

د سوسياليزم سياسي اقتصاد

ليکوال: نیکولای کلیسوف
ژباړن: جانباز شرافت

د سوسياليزم سياسي اقتصاد

ليکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

د کتاب نوم: د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

ډیزاین چاري: هوپر سپنتا

د بریښنايي خپرولو نېټه: مارچ، ۲۰۲۱

د ژباړن سریزه

سیاسي اقتصاد، د بشري ټولني د تکامل په بیلابیلو پړاوونو کې، د تولید د قوانینو او مادي نعمتونو د ویش د څرنګوالي علم دی. سیاسي اقتصاد مور ته رانښيي، چې څنګه د تولید وسایل، تولیدي مناسبات رامنځته کوي او د هغو تولیدي مناسباتو له مخې، اقتصادي نظامونه او تاریخي پړاوونه منځته راځي او هر تاریخي پړاو او اقتصادي نظام بیا ځانته خپله مخبنا، سیاسي سیستم، باورونه، عقاید، فرهنگ، هنرونه او اخلاق پنځوي. د هر اقتصادي نظام، سیاسي اقتصاد مور ته دا رانښيي، چې په هغه نظام کې، په کومو اوزارو تولید کېږي، د تولید کوم مناسبات حاکم دي، د تولیداتو ویش څه ډول دی او څو ډوله ارزښتونه په اقتصادي دوران کې عمل کوي. د سیاسي اقتصاد علم مور ته رانښيي، چې د یو مشخص اقتصادي نظام اصلي ترکیب، جوړښت او ودانۍ څه ډول ده، په هغه کې متقابلې اړیکې څرنګه دي او کوم تړاوونه او تضادونه پکښې دي.

د سیاسي اقتصاد د علم بنسټونه، په اتلسمه او نولسمه پېړۍ کې په برتانیې او فرانسې کې د ډیویډ ریکارډو، آدم سمیت او نورو بورژوا اقتصاد پوهانو لخوا ایښودل سوي، وروسته د کارل مارکس لخوا په ډیر نوبتګر ډول، دا علم ته پراختیا ورکول سول. مارکس، د پانګوالي نظام د سیاسي اقتصاد له مطالعې او څېړنې وروسته، په هغه کې سته تضادونه وموندل او د هغو تضادونو د نښتو او تکامل پایله، چې د یوې سوسیالیستي ټولني جوړیدل دي؛ یې وښودل.

زموږ په چاپیریال کې، د پانګوالۍ د سیاسي اقتصاد په اړه، ډیر کتابونه سته، خو داسې کتاب، چې د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد تشریح کړي؛ ډیر لږ موندل کېږي او له سوسیالیزم څخه د خلګو ټوله پېژندنه تر دې پورې لنډه ده، چې سوسیالیستي اقتصاد یوازي د لوړپوړو دولتي چارواکو لخوا په جبر او استبداد د مرکزي اقتصادي پلانونو عملي کول دي. په بله خوا کې بیا ډیر کتابونه او رسنیز چینلونه سته، چې د خلګو د لږ او ناسم پوهاوي څخه په ګټې اخیستنې، د سوسیالیزم په اړه کرکه، درواغ او افواحات خپروي.

دا کتاب ما (ژباړن) د یوې وړانې سوي ودانۍ، د کتابونو په منځ کي موندلی او د هغه له مطالعې وروسته مي اړینه وگڼل، چي پښتو ژبي ته وژباړل سي، تر څو د پښتنو ځوانانو په منځ کي علمي، سياسي او فلسفي روښانتيا لا زیاته خپره سي.

د کتاب یوه ځانگړنه که دا وي، چي په ډیر ساده ډول یې دا ښودلي، چي د سوسیالیستي ټولني اقتصادي بنسټونه کوم دي، حاکم مناسبات پکښې څه ډول دي، د تولید لړۍ او ویش څه ډول ترسره کيږي او د سوسیالیستي اقتصادي تگلوري ټولنیز ژوند پر کوم لوري بیایي؛ د هغه ترڅنگ یې د شلمې پېړۍ د سوسیالیستي هیوادونو اقتصادي ارقام او شمېرني هم را اخیستي، تر څو په عمل کي د تیوري واقعیتونه او عینیتونه هم وښودل سي.

ترڅنگ یې دا کتاب د سوسیالیزم په اړه د دوښمنانه او کرکجنو تبلیغاتو، لکه دا چي سوسیالیستي نظام یوازي د لوړپوړو حکومتي چارواکو لخوا د مرکزي پلان جوړوني اقتصاد دی، په سوسیالیزم کي ټول ملکیتونه یو کيږي، هر څه ټولنیز گرځي او د انسان د فردي تکامل مخه نیسي؛ په اړه هم ښه سپیناوی لري او د هغو تبلیغاتو او درواغو د شنډولو وسیله هم گرځي.

که د کتاب ځيني برخي لوستونکو ته پېچلي وي، اړینه داده، چي هغوی د دې کتاب ترڅنگ د مارکسیستي فلسفې نور پښتو ته ژباړل سوي کتابونه، په ځانگړي ډول، د کمونسټ گوند مانوفیسټ، د مبارزې الفبا، د اکتوبر انقلاب، ستالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه او نور ولولي، تر څو دوی ته د یو ټوله ائیز او کلي لړلید په ورکولو کي مرسته ورسره وکړي.

په پای کي، ټولو زیار ایستونکو ته د هغوی په ليري او نژدې موخو کي، د مادي او معنوي بریالیتوبونو د هیلي په څرگندولو سره تاسي د کتاب لوستلو ته پرېږدم.

د ليکوال لنډه پېژندنه

نيکولای کليسوف په ۱۹۲۵ کال کي، په يوې کروندگري کورنۍ کي زيږېدلی دی. په ۱۷ کلنۍ کي، په خپله خوښه د فاشيستانو پر وړاندي جگړې ته ولاړئ او په جگړې کي د خپلو وړتياوو د ښودلو له کبله ورته انعامونه ورکول سوي. په ۱۹۴۴ کال کي د دوهم ځل لپاره ډير زيات ټپي سو او تر رغېدو وروسته يې په يوه کالخور کي، د عسلو مچيو د روزونکي په ډول کار پيل کړی. د ۱۹۴۵ کال له مني څخه، تر نن ورځي پوري يې د لښکراد په پوهنتون کي له زده کړيالي څخه نيولې، د ياد پوهنتون د سياسي اقتصاد ډيپارټمنټ تر رياست پوري مزل کړی. په دې موده کي يې ډير آثار په اروپايي ژبو هم خپاره سوي دي. د اقتصادي علومو ډاکتر پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په اړه، تر ۱۷۰ زيات علمي آثار کښلي دي. همدغسي پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په برخه کي زرگونه کسان روزلي او ډاکټري درجې شاوخوا سل ترسونه دده تر کتني او لارښووني لاندي تکميل سوي دي. د اقتصاد په علم کي د نوبتگر کار او زرگونه زده کونکو په روزني کي د کليسوف د چوپړونو په پار، ده ته د شوروي اتحاد دولتي نښان «د وياړ نښان» هم ورکول سوی.

- د سوسیالیزم سیاسی اقتصاد..... ۱.....
- ۱ - ولي به خامخا پانگوالي په سوسیالیزم اوږي؟ ۴.....
- ۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالي له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟ ۶.....
- ۳ - په اوبنتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟ ۸.....
- ۴ - پانگوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوږي؟ ۱۰.....
- ۵ - کروندگر څنگه د سوسیالیزم په لار کي گامونه ایږدي؟ ۱۲.....
- ۶ - سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟ ۱۴.....
- ۷ - د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانگړني کومي دي؟ ۱۷.....
- دوهم څپرکی، ۲۱.....
- د سوسیالیزم اقتصادي سیستم..... ۲۱.....
- ۱ - له څه څخه، د سوسیالیزم اقتصادي بنسټونه جوړېږي؟ ۲۳.....
- ۲ - د سوسیالیزم د اقتصادي قانون بنسټیز ماهیت څه دی؟ ۲۵.....
- ۳ - د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه گونی والی، کوم گډ ټکي او کوم توپیرونه لري؟ ۲۶.....
- ۴ - په سوسیالیستي نظام کي کوم شيان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟ ۲۹.....
- ۵ - ولي د سوسیالیستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟ ۳۱.....
- ۷ - د علم او ټکنالوجی د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتیاوو کي کوم بدلونونه راځي؟ ۳۳.....
- ۸ - ټوله ائیز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟ ۳۵.....
- ۹ - د پانگونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟ ۳۸.....
- ۱۰ - ملي عاید څه ډول ویشل کېږي؟ ۳۹.....
- ۱۱ - د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟ ۴۳.....
- ۱۲ - د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟ ۴۵.....
- ۱۳ - په سوسیالیستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخیستل کېږي؟ ۴۷.....
- دریم څپرکی، ۴۹.....

- د سوسیالیستی ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تگلاري ٤٩
- ١ - د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره یو ځای ده؟ ٥٠
- ٢ - په سوسیالیستي تولیدي موسساتو کې د کار مزد په څه ډول ورکول کېږي؟ ٥٢
- ٣ - په مادي هڅوني کې انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟ ٥٥
- ٤ - عام استهلاك حساب څه دی او څه ډول گټه ورڅخه اخیستل کېږي؟ ٥٥
- ٥ - په کرڼه کې، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟ ٥٨
- ٦ - اقتصادي حسابونه څه ته وايي؟ ٥٩
- ٧ - د یوې موسسې عايد څه ډول کارېږي؟ ٦٠
- ٨ - وروستی بیه څه ته وايي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کې څه ډول ټاکل کېږي؟ ٦٣
- ٩ - د پرچون پلورني بیه څه ډول ټاکل کېږي؟ ٦٤
- ١٠ - د خلگو اصلي عايدات له څه څخه وي؟ ٦٦
- ١١ - پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟ ٦٩
- ١٢ - د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمېږي؟ ٧١
- ١٣ - مالي چاري څه ونډه لري؟ ٧٣
- ١٤ - کريدیت ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟ ٧٥
- وروستی خبري ٧٧

ڊالی:

د سوسیا لیزم د ودانی ځوانو رغونکو

ته!

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

د پانگوالی او سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد ترمنځ اصولي توپيرونه شته. دا توپيرونه، د پانگوالی او سوسیالیستي تولیدي مناسباتو د بنسټیزو توپيرونو څخه را پیدا سوي دي. سیاسي اقتصاد د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودې له لاري، د شکلونو، شرایطو او سوسیالیستي تولیداتو له پراختیا سره د کمونیزم مادي او تخنیکي بېخنا ښيي. سیاسي اقتصاد، تولیدي مناسبات د خوځښت او د تولیدي عواملو له تکامل سره په اړیکه کې ښيي او د هغوی د اغیزمنتوب لوړیدل سره مطالعه کوي. د مادي او تخنیکي بنسټونو تکامل له اقتصادي اړخه څېړل کېږي، چې دا چاره د پدیدو او اقتصادي پروسو د کمې او کیفی شرحي لپاره د ریاضي او احصایوي میتودونو څخه گټې اخیستني ته اړتیا پیدا کوي.

د سوسیالیزم د ودانۍ جوړښت اوږد تاریخي مزل غواړي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې سوسیالیستي انقلاب د ۱۹۱۷ کال په اکتوبر کې بریالی سو، خو د پرمختللي سوسیالیستي ټولني جوړول، په شپږمه لسيزه کې ترسره سول. زموږ په وخت کې، په ځینو هیوادونو کې، د پرمختللي سوسیالیزم ودانۍ د رغولو په حال ده.

سیاسي اقتصاد، د علومو د یوې څانگې په ډول، ددا جوړښت تجربې پخې کوي او په ټولو هیوادونو کې د ودې د بیلابیلو پړاوونو پر مهال، د هر هیواد ځانته جلا شرایطو ته په پام سره، موږ ته د سوسیالیزم د جوړولو عمومي قانونمندی رانښيي.

کمونستي ټولنه د خپل تکامل په پړاوونو کې دوه پړاوونه وهي، چې یو د سوسیالیزم او بل د کمونیزم دی. دواړه پړاوونه، د گډو مناسباتو درلودونکي دي، خو هر یو یې ځانته د خپلو ځانته جلا مناسباتو لرونکي هم دي. د سوسیالیزم تر واکمنۍ لاندې، داسې تولیدي مناسبات حاکم وي، چې د عالی کمونستي ټولني په پړاو کې به نه وي (لکه د توکو - پیسو مناسبات، د کار په اندازه ویش او نور) له بلي خوا څخه د کمونستي مناسباتو پر مهال، داسې تولیدي مناسبات منځ ته راځي او وده کوي، چې په سوسیالیستي ټولني کې به نه وي. پر دې اساس سوسیالیزم او کمونیزم، د هغو توپيرونو سره - سره چې لري یې؛ بیا هم یوه ټولنه ده، خو د تکامل په دوو پړاوونو کې. د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد په

علم کي، هم د سوسياليزم او کمونيزم مشترکي ځانگړني او هم د سوسياليزم مشخصات راځي. سياسي اقتصاد سوسيالستي توليدي مناسبات د هغوی د خوځښت پر مهال ښيي او په کمونستي مناسباتو باندې د هغوی د اوسنون تگلاري روښانوي. دا کتاب که څه هم د اقتصاد د علم ټولو سوالونو ته ځواب نه وايي، خو بيا هم هڅه پکښې سوې ده، چي د سوسياليزم د سياسي اقتصاد پر اصلي مسايلو باندې روڼا واچوي او دا کار يې په شوروي اتحاد (د نړۍ لومړنۍ هيواد چي پرمختللی سوسياليزم پکښې حاکم سوی دی) کي د شته توليدي مناسباتو او د هغو د ودي په مثالونو راوړلو سره کړی.

لومړی څپرکی، د سوسیالیزم د اقتصادي سیستم پیداښت او وده

۱ - ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوږي؟

۱- د پانگوالي اقتصاد علم هڅه کوي، دا وښيي چې د پانگوالي اقتصاد نه له منځه تلونکي او تلباتي دي. د دې سوال د سم ځواب لپاره بايد هغه پروسې او پديدې، چې د پانگوالي اقتصاد په دننه کي دي او وده کوي؛ تر څېړني لاندې ونيسو.

مارکسيزم - لنينيزم موږ ته رابښي، چې په بلي ټولني باندي، د يوې ټولني اوښتون بايد د خلگو په فکرونو، خيالونو او هيلو کي نه، بلکې د مادي توليداتو په ودي او هغو اقتصادي قوانينو کي، چې دا توليدات سمبالوي؛ وپلټو.

۲- د مادي نعمتونو د توليد هر تاريخي شکل دوه لوري لرونکي اړيکي رابښي، چې د خلگو او طبيعت او د خلگو ترمنځ خپلمنځي اړيکي (ټولنيزي اړيکي) دي. لومړی اړخ يې توليدي ځواکونه دي، چې په هغه کي د توليد وسايل (د کار اوزار) او د کار وړ کسان راځي. که چيري تاسي په پورته جملي کي ژور سوچ وکړئ؛ په دې به پوه سئ، چې د توليد وسايل تر هغه مهاله چې انسان پر هغو اغېزه ونه کړي [د کار په واسطه يې د توليد لپاره پر کار وانه چوي - ژ] په هيڅ درد نه خوړل کېږي. پر دې اساس، زيار ايستونکي اصلي توليدي ځواکونه دي.

۳- د توليد د ډول دوهم اړخ، د خلگو ترمنځ توليدي مناسبات جوړوي. توليدي مناسبات، د نورو طبيعي پديدو په ډول، په خپل لومړني شکل کي نه دي پاتي سوي، بلکې تل د ودي په حال کي وي او د هغوی وده د ټولني د توليدي ځواکونو له ودي سره تړلي دي. د توليد د دواړو ډولونو متقابله اغېزه، د توليدي مناسباتو د مطابقت د قانون په واسطه، د توليدي ځواکونو د ودي له کچي سره ټاکل کېږي، چې دا قانون د کارل مارکس په وسيله کشف سوی دی. د دې قانون عيني ماهيت دادی، چې د هر تاريخي پړاو پر مهال، د توليدي ځواکونو د تکامل سره بايد د توليدي مناسباتو ټاکل سوی شکل هم د هغه سره مطابقت ولري. که چيري دا مطابقت نه وي؛ د توليدي ځواکونو وده د زړو سويو توليدي مناسباتو له لاسه کرارېږي او وروسته درېږي. د دې قانون حکم همدا دی، چې پانگوالي به خامخا په سوسياليزم بدلېږي.

د شلمې پېړۍ په لومړيو کي، د پانگوالي هيوادونو توليدي ځواکونه داسي کچي ته رسيدلي ول، چې د بې وزلي او ناداري څخه د خلگو د خلاصون او د ټولني د ټولو غړو د ورځ تر بلي زياتېدونکي هوسايني لپاره يې زمينه رامنځته کړې وه. توليدي ځواکونو عام خصلت خپل کړی

وو، ځکه د تولیداتو د بېلو - بېلو څانگو چي لسگونه ملیونه انسانانو کار پکښې کوي؛ د پام وړ کچي ته زیات سوی وو، خو د تولید وسایل او د ټولنیز کار محصول د پانگوالو په خصوصي مالکیت کي وو.

د پانگوالی دا اساسي تضاد د دې لامل سو، چي تولیدات له دایمي کړکېچونو سره مخ سي. د بیو او بیکاری زیاتیدونکې کچه، چي تر ډېره یې ناسپین پوستي، ځوانان او نوي نسلونه ځپل؛ د پانگوالي د اقتصاد سره یو ځای ول. صنعتي جاسوسی او د خامو موادو او تولیداتو د بازارونو د خپلولو لپاره گواښونکي سیالی د پانگوالی څانگړني سوې او د وسله والو جگړو او امپریالیستي هیوادونو له لوري د پردیو هیوادونو د نیول کېدلو لامل سول.

د پانگوالو ډیوالي کیدل، د ملیونونو انسانانو بې رحمه څښناک او د بیلابیلو ډولونو فسادونو او جنایتونو وده، د پانگوالي اقتصادي سیستم بدوالی لا ورپسي زیاتوی. د دغو ټولو تضادونو له منځه وړل یوازي د سوسیالیستي اقتصادي مناسباتو د را منځته کولو سره شوني دي.

۴ - پانگوالو، چي کلونه - کلونه یې د هغو محصولاتو زیاته اندازه برخه، چي د کارگرانو د زیار په وسیله تولید سوې وه، ځانته اخیستل؛ ځانته یې ډېري شتمنی موندلي دي. هغوی هغه لومړنۍ پانگه، چي د هغه پر بنسټ عصري صنعتي فابریکې او ننني کرنیز فارمونه جوړ سول، ډېره موده وړاندي خپل کړي دي. ټول هغه څه چي دوی خپل کړي دي؛ باید د هغو کسانو سي، چي دا ټول ماشینونه، اوزار او محصولات یې د خپل زیار په واسطه تولید کړي. پر دې اساس، په ۱۹۱۷ کال کي د اکتوبر انقلاب، نه یوازي د سوسیالیزم پر لور د بشر رهبري کونکی دی، بلکې د عالی عدالت د حاکمیت سبب هم گرځي.

۵ - د اکتوبر د انقلاب او دوهمي نړیوالي جگړې وروسته، اروپایي، آسیایي او امریکایي هیوادونه د سوسیالیزم پر خوا ولاړل او دا مهال سوسیالیزم د نړۍ پر ۱/۳ برخه حاکم دی. خو سوسیالیزم ته د هر هیواد د تگ شرایط جلا دي. هماغسي چي و. ۱. لنین ویلي: «ټول ملتونه سوسیالیزم ته رسېري، خو ټول په یوه شکل تر سوسیالیزم پوري نه سي تللای. هر ملت د ډموکراسۍ یو یا بل شکل، د پرولتاریا د دکتاتورۍ دا یا هغه شکل او د اوبنتون د چټکوالي له کچي سره، سوسیالیزم ته د رسېدلو په لار کي تنوع او بیلابیلوالی رامنځته کوي.» د لنین ددا خبري بڼه مصداق د سوسیالیستي هیوادونو سیاسي تاریخ دی.

۲ - آیا خانته جلا ولسونه کولای سی، د پانگوالی له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ

سی؟

۱ - دې سوال ته لنډ ځواب داسې دی: هو، کولای سی! اوس به وگورو، چې زموږ د تائید بنسټونه څه دي؟

۲ - سوسیالیزم ته اوبتون په بیلابیلو تاریخي شرایطو کې ترسره کېږي. که څه هم د نړۍ په ځینو هیوادونو کې په لوړه کچه د پانگوالی مناسبات سته، خو د نړۍ په ډیرو هیوادونو کې بیا پانگوالی تراوسه هیڅ وده نه ده کړې، یا یې لږ وده کړې ده. آیا د یادو هیوادونو ولسونه کولای سی، سیده سوسیالیزم ته ولاړ سی؟ یا لومړی باید د پانگوالی پړاو تېر کړي او بیا سوسیالیزم ته ولاړ سی؟

۳ - پانگوالی، د یو ځانگړي اقتصادي او ټولنیز نظام په ډول، د انساني ټولني د تکامل په لړ کې یو اړین پړاو دی، خو دا په دې مانا نه ده، چې ټول هیوادونه لومړی باید د دې نظام خوند وگوري او بیا د سوسیالیزم خواته ولاړ سی. نن ورځ د ځمکې پر مخ داسې هیوادونه سته، چې د سوسیالیزم ودانۍ یې جوړه کړې ده، خو داسې هیوادونه بیا هم سته چې لاتراوسه هلته فیوډالي او قبیلوي مناسبات حاکم دي. د وروسته پاته هیوادونو لپاره د غیرپانگوالی لار، یا د سوسیالیستي لوري نیولو لار، سوسیالیزم ته لار باسي. سوسیالیستي لوری نیول، د یو هیواد د ودې داسې لار ده، چې هلته د پانگوالی مناسبات یا بیخي نه وي او یا د ډموکراتیکو اصلاحاتو پر مهال د ملي اقتصاد د پیاوړتیا لپاره ایستل سوې وي. سوسیالیستي لوري نیولو ته، سوسیالیستي لار نه سو ویلای، خو دا لار سوسیالیستي اوبتونونو ته لار پرانیزي. پر دې بنسټ، سوسیالیستي لوری نیول، په راتلونکي کې یو هیواد د سوسیالیزم د جوړولو خواته بیایي.

۴ - د امپریالیزم د کمزورۍ په شرایطو کې، هر هیواد پرته له دې چې د ودې په کوم حالت کې دی؛ کولای سی د سوسیالیزم خواته ولاړ سی. دا چاره، د ټولنیزو او اقتصادي بدلونونو د منځ ته راوړلو لامل کېږي، پر دې بنسټ اړینه ده، چې په هر هیواد کې د سوسیالیزم د ودې او حاکمیت عمومي قانونمندی او تاریخي ځانگړتیاوي په پام کې ونیول سي.

۵ - تجربو ښودلې، چې د کمونستانو له واک ته رسيدو وروسته، يو هيواد کولای سي. د ټولنيز او اقتصادي تکامل د يوه يا څو پړاوونو تېرولو پرته، سيده د سوسياليزم خواته ولاړ سي. د علمي کمونيزم بنسټ ايښودونکو، د سوسياليزم پر لور د ځينو هيوادونو د لنډې لارې په اړه، علمي استدلال کړی دی او هم يې د سوسيالستي لوري نيولو پر خوا، د هيوادونو د ودي عمومي قانونمندی ښودلې دي.

۶ - د دې لنډې لارې لومړنی حتمي شرط په يوه يا څو صنعتي هيوادونو کې، د سوسيالستي انقلاب بريا ده. انگلز په دې اړه ليکلي: «کله چې وروسته پاته هيوادونه وگوري، چې څه ډول کولای سو د نننيو صنايعو توليدي ځواکونه د عامې شتمنی په ډول، د ټولې ټولني په چوپړ کې د يو ګل په توګه پر کار واچوو؛ يوازي هغه مهال وروسته پاته هيوادونه کولای سي د ودي دا لنډې لارې ته مخه کړي.» انگلز، دې ټکي ته هم اشاره کوي، چې د داسې لارې شونتيا د ټولو هغو هيوادونو لپاره ده، چې د پانګوالی څخه وړاندي پړاو کې دي.

۷ - د وروسته پاته هيوادونو په واسطه، د سوسياليزم د جوړولو تاريخي تجربو د يادو څرګندونو پخلی کړی دی. په شوروي اتحاد، منځنۍ آسيا او نوري نړۍ کې ډير هيوادونه د پانګوالی د پړاو له تېرولو پرته سوسياليزم ته رسيدلي دي. دغه راز، د سايبيريا او ليري ختيځ ځيني ولسونو د لومړني کمون نظام څخه سيده سوسياليزم ته تللي. هغو ولسونو، د نورو وړونو سوسيالستي هيوادونو په همکاري، د سوسياليزم کلک مادي او تخنيکي بنسټونه ايښي او د هغو مطابق توليدي مناسبات يې رامنځته کړي دي.

د بېلګې په ډول، د مغولستان د خلگو جمهوريت د پانګوالی دورې تېرولو پرته، له فيوډاليزم څخه سوسياليزم ته ولاړی. د مغولستان خلگو د توليدي ځواکونو د لا زيات پرمختګ او ټولنيزو او اقتصادي سمونونو په راوستلو سره، فيوډالي مناسبات په سوسيالستي مناسباتو بدل کړي دي. په دې ډول، مغولستان په څلورو لسيزو کې د سلګونو کلونو لار وهلې ده.

۸ - د سوسيالستي هيوادونو د منځته راتلو سره، سوسياليزم ته د نورو هيوادونو د اوښتون چاره هم آسانه کيږي. د وروسته پاته اقتصادونو درلودونکي هيوادونه کولای سي، د سوسيالستي هيوادونو له ارزښتناکو تجربو څخه ګټه واخلي، توليدي ځواکونو ته وده ورکړي او د استعمار د دوران وروسته پاته توب له منځه يوسي.

۹ - سوسياليزم ته اوبنتون په بيلابيلو شكلونو كې ترسره كېږي. هر هيواد خپلې ملي او تاريخي ځانگړنې لري، چې د توليدي ځواكونو د ودې او توليدي مناسباتو د څرنگوالي په واسطه ټاكل كېږي.

۱۰ - يوازي سوسياليزم كولاى سي د توليداتو چټكه او سيده وده را منځته كړي، د زيار ايستونكو ورځ تر بلې زياتيدونكي مادي او فرهنگي اړتياوي ورپوره كړي او بشريت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چې پانگوالى ور په برخه كړي دي؛ وساتي.

۳ - په اوبنتوني پړاو كې، د سوسياليسټي سمونونو ميتودونه او شكلونه كوم دي؟

۱ - د سوسياليزم د ودانۍ برياوي، تر ډيره، په دې پوري اړه لري، چې په يادو هيوادونو كې د اوبنتون كوم شكلونه، ميتودونه او كچې كارېږي؟ د نورو سوسياليسټي هيوادونو د تجربو ته پام نه كول د دې لامل كېږي، چې د سوسياليزم د ودانۍ عمومي قانونمندی تر پښو لاندې سي او د ميتودونو په ټاكلو كې تېروتنې وسي. پر دې بنسټ، هم د خپل هيواد د ځانگړتياوو په پام كې نه نيول او هم د نورو هيوادونو روند تقليد؛ دواړه زيانمنونكي دي.

۲ - د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو يو ډېر اړين قانون، د اړوند هيواد د اقتصادي ودې كچه ده. له هغه ځايه، چې پانگوالي په ټولو هيوادونو كې په يوه كچه وده نه كوي او هر هيواد په خپله كچه پرمختگ كوي؛ نو د نورو هيوادونو سره يې د ودې په كچه كې توپير هم وي. دا كچه پر سوسياليسټي سمونونو باندي ډيره اغېزه كوي. د يوه هيواد د اقتصادي ودې كچه، په وروستي تحليل كې د هغه هيواد د توليدي ځواكونو د كچې له مخې ټاكل كېږي. په هغو هيوادونو كې چې توليدي ځواكونو وده نه وي كړې؛ له پانگوالۍ څخه مخكې مناسبات هلته حاكم دي، دا مناسبات د توليدي ځواكونو وده كراوي او د زيار ايستونكو لاس ته د دولتي ځواک د لويدلو سره د سوسياليسټي سمونونو مخته وړل، له ستونزو سره مخ كوي. په داسې هيوادونو كې، سوسياليزم ته اوبنتون په اقتصاد، سياست، ايډيالوژۍ، فرهنگ او ټولنيزو ژوندانه په نورو برخو كې، ډېر ژور او بنسټيز بدلونونه غواړي.^۱ په داسې هيوادونو كې د توليدي ځواكونو او توليدي مناسباتو د مطلوب حالت او موجود حالت ترمنځ واټن خورا ډير

^۱ - زموږ گران هيواد افغانستان هم د شديد تاريخي وروسته پاته توب، استعارونو او نورو عواملو له كبله په ورته حالت كې دى او د سوسياليزم ودانۍ جوړولو لپاره په پاكو لاسونو، گرم زړه او سرو ماغزو ډير ژور، دقيق، سنجېدلى او له هوډ او ځيركتيا سره مل كار او زيار غواړي. (ژباړن)

وي، خو په پرمختللو پانگوالي هيوادونو کي د توليدي ځواکونو زياته وده د سوسياليستي سمونونو چاره آسانه کوي.

۳ - د نړۍ د لومړني سوسياليستي دولت جوړونکي و. ۱۰. لنين وړاندوينه کړې وه، چي که څه هم په پرمختللو ټولنو کي د سوسياليستي انقلاب پيل به، نسبت وروسته پاته هيوادونو ته ستونزمن وي، خو د سوسياليزم د ودانۍ جوړول بيا پکښې آسانه دي. د اقتصاد د ودي لوړه کچه له دې سببه د سوسياليزم د ودانۍ جوړول آسانوي، چي پياوړې مادي بېخبناء له وړاندي را منځته شوې او خلگ د ماشيني توليداتو سره بلد وي. ورسره هممهاله پراختيا موندلې پانگوالي، په ټولنه کي د سوسياليستي سمونونو رامنځته کول پېچلي کوي. د خصوصي مالکيت د تفکر ډول چي بورژوازي يې تبليغوي؛ د خلگو په اذهانو او فکرونو کي ډيري ريښې کړي وي. نو پر دې بنسټ، که د سوسياليستي سمونونو لپاره يوازي د توليدي ځواکونو د ودي کچه په پام کي نيسو؛ بيا به مو هم تېروتنه کړې وي.

۴ - همدارنگه د سمونونو د چټکتيا د کچي په ټاکلو کي بيلابيل عوامل اغېزه کوي. هر ډول بېړه، بېخايه تلوار او د سمبالولو له هغو شکلونو څخه گټه اخيسته، چي د هغو شرايط لا تراوسه برابر سوي نه وي؛ نه يوازي دا چي په ټولنه کي سوسياليستي اوښتونونه نه چټکوي؛ بلکې د هغوی کراريدلو لامل گرځي. په ځانگړي ډول، عام اقتصاد ته د کوچنيو خصوصي ملکيتونو په ادغامولو کي بېړه، د سوسياليزم ودانۍ ته خورا ډېر زيان رسوي.

۵ - د سوسياليستي بدلونونو د سم شکل او همغږۍ د ټاکلو لپاره بايد د دغو دوو عواملو ترمنځ نه شلېدونکې اړيکه په پام کي ونيول سي. د شکلونو او کړنلارو سمه ټاکنه د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو کچه چټکوي او ناسمه ټاکنه بيا په لار کي ستونزي جوړوي. د بېلگي په ډول، که هر مهال په کرنه کي، سوسياليستي سمونونه د توليد د وسايلو د اشتراکي کولو د مخکيني شکلونو څخه له گټي اخيستي (د ځمکي د يوځايي کړني لپاره رضاکاره خلگ، د کاري تعاون ډلي او نور) پرته پيل سي، دا چاره ډير کروندگر له اشتراکي اقتصاد څخه ليري کوي، د سوسياليستي بدلونونو کچه کراروي او د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره لا زيات وخت ته اړتيا پيدا کوي.

۶ - له پانگوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون موده، يوازي د يو هيواد د اقتصادي ودي د کچي له مخي نه ټاکل کيږي، بلکې ډېرو نورو سياسي، تاريخي او نړيوالو عواملو سره هم تړلي دي. د بېلگي په

ډول، په شوروي اتحاد کي د خلگو د حاکمیت له ټینګیدو څخه بیا د کرنیزو تولیداتو تر کوپراتیفي کولو پوري ۱۷ کلونه تېر سول، په داسي حال کي چي په مغولستان کي یې بیا ۳۸ کاله وخت نیوئ، خو په نورو سوسیالیستي هیوادونو کي بیا دا موده لږ ول، لکه په بلغاریا کي یې ۱۴ کاله، د آلمان په ډموکراتیک جمهوریت کي ۱۱ کاله، په چکوسلواکیا کي ۱۲ کاله او د کوریا د خلگو په ډموکراتیک جمهوریت کي یې ۱۳ کاله نیول. تاسي پام وکړئ، چي دا زماني توپیرونه څومره ډیر دي.

۷- باید یادونه وکړو، چي په نورو هیوادونو کي د سوسیالیزم بریا، له پانګوالی څخه سوسیالیزم ته د وروسته پاته یا ګاونډیو هیوادونو د اوبنتون موده هم را کموي. اټکل سته، چي په راتلونکي کي سوسیالیزم ته تلونکي نور هیوادونه به لا نوري بیلابیلي او ډول - ډول تگلاري او میتودونه وکاروي او د سوسیالیزم د ودانی په جوړولو کي به بیلابیل والی راولي.

۴ - پانګوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوږي؟

۱ - په سوسیالیستي مالکیت باندي د پانګوالي مالکیت اړول، د زیارایستونکو د سیاسي واکمنی له ټینګېدو سره منځته راتلای سي. دا چاره، د عام مالکیت د رامنځته کولو لپاره تر ټولو اړین شرط دی.

۲ - هماغسي چي د زیارایستونکو لپاره د سیاسي واک اخیستلو لاري - چاري بیلابیلي دي، هماغسي په ټولنیز مالکیت باندي د خصوصي مالکیت اړولو شکلونه او تگلاري هم جلا دي. دلته به د تولید د وسایلو د ټولنیز کولو عمومي قانونمندی او اصول وڅیړو، چي د ټولو سوسیالیزم جوړونکو هیوادونو لپاره اړین دي.

۳ - د طبقاتي ځواکونو تناسب، اقتصادي وضعیت او د زیارایستونکو د واکمنی له لوري، د انقلابي ګامونو د اخیستلو پر وړاندي، د پانګوالی د غبرګون څرنگوالی په دې برخه کي تر ټولو اغیزناک دي. که پانګوال د انقلابي تدابیرو پر وړاندي ټینګ مقاومت کوي، هغه مهال زیار ایستونکي اړ دي، د تولید وسایل په تلوار سره ملي کړي او دا کار د مالکیت د ضبطولو شکل ځانته اخلي، خو که د پانګوالی مقاومت شدید نه وو، هغه مهال د ملي کولو لړی باید په کراري سره منځته ولاړه سي. په ځانګړو تاریخي شرایطو کي، چي ملي پانګوالی، د امپریالیزم پر وړاندي مبارزې کي له ډموکراتیکي جبهې سره یو ځای کیږي، د دې شونتیا رامنځته کیږي،

چي پانگوالي مالکیت باید په پراویز ډول او د دولتي پانگوالی په مرسته، په سوسیالیستي مالکیت باندې بدل سي. په دې شرایطو کې اړینه ده، چي تولیدي موسسې، ترانسپورت او د تولید نور وسایل، سوسیالیستي دولت له پانگوالو څخه رانیسي.

۴- دا ټکی باید هېر نه کړو، چي د پانگوالی شتمنی یو ډول نه دي، بلکې په بیلابیلو شکلونو کې، لکه دولتي مالکیت، انحصاري - دولتي مالکیت، انحصاري مالکیت او د تولید پر وسایلو باندې لوی او منځنی خصوصي مالکیت په شکلونو کې سته. زیار ایستونکي د ملي کولو پر مهال هر شکل ته په جلا ډول سره پام کوي. د بېلگې په ډول، که د دولتي انحصاراتو او کوچنی پانگوالی، د مالکیت د خصوصي کولو پر مهال یو ډول میتودونو څخه گټه واخیستل سي؛ تېروتنه به وي.

۵- د پانگوالی بیلابیلی موسسې، د تولیداتو د تمرکز له اړخه یو له بله جلا دي. د سوسیالیستي مالکیت د جوړولو پر مهال دا توپیرونو ته باید پام وسي. د بېلگې په ډول، د پانگوالی په کوچنیو موسساتو کې چي د کارگرانو شمېر یې ډیر نه دی؛ په ځانگړي ډول بیا په هغو ځانگو کې چي د تولیداتو زیاته برخه په هغو کوچنیو موسسو کې تولید کېږي، د ملي کولو د لړۍ پر مهال تلوار او بېره، د تولیدي ځواکونو د ودي کچه کرارولای سي. حتی په ځیني مواردو کې، چي په هیواد کې دننه او په نړیواله کچه د طبقاتي ځواکونو تناسب سم نه وي؛ دا ډول بېره کولای سي، د زیار ایستونکو سیاسي بریاوي هم له منځه یوسي.

۶- له خصوصي تولیدي موسسو څخه، د سوسیالیزم د ودانۍ لپاره گټي اخیستني کې، لومړی پړاو کېدلای سي، کارگري کنټرول وي. کارگري کنټرول د پانگوالی فعالیت داسي تنظیموي، چي تولیدات تر ډېره پوري د زیار ایستونکو د گټو تابع سي. د پانگوالي موسسو زیار ایستونکي د کارگري کنټرول په واسطه، د کار د مولدیت د زیاتوالي، تولیداتو د تکامل، د محصولاتو د بیې د ټیټوالي او نورو کارونو لپاره هڅه کوي. کارگري کنټرول په ټولو هغو هیوادونو کې، چي د سوسیالیزم لار یې په مخه کړې وي؛ په لږ و ډیره کچه حاکم کېږي.

۷- له پانگوالی څخه سوسیالیزم ته د اوښتون تر ټولو مهم شکل، چي په ټولو هغو هیوادونو کې، چي له پانگوالی څخه سوسیالیزم ته تللي دي؛ دود هم دی، د «دولتي پانگوالی» اقتصادي سیستم دی. دا سیستم د تولید پر وسایلو د دوه ډوله مالکیت رامنځته کونکی دی، هم عام دولتي مالکیت او هم خصوصي پانگوالي مالکیت. سوسیالیزم ته د اوښتون په انتقالی پړاو

کي، د دولتي پانگوالی سیستم، د پانگوالي اقتصاد عناصر (چي فعالیت ته یې په هیواد کي اجازه ورکول کېږي) د سوسیالیزم په گټه تنظیم او کنټرولوي او له هغه څخه گټه اخلي. د دولتي پانگوالی په سیستم کي د و. ا. نین له قوله: «داسي اقتصادي سیاست عملي کېږي، چي پانگوالي ونه سي کړای، له هغه چوکاټ او شرایطو څخه چي پرولتاریا ورته ټاکلي دي؛ پښه واړوي»^۲.

۸- د اروپا په سوسیالیستي هیوادونو کي د ملي کولو لړۍ، د لویو انحصاري ملکیتونو د سوسیالیستي کولو سره پیل سول، چي د نازیانو سره یې فعاله همکاري کړې وه. د لویو انحصاري ملکیتونو د ملي کولو په لړ کي هغوی ته هیڅ ډول جبران ور نه کول سو.

۹- د منځنی پانگوالی د ملکیتونو د ملي کولو پر مهال، د دولتي قوانینو سره سم باید د هغه ټوله بیه یا یوه برخه یې مالکینو ته ورکول سي. په ډېرو اروپایي سوسیالیستي هیوادونو لکه بلغاریا، چکسلواکیا، پولنډ او آلمان په ډموکراتیک جمهوریت کي، پانگوالي موسسې په داسي ډول ملي سولې، چي پخوانیو خاوندانو ته یې د دولتي پورونو پانې ورکول سوې. د پورونو د پانې په ورکولو سره پخوانیو خاوندانو ته یې په کلني ډول د موسسې د ټولي بیې ۳٪ - ۶٪ ورکول کیدلې. کېدلای سوای، د پور پانې په میراث پاتي سي، خو خاوندانو یې پر بل چا باندي خرڅولای سوای. داسي څوک ول هم نه، چي دا پانې رانیسي.

۱۰- د سوسیالیستي مالکیت رامنځته کول یوازي د لویو ځمکوالو او پانگوالو څخه د مالکیت ضبطول نه دي. دا گامونه یوازي لومړني پړاوونه دي او د هغه په دوام د تولید هغه وسایل، چي د زیار ایستونکو لاس ته لویدلي دي، د لا بڼې ودي او تکامل لپاره، د ملي اقتصاد د پلان سوي تنظیم سره پر کار اچول کېږي. دا ټولي دندي ډېر دقیق او نه ستړی کېدونکي زیار غواړي.

۵- کروندگر څنگه د سوسیالیزم په لار کي گامونه اېږدي؟

^۲ - په دې اړوند، زموږ په عصر کي تر ټولو بڼې بیلگې د چین او ویتنام د خلقي جمهوریتونو دي. دغو دواړو هیوادونو، د کمونسټو گوندونو تر حاکمیت لاندې، سوسیالیزم ته په اوښتوني پړاو کي، د پانگوالی عناصر په ډیر بریالیتوب سره، د فیوډالي وروسته پاته توب د له منځه وړلو او سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره، د اړینې تخنیکي ودي او تولیدي ځواکونو د تکامل په موخه پر کار اچولي. (ژباړن)

دا موضوع د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو ډیر پېچلی کار دی.

۱ - په ډېرو هیوادونو کې د کروندگرو طبقه د پام وړ شمېر، یا تر ټولو ډېر کار ځواک جوړوي. د کارگري طبقې په پلویټوب باندي له کروندگري طبقې سره د یووالي پرته، د سوسیالیزم بریا ناشونې ده. پر دې اساس، په هر هیواد کې د سوسیالیزم بریا په دې پورې تړلې ده، چې کوم شمېر کروندگر د سوسیالیزم له پروسې سره یو ځای سوي دي.

۲ - د سوسیالیزم پر لور د کروندگرو لار، د کارگرانو د لاري په نسبت توپیر کوي. علت یې هم دادی، چې د پانگوالي مناسباتو په حاکمیت کې، د کروندگرو اقتصادي او سیاسي حالت د کارگرانو په نسبت توپیر کوي. کروندگر، د کوچنیو خصوصي ملکیتونو درلودونکي دي، خو مالکیت یې بیا پر خپل شخصي کار او زیار ولاړ دی. پر دې اساس، د کروندگرو کوچنی خصوصي مالکیت نه سو کولای، د پانگوالو د مالکیت په ډول ضبط کړو. سوسیالیستي مالکیت ته، د خصوصي کروندگرو د مالکیت اړول، یوه اوږده لړۍ ده، چې یو شمېر اوبنتونکي گامونه غواړي. و. ا. لنین ویلي وه: «د کوچنیو بزگري اقتصادونو څخه نه سو کولای، یوه پلا لویه کرنیزه موسسه جوړه کړو. ناشونې ده، هغه کرنيزي چاري، چې تراوسه په نامنظم ډول سرته رسیدلې، یوه پلا عام او اشتراکي وگرځي او ځانته د لویو تولیداتو شکل واخلي.»

۴ - د سوسیالیزم ودانۍ ته د کروندگرو د خپلولو اصلي ځانگړنه په دې کې ده، چې دوی د تولید شخصي وسایل په خپله خوښه، د یوځایي تولید موسساتو ته وروري، خو د دغو موسساتو سره د دوی په خپله خوښه یو ځای کیدل په دې مانا نه دي، چې گواکي کروندگرو د سوسیالیزم لار په مخه کړې ده. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې سوسیالیستي دولت، د هغو نویو تاسیس سویو موسساتو څخه چې «کالخور» نومیدل، هر اړخیز مالي، کريدیټي، تخنیکي او سازمانی ملاتړ کوي، چې دا چاره د کالخوزي نظام د ټینګیدلو سبب کېږي.

۵ - د کروندگرو پخوانی فکري ډول، چې غواړي پر خپلو وسایلو باندي په خپلو ځمکو کې کار وکړي، د دې خنډ گرځي، چې د کرنی اشتراکي کولو ته مخه کړي. ملگری و. ا. لنین په دې اړه یادونه کوي: «په تلوار او د بهرني حکمونو او فرمانونو سره د کرنیز اقتصاد بدلول، ډیر بېځایه فکر دی... د کروندگرو ملیوني ملکیتونو تر اغیزې لاندي راوستل، یوازي په پراویز ډول، په ډېر احتیاط او

د برياليو موډلونو په وړاندې کولو سره شونې دي، ځکه کروندگر ډير رښتيا ليدونکي او د پخوانيو ځمکنيو اقتصادونو سره تړلي دي او يوازي د توصيو او لارښوونو سره، د اړينو بدلونونو راوستلو ته زړه نه ښه کوي.»

پر دې بنسټ کروندگر يوازي په پراويز ډول، د توليداتو په کوپراتيفي کولو سره، د رضاکارۍ له اصل سره يو ځای، په دې شرط چې خپلې مادې گټې هم پکښې وويني؛ د سوسياليزم خواته د اوښتون پر لار گام ايږدي.

۶ - د کروندگرو اړوند دا حللاره په ټولو سوسياليستي هيوادونو کې تر سترگو کېږي. په هغو ځايونو کې کرنيز اقتصادونه په خپله خوښه، له کوپراتيفونو سره يو ځای سوي دي. دولتي کرنيز موسسات يوازي په هغه ځای کې جوړېږي، چې هلته د کروندگرو کوچني مالکيتونه او ځمکي نه وي او د داسې موسساتو جوړول د کروندگرو د اقتصادي زيان لامل نه سي، خو د کوپراتيفي کولو لړۍ هم په هر هيواد کې ځانته جلا شکلونه او میتودونه لري، چې د اړوند هيواد د تاريخي، ملي او فرهنگي ځانگړتياوو څخه سرچينه اخلي.^۳

۶ - سوسياليستي ټولنه کوم پراوونه تېروي؟

۱ - سوسياليزم، چې د کمونستي ټولني لومړی پړاو دی؛ اوږد تاريخي مزل غواړي. په دا موده کې سوسياليزم ځانگړي ټولنيزي، اقتصادي او تاريخي دندي ترسره کوي، چې د کمونستي ټولني د جوړولو لپاره ور سپارل سوي دي. په شوروي اتحاد کې، د اکتوبر د سوسياليستي انقلاب له بريا سره د سوسياليزم د ودانۍ جوړول پيل سول، چې د دېرشمې لسيزې په پيل کې يې عمومي سوسياليستي ټولنه رامنځته کړای سوه.

^۳ - د کرنې د کوپراتيفي کولو، تعاوني کولو او اشتراکي کولو څخه غايي موخه داده، چې لوی کرنيز واحدونه رامنځته سي او په هغو کرنيزو واحدونو کې د عالي تخنيک او ماشينۍ څخه په گټې اخيستنې، کرنيز توليدات په کمې او کيفي ډول تکامل وکړي او د کروندگرو د ژوندانه او هوساينې کچه لوړه سي. په کوچنيو ځمکنيو ملکيتونو کې، له کرنيز تخنيک څخه گټه اخيستنې او د توليداتو د زياتوالي سره د کروندگرو د ژوندانه ښه کېدل هغومره اقتصادي او توليدي گټورتوب او اغيزمنتوب نه لري. (ژباړن)

۲- د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو په اړه، یو شمېر داسې پوښتنې کېږي، چې څه وخت پوهیدلای سو، نور په یو هیواد کې، د سوسیالیستي ټولني ودانۍ جوړه سوې ده؟ یا د پانگوالۍ څخه سوسیالیزم ته اوبنتون څومره موده غواړي؟ ولي مور وایو، چې په دې هیواد کې سوسیالیزم جوړ سو دی، په داسې حال کې چې هغه هیواد لا د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو په پړاو کې وي؟ یادو پوښتنو ته سم ځوابونه هغه مهال ورکولای سو، چې د یو ټاکلي پړاو د پوره کولو، چې یو هیواد یې پوره کوي، یا د سوسیالیزم د جوړولو په لار کې، د بیلابیلو هیوادونو توپیریز وضاحت ورکړو.

۳- د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول، په اقتصاد، سیاست او ایډیالوژۍ کې د یو شمېر پېچلو دندو ترسره کول غواړي. دا دندې، په مادې، تخنیکي، ټولنیزو، اقتصادي، سیاسي او فرهنګي برخو کې د اوبنتونونو او بدلونونو راوستل دي. د دغو بدلونونو په پایله کې ځبېناکگر طبقات له منځه ځي، استثمار پای ته رسېږي او د کارگرانو، بزگرانو او روښانفکرانو په ژوندانه کې د پام وړ بڼه والی راځي. د ټولني او وګړو ترمنځ مناسبات د همکارۍ او ملګرتیا شکل اخلي.

۴- د انتقالی پړاو له پای ته رسېدلو سره، د هغې ټولني په بنسټونو کې د سوسیالیزم جوړولو چارې پیل کېږي. د سوسیالیستي مناسباتو تخنیکي او مادې بنسټونه وده کوي او پرمختللي سوسیالیستي ټولنه جوړېږي. په شوروي اتحاد کې د پرمختللي سوسیالیزم جوړول، د شلمې پېړۍ د دیرشمې لسيزې له پای څخه پیل او د شپږمو کلونو تر پیل پورې وخت ونیوئ.^۴

۵- سوسیالیستي انقلابونه، په بیلابیلو هغو هیوادونو کې، چې د ودې بیلابیله کچه لري؛ سرته رسېږي. پر دې اساس په یادو هیوادونو کې د مولدیت، هوساینې او فرهنګ کچه هم یوه نه وي. د پانگوالۍ ځانګړنه داده، چې د بیلابیلو هیوادونو ترمنځ په اقتصادي کچه کې خورا زیات توپيرونه وي. د سوسیالیزم بریا په یوه هیواد کې، د پیاوړي مادې او تخنیکي بنسټونو د جوړولو په مانا دي!

۶- د هیواد د سوسیالیستي کولو پر مهال، د ملي اقتصاد ټولې برخې د یو واحدې اقتصادي - ماشيني ټولګي په ډول سره یو ځای کېږي. په اقتصاد کې د بریښنايي کولو چارې چټکې وي او هڅه کېږي، د

^۴ - دا پړاو په چین کې، له ۱۹۷۹ څخه پیل سو او اټکل کېږي، چې تر ۲۰۴۹ کال پورې به وخت نیسي. په ویتنام کې هم له ۱۹۸۰ څخه پیل سو او تر ۲۰۴۵ کال پورې به دوام وکړي، خو د نړیوالو سوسیالیستي قدرتونو د شتون او پانگوالۍ د ګواښونو د لږوالي پر مهال، دا کار په یوې لسيزې کې هم کېدلای سي. (ژباړن)

توليداتو د تکامل او خلگو د هوساينی لپاره د ټکنالوژۍ تر ټولو وروستی لاسته راوړني پر کار ولوېږي او د خلگو د ورځ تر بلي زیاتیدونکو مادي او فرهنگي اړتیاوو د پوره کولو لپاره، په پلان سوي ډول سمبال سي. د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره د وړونو سوسیالیستي هیوادونو همکارۍ او ملاتړ ته هم اړتیا ده.

۷- د سوسیالیزم بريا، په سوسیالیستي مناسباتو باندي د پانگوالي مناسباتو د اوبنتون او د ملي اقتصاد په ټولو برخو کي د عام اقتصاد د حاکمیت په مانا ده.

۸- د سوسیالیستي اقتصاد د رامنځته کولو سره، په ټولنه کي نوي جوړښتونه منځ ته راځي او د څښناکگرو طبقاتو پر ځای، د کارگرانو او بزگرانو او روښانفکرانو ملگري طبقات را منځته کيږي.

۹- د سوسیالیزم بريا، د فعاله پلان سوي ملي اقتصاد، چي د کار په اندازه ویش پکښي ترسره کيږي؛ د را منځته کیدلو په معنا دی. دغه راز، د سوسیالیزم بريا، ډيري نوري پیچلي دندي لکه د ښار او کلي ترمنځ د توپيرونو او د جسمي کار او ذهني کار ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل هم غواړي.

۱۰- د سوسیالیزم د بريا تر ټولو اړین شرط، د فرهنگي انقلاب بريالیتوب دی. سوسیالیستي ټولنه د ټولو زیار ایستونکو په گټه وده کوي، او نه یوازي د مادي اړتیاوو د پوره کیدلو لوړه کچه رامنځته کوي، بلکې یو عالي ټولنیز سوسیالیستي فرهنگ هم ورسره را منځته کيږي. فرهنگي انقلاب د زیار ایستونکو د گټو ځواب ویونکی دی او په ورته وخت کي د توليداتو د ښې ودي سره هم مرسته کوي، ځکه لوی ماشيني توليدات د عالي تحصیلاتو درلودونکي کارکونکي او کارپوهان غواړي. د فرهنگي انقلاب په لړ کي، د بیسوادۍ له منځه وړل، د زده کړو د کچي لوړول او ټولو ته د مسلکي او تخنیکي زده کړو ورکول اړین دي.

۱۱- د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو ټولي برخي له یو بل سره ډیر تړاوونه لري. د بېلگي په ډول، د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بېخبناء را منځته کول، د فرهنگي انقلاب د منځه وړلو زمینه برابروي. فرهنگي انقلاب بیا خپله د سوسیالیزم مادي او تخنیکي ودانۍ د جوړولو کار چټکوي، خو هره دا لړۍ په خپلواک ډول منځته ځي او کېدلای سي له بلي لړۍ څخه مخکي یا شاته وي، خو د سوسیالیزم د بريا لپاره بیا هم د ټولو بدلونونو راتلل اړین دي.

۱۲ - د سوسیالیزم بریا، د هر ډول ملي، طبقاتي، نژادي او سیاسي ظلمونو څخه د زیار ایستونکو د خلاصون او عمومي - ټولنيزي شتمنی د را منځته کولو په معنا دی. د همدغو ځانگړنو له مخي، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم د ودانی جوړولو کچه ټاکل کيږي.

۱۳ - پورته یاد سوي ټول پړاوونه د تاریخ د جبر برخي دي او د هر هغه هیواد لپاره چي د سوسیالیزم پر لور یې گام ایښی وي؛ اړین گڼل کيږي.

ټول نوي سوسیالیستي سوي هیوادونه، د سوسیالیزم انتقالي او اوبستوني پړاو تېرولو ته اړتیا لري، چي د هغه په لړ کي پخوانی ټولنه په نوي ټولني بدلېږي.

۱۴ - پرمختللي سوسیالیزم ته اوبستون بیا، د ټولنيزو مناسباتو د لا ښې او زیاتي ودي په معنا دی. د پرمختللي سوسیالیزم په شرایطو کي، تولیدي ځواکونه او تولیدي مناسبات ډيري لوړي کچي ته رسيږي، چي د مخکینیو پړاوونو په نسبت د نویو کمی او کيفي ځانگړنو درلودونکي وي.

۷ - د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانگړني کومي دي؟

۱ - پرمختللي سوسیالیستي ټولنه یو لړ ښکاره ځانگړني لري، چي د سوسیالیستي ټولني د ودي له نورو پړاوونو سره توپیر کوي. څه ډول چي پورته مو یادونه وکړل، د پرمختللي سوسیالیستي ټولني تر ټولو څرگنده نښه داده، چي عالي تخنیکي وسایل، مادي هوساینه او ټولنيز - انساني فرهنگ ولري.

۲ - پرمختللي سوسیالیستي ټولنه، کمونیزم ته د اوبستون په لار کي یو قانونمند پړاو دی، تر څو په هغه پړاو کي بیا «هر چاته د خپل اړتیا په اندازه» اصل پر ځای سي او هغه پړاو ته د رسیدلو لپاره مادي او فرهنگي زمینه برابره کړي.

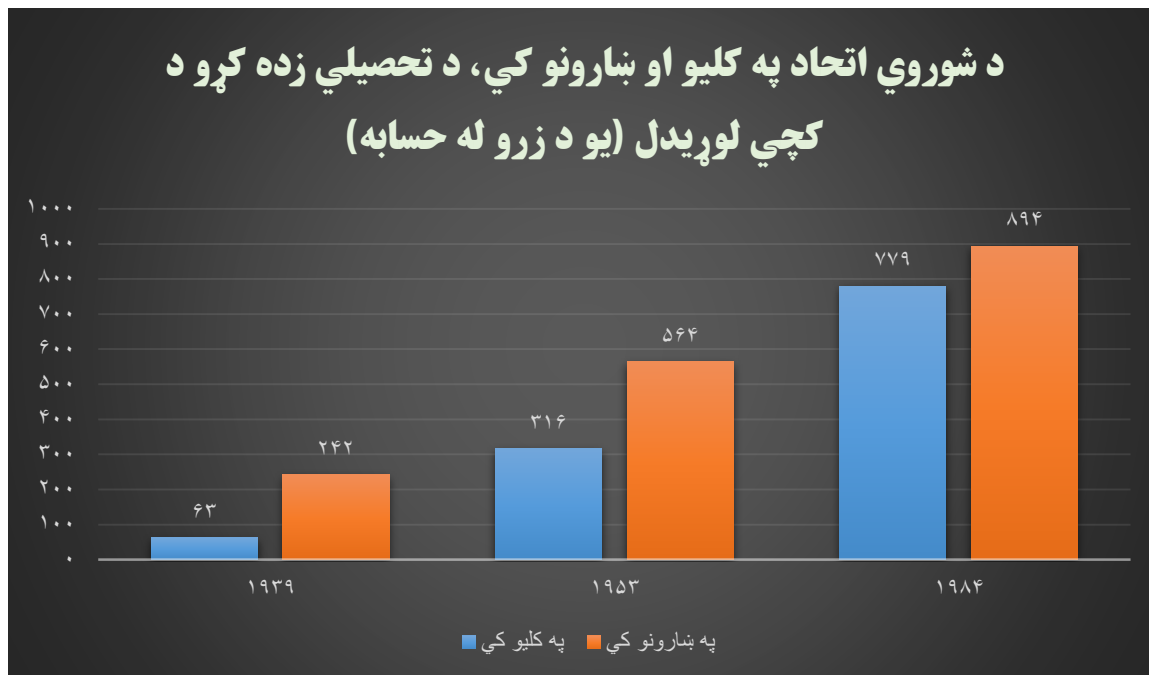
۳ - د تولیدي ځواکونو د ودي له کيفي کچي (په عالي تخنیک سره سمبالیدل) سره په ټولنه کي د دې شونتیا را منځته کيږي، تر څو هغه دندي، چي د ځانگړتیا او کچي له اړخه ډيري پیچلي وي؛ ترسره کړای سي. په دې لړ کي دخلگو د مادي هوساینی او فرهنگي کچي لوړوالی تر ټولو زیات لومړیتوب لري.

۴ - د پرمختللي سوسياليستي ټولني مادي او تخنيکي بنسټونه په هر اړخيز ډول وده کوي. که د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال بڼه هڅه وسي؛ د نړيوال سوسياليستي کار د ویش سره لا بڼه پرمختگونه رامنځته کيدلای سي.

۵ - د شوروي اتحاد په ملي اقتصاد کي، د تخنيکي پرمختگ ټاکنوکي خانگي لکه برېښنا، کيمياوي او پتروشيمي صنايع ماشين جوړونې او اوزار جوړونې تر پخوا زياته وده کړې ده او ددا برخو سره يو ځای، کرنه هم ميکانيزه سوې ده. په سوسياليستي ټولني کي د تخنيک دوامداره تکامل او نوښت ته اړتيا ده او په بڼه ډول سره زمينه ورته برابري.

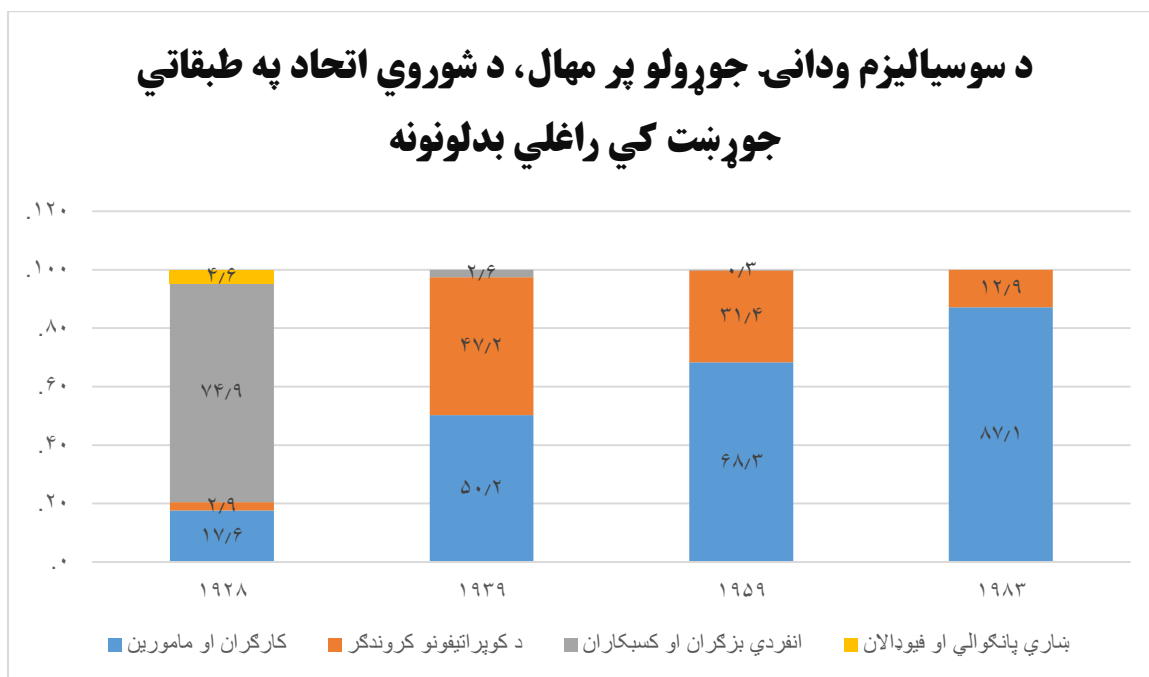
۶ - په شوروي اتحاد کي پرمختللي سوسياليزم ته اوبتون، د زيار ايستونکو د زده کړي او فرهنگ په کچي پوري اړه لري، د بېلگي په ډول، په ۱۹۳۹ کال کي، د ښاري اوسيدونکو څخه يوازي ۲۴,۴٪ عالي او منځني تحصيلات درلودل او په کليو کي بيا دا شمېر ۶,۳٪ وو. په داسي حال کي چي په ۱۹۸۲ کال کي ۸۸٪ ښاري زيارايستونکو عالي او منځني تحصيلات درلودل او دا کچه بيا په کليو کي ۷۶٪ ته پورته سول. دا ارقام په دې مانا دي، چي د سوسياليزم په لومړني پړاو کي، لږو خلگو عالي او منځني زده کړي درلودې، خو د پرمختللي سوسياليزم په پړاو کي اکثريت خلگو عالي او منځني زده کړي کړي وې.

۱ - شکل

۷ - د پرمختللي سوسياليزم د ودانۍ جوړولو يو بله پايله د ټولني په طبقاتي جوړښت کي د بدلونونو رامنځته کول دي. په دې مانا چي د کروندگرو ډيره برخه د کوپراتيفي او کالخوزي کرني څخه د توليداتو دولتي سکتور ته ور گرځي. البته د دې کار لپاره خورا زيات تخنيکي امکانات او ذهني جوړجاړی اړين دی.

شکل - ۲

۸ - د عام مالکیت له زیاتیدلو سره، د ملي اقتصاد د پلان اداره هم زیاته وده کوي. تمه کيږي، چي یاده اداره باید اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي او د خپلو پلانونو لپاره دقیق علمي استدلال او محاسباتي سنجشونه وړاندي کړي.

۹ - د زیارایستونکو لپاره د مادي نعمتونو په ویش کي د پام وړ بدلونونه راځي، په دې مانا چي د ترسره سوي کار کمیت او کیفیت ته په لا ښه دقت سره پام کيږي او د عامو لگښتونو ونډه، چي د خلگو اړتیاوي پوره کوي؛ لا زیاتيري.

۱۰ - په دې ډول سره، د ټولنیز ژوندانه په ټولو برخو کي، ژور بدلونونه راځي او د دغو بدلونونو سره کېدلای سي د پرمختللي سوسیالیستي ټولني په اړه خبري وسي.

دوهم څپرکی، د سوسیالیزم اقتصادي سیستم

۱ - له څه څخه، د سوسياليزم اقتصادي بنسټونه جوړيږي؟

۱ - د پانگوالي ټولني پر خلاف، په سوسياليستي ټولني کي دا بنسټ د خصوصي مالکيت پر اساس نه، بلکې د توليد پر وسايلو له عام مالکيت څخه جوړ سوی دی. د پانگوالي تر حاکميت لاندي نه يوازي ځمکي، د هستوگني څو پوړيزه ودانۍ، ورکشاپونه، مغازې، رستورانټونه او هوټلونه، بلکې فابريکې، کارخانې، کانونه او بانکونه هم کېدلا سي، په جلا وگړو پوري تړلي وي او نور کارپوهان، کارگران او انجينران په هغو موسساتو کي ټاکل کيږي.

۲ - د خصوصي مالکيت خاوندان او ځيښناکگر، د کارکونکو د کار يوه زياته برخه ځانته خپلوي، په داسي حال کي چي دا عوايد خپله په کارگرانو پوري تړلي دي. د بېلگي په ډول، که يو پانگوال د يوې جوړې جامو لپاره (د ټوکر د بېي د خياطي ماشين د رغولو، بريننا د لگښت، د ځمکي اجارې، د کارگرانو د مزد تاديې په پام کي نيولو سره) ۲۰ ډالره ولگوي، دا جامې په ۳۰ ډالره پلورل کيږي، چي په پايله کي ۱۰ ډالر خالص عايد د پانگوال جيب ته لويږي. اوس تاسي حساب وکړئ، چي يوه فابريکه به په يوې اوونۍ، يوې مياشت او يوه کال کي، څومره جامې توليد کړای سي؟ خو په سوسياليستي ټولني کي بيا ټول عوايد بيرته په خلگو او کارگرانو پوري اړه لري او پر همدوی ويشل کيږي.

د حيرانتيا خبره نه ده، چي د خصوصي مالکيت خاوندان د سوسياليزم سرسخته دوښمنان دي، ځکه سوسياليزم د دوی لوی استثمالي خصوصي مالکيت له منځه وړي او د توليد پر وسايلو عام خصوصي مالکيت رامنځته کوي.

۳ - سوسياليستي مالکيت پر دوه ډوله دی، يعنې دولتي مالکيت او کالخوزي يا کوپراتيفي مالکيت. همداسي د هغو مسلکي او عامو سازمانونو شتمني (لکه د سپورتي سازمانونو اړين وسايل او اوزار، چي د چارو د مخته وړلو لپاره يې پکارېږي) هم په سوسياليستي مالکيت کي راځي. هيڅ څوک حق نه لري، دا ملکيتونه، د خپلو شخصي گټو لپاره وکاروي.

۴ - بايد ووايو، چي په هره طبقاتي ټولنه کي د توليد پر وسايلو د مالکيت د شکل څرنگوالي د هغې ټولني ټولنيز او اقتصادي جوړښتونه او د بيلابيلو ډلو گټي او زيانونه رابښي. د کمونستي او کارگري

گوندونو لپاره، د تولید پر وسایلو باندې د مالکیت د وضعي تحلیل او په هغه باندې پوهېدل، هم له سوسیالیستي انقلاب څخه وړاندې او هم وروسته، ډېر اړین دي. دا تحلیل زموږ سره مرسته کوي، چې اقتصادي تاکتیک او ستراتیژي په علمي ډول سره جوړه سي او د ډېرو لږو ضایعاتو سره، په عمل کې پلې سي.

۵ - په صنایعو، کرنې او خدماتو کې د تولید د وسایلو اړوند، د سوسیالیستي ټولني د ټولو غړو د حقوقو یوشان والی، له انسان څخه د انسان هر ډول استثمار له منځه وړي. بانکونه، موزیمونه، بڼوونځی، سټډیومونه، روغتونونه، سوداگریزي موسسې او ډیر بڼاري هستوگنیز اپارتمانونه، ټول په حکومت - یعنې په ټولو خلگو پورې اړه لري. په دې مانا، چې ټول خلگ د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او گټورتوب پلویان دي، تر څو په پلان سوي ډول، د دوی ورځ تر بلې ډیریدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي.

۶ - د سوسیالیزم په شرایطو کې، د عامې شتمنۍ د ډیرولو یوازینی سرچینه د چا له استثمار پرته د ټولني په گټه کار او زیار دی، چې د انسان لپاره مادي هوساینه او هر اړخیزه پیژندنه هم رامنځته کوي. د دغو عواملو په شتون کې، د تولیدي او سوداگریزو رازونو یا د تکره استادانو له لوري د خپلو مهارتونو پټول له منځه ځي. د دې برعکس، په کار کې د اصولي او سالمې سیالۍ لپاره زمینه برابره سوې وي، چې سوسیالیستي سیالۍ ورته وايي. د دغو سیالیو گډون کونکي هڅه کوي، په ښه ترینه تولیدي بڼې سره، د عامو شتمنیو په زیاتوالي کې سیالي وکړي.

۷ - د سوسیالیستي نظام له حاکمیت سره، هر کار د انسان او دده د گټې لپاره ترسره کیږي. خلگ له ماشومتوب څخه نیولې تر بوداتوب پورې په دې مسئله باندې پوهیږي. د بېلگې په ډول، هغه مهال، چې مور او پلار د خپلې دندې په ځای کې په کار لگیا وي؛ د هغوی اولادونه د ډیرو لږو پیسو په بدل کې، په وړوکتونونو او شیدو ځایونو کې روزل کیږي او هلته تکره روزونکي او ډاکټران پر ماشومانو پام کوي.

دا چې د روغتیا یادونه مو کړې ده، باید ووايو، چې په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کې، د ټولو لپاره روغتیايي خدمات وړیا دي. که څوک ناروغ سي؛ کولای سي د یوې ټلیفوني اړیکې په نیولو سره په وړیا ډول یو ډاکټر کور ته ور وغواړي، تر څو اړونده مرسته ورسره وکړي. که روغتون ته د ناروغ وړل

اړين وي؛ ډاکټران يې روغتون ته وړي او ترهغه مهاله چې په پوره ډول سره رغېږي؛ درملنه يې کوي. د ناروغۍ پر مهال، د خپل مياشتني معاش %۱۰۰ حقوق لري.

ښکاره ده، چې زيار ايستونکي انسانان د پانگوالي مناسباتو پر مهال، داسي حقوق نه سي درلودلای.

۸ - سوسياليستي حکومت، چې د عمومي ښوونځيو، تخنيکي زده کړو ځايونو، او نورو موسساتو مالک دی؛ ماشومانو او ځوانانو ته په وړيا ډول زده کړي ورکوي او د هغوی لپاره، د هغوی په خپله خوښه ټاکل سوې څانگه کي د زده کړو زمينه برابروي.

د عالي ښوونځيو او منځنيو مسلکي ښوونځيو زده کونکي له حکومت څخه معاش هم اخلي، چې د هغه معاش اندازه د زده کونکو له نمراتو او ټولگيو له مخي توپير کوي.

۹ - خلگ، چې د توليد د وسايلو مالکين دي، د خپل کار د کمي او کيفي اندازې له مخي مزد اخلي. بايد يادونه وکړو، چې نقدي مزد، که څه هم د خلگو د عايد تر ټولو اصلي برخه ده، د عايد يوازينی سرچينه نه ده. د خلگو د ژوندانه ډيري اړتياوي د عامي استهلاکي برخي لخوا پوره کېږي. د دې ځانگړي سوي استهلاکي برخي څخه د زده کړي او روغتيا ترڅنگ د خلگو نوري اړتياوي هم پوره کېږي، چې وروسته به يې يادونه وکړو.

۲ - د سوساليزم د اقتصادي قانون بنسټيز ماهيت څه دی؟

۱ - د عيني اقتصادي قوانينو له ډلي څخه، چې بشريت د هغه مطابق خپل د تکامل لار پيدا کوي، د هغې ټوني بنسټيز اقتصادي قوانين ځانگړې ونډه پکښي لري. دا قانون د ټولني اصلي خوځښت ورکونکی او د ټولني حاکم توليدي ډول بيانوي.

د بېلگي په ډول، د پانگوالی د بنسټيز اقتصادي قانون سره سم، د توليد وسايلو د مالکينو له لوري د اضافي ارزښت خپلول دي. د پانگوالو اصلي موخه داده، چې د خپلو کارگرانو لخوا اعظمي عايد لاس ته راوړي او دا عايد بيا دوران ته ولوېږي، تر څو دوی ته لا زياته گټه راوړي. پر دې اساس په پانگوالي نظام کي د زيار ايستونکو د اړتياوو پوره کول د توليد موخه نه ده، بلکې د پانگي د زياتوالي

لپاره کار پکښې کيږي. د رانيونکو له لوري، د توکو اخیستل او استهلاک، د یو پانگوال لپاره یوازې په دې خاطر د لیوالتا وړ دي، چې د عایداتو د خپلولو او پانگې د زیاتولو لپاره یې په درد خوړل کيږي.

۲ - سوسیالیزم، د تولید موخه په بنسټیز ډول بدلوي او هغه د زیارایستونکو او ټولو خلگو د ورځ تر بلي زیاتیدونکو اړتیاوو پوره کول گرځوي، چې د دولت له لوري ترلاسه سوي عایدات د هغوی په ګټه ویشل کيږي. فریدریش انگلز لیکلي ول، چې: «سوسیالیزم د دې زمينه برابروي، تر څو د عامو تولیداتو له لاري، د ټولني ټولو وگړو ته نه یوازې ورځ تر بلي ښه کیدونکي مادي شرایط برابر کړي، بلکې د هغوی جسمي او معنوي اړتیاوو د پوره کیدلو لپاره د آزاد تکامل لار پرانيزي.»

ملګری و. ا. لین هم وايي، چې په سوسیالیستي ټولنه کې تولیدات «د ټولني لپاره د هوساینې او ټولني د هر وگړي د آزادانه تکامل لپاره ترسره کيږي.»

۳ - د شوروي اتحاد او نورو سوسیالیستي هیوادونو په اساسي قوانینو کې هم راغلي دي، چې په یادو هیوادونو کې د تولید موخه، په ښه ډول سره د انسانانو ورځ تر بلي زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو پوره کول دي. دا موخه، په منطقي ډول د تولید پر وسایلو د عام مالکیت څخه سرچینه اخلي.

۴ - پوښتنه کيږي، چې د تولیداتو لپاره یادي سوي موخي د کومو لارو - چارو په واسطه لاس ته راځي؟ په واقعیت کې همدا پوښتنه او د هغه د ځواب محتوا د سوسیالیزم بنسټیز اقتصادي قوانین تشکیلوي. دا قانون عبارت دی له: «د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او کار د کیفیت د ښه والي سره، د انسانانو ورځ تر بلي زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو په ښه ډول پوره کول، چې د ملي اقتصاد د چټکي ودي او علمي او متناسبي پلان جوړونې سره لاس ته راځي.»

۳ - د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه ګونې والی،

کوم ګډ ټکي او کوم توپيرونه لري؟

۱ - څه ډول چې مخکې مو یادونه وکړل، د سوسیالیستي مناسباتو پر مهال د تولید د وسایلو مالکیت دوه شکلونه لري، چې یو عمومي دولتي مالکیت دی او بل کالخوزي - کوپراتيفي مالکیت. د دغو

شکلونو عمومي ماهیت دادی، چي تولید سوي محصولات یا په ټولي ټولني او یا د یوه کوپراتیف په زیار ایستونکو پوري اړه لري او یوه انسان ته د بل انسان د زیار ورکول ناشونی کوي.

۲ - دولتي چارواکي پر دې باندي څارنه کوي، چي د دولتي او کوپراتيفي ملکیتونو ټول خدمات د ټولني په گټه وکارول سي. مادي نعمتونه په داسي ډول ویشل کيږي، چي د هغه یوه برخه مستقیماً د نقدي عاید په ډول او بله برخه د عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ولگول سي، یعنې په هر حال کي باید ټول د خلگو په گټه وکارول سي.

۳ - په دولتي او کوپراتيفي سکتورونو کي، گډ سوسیالیستي اصول دي، چي هغه اصول حتمي او یوځایي کار، د تولیداتو پلان سوي وده او هر چاته د کار په اندازه ویش دی.

۴ - خو د دولتي مالکیت او کوپراتيفي مالکیت ترمنځ، د پام وړ توپيرونه هم سته، چي هغه توپيرونه، د تولیداتو د اشتراکي کولو کچي او تولیدي ځواکونو د ودي کچي دي.

۵ - د عام مالکیت اساسي شکل، دولتي مالکیت دی، چي د کارگرانو، بزگرانو او روښانفکرانو په گډون د ټولو خلگو گډ مالکیت جوړوي. که څه هم په دولت پوري تړلي د تولید وسایل د جلا موسساتو ترمنځ، چي خپلواکه اقتصادي واحدونه دي؛ ویشل کيږي. پر دې اساس د خلگو عمومي مالکیت د هیواد د ټولو زیار ایستونکو گډ مالکیت دی او ټول خلگ د ټولو عامو تولیداتو خاوندان دي.

۶ - د خلگو د عمومي مالکیت مشري کونکې ونډه له دې څخه هم ښکاري، چي ټول تولید سوي مادي نعمتونه بیرته د خلگو د لگښت لپاره ځانگړي کيږي. تر ټولو لويي صنعتي، کرنيزي، رغيزي او نوري موسسې، چي د علم او ټکنالوجی د تکامل لپاره کار کوي؛ په دولت پوري تړلي دي. دغه راز ځمکي، کانونه، سیندونه، ځنگلونه او بندونه هم د کوپراتيفونو مالکیت نه دي، بلکې د دولت انحصاري مالکیت جوړوي. په دې ترتیب سره، د ټولو عامو تولیداتو وده، د ملي عاید د کچي زیاتوالی او د خلگو د مادي او فرهنگي حالت سمون او ښه والی، د دولتي مالکیت په کار پوري تړلی دی.

۷ - کوپراتيفي مالکیت د دولتي مالکیت سره لږ توپير لري. د تولید اړوند وسایل په اړوند کالخور او کوپراتيف پوري اړه لري، نه په حکومت پوري. البته د کوپراتيفونو او کالخورونو ځمکي د حکومت وي، خو په وړیا ډول کالخورونو ته د کرنې لپاره ورکول سوي وي او کالخورونه پکښي د کرنې او

مالدارۍ چاري د خپلو کارکونکو او تولید له خپلو وسایلو سره مخته وړي، چي هغه بيا په دولت اړه نه لري.

په دې مانا، چي په کوپراتيفي او کالخوزي موسساتو پوري اړوند ودانۍ، تاسیسات، تراکتورونه، کمباینونه، د حاصلاتو ټولولو ماشینونه، تخنیکي وسایل، د مالدارۍ حیوانات، کرنیز تخمونه، نیالگي، حیواني خوراکونه او نور د کرنیز تولید وسایل په حکومت یا ټولني ټولني پوري نه، یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري.

۸ - کلپونه، هوساځایونه، ورکتونونه، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونه، مغازې او نور تاسیسات، چي د کالخوزونو په بودجې جوړ سوي دي؛ یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري. هغه نقدي عایدات، چي پر دولت باندي د کالخوزي محصولاتو د خرڅولو سره لاس ته راځي؛ هم په کالخوز پوري اړه لري او خپلو غړو ته به یې ویشي.

۹ - د کالخوزونو عواید، د هغو غړو ته په نقدي او جنسي ډول ویشل کيږي او ویش یې د دولتي موسساتو په ډول، د کار د کمیت او کیفیت او د کالخوزچیانو د زیار له مخي ترسره کيږي.

۱۰ - د عمومي دولتي مالکیت او کالخوزي مالکیت ترمنځ توپیر په دې ډول دی. د یادوني وړ ده، چي د سوسیالیستي مالکیت د دوو ډولونو ترمنځ دا توپیره په کراري سره له منځه ځي، ځکه په کالخوزونو کي د مزد د ورکړي شرایط، دولتي موسساتو ته ورته کيږي. په همدې ډول سره، د ژوندانه د اوزارو او تفریح له حساب، د کلیوالي زیار ایستونکو د ژوند کچه د ښار خلگو ته نژدې کيږي. ښاري کارگران چي خپل خوراکي توکي له کالخوزونو څخه لاسته راوړي؛ د کالخوزونو د اقتصاد او تخنیک ودي ته هیله من وي او د کالخوزونو کروندگر بیا چي د ښار د تخنیک او وسایلو څخه گټه اخلي؛ د دولتي مالکیت ودي او پرمختگ ته لېواله وي.

۱۱ - په سوسیالیستي ټولني کي د مالکیت د دوه گوني والي ترڅنگ، د بیلابیلو ټولنیزو سازمانونو مالکیت هم سته، لکه د مسلکي اتحادیو او سپورتي سازمانونو ملکیتونه، چي په هغوی پوري اړه لري.

۵

^۵ - د مالکیت نور شکلو، هم په بیلابیلو سوسیالیستي ټولنو کي سته، د بېلگي په ډول، په صنعتي تعاوني مالکیت کي، خو کسان یوه فابریکه یا شرکت جوړوي او حکومت له هغوی څخه مادي او تخنیکي ملاتړ کوي، خو د دې کار لپاره محدودیتونه دادي، چي له انسان څخه د انسان ځېښناک، استنار او اقتصادي بې بند و باري را منځته نه کړي، په دې شرایطو کي بیا دولت د مداخلې حق لري. (ژباړن)

۴ - په سوسياليستي نظام کي کوم شيان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟

تر دې ځايه پوري مو د عام مالکيت په اړه خبري وکړې، دلته به په دې اړه ورغږو، چي په سوسياليستي ټولني کي په عامو وگړو پوري کوم شيان اړه درلودلای سي؟

۱ - د سوسياليزم دوښمنانو يو مهال دا رواغ تبليغول، چي کمونستان د خصوصي مالکيت د حق له منځه وړلو سره، پر هر څه باندي عام مالکيت رامنځته کوي. د شلمي پېړۍ د پانگوالۍ ورځپاڼو به په دې اړه ليکني کولې، چي گواکي په روسيه کي، ټول خلگ پر سل کسيزه بسترو باندي د گډو ښځو او نارينه وو سره يو ځای پريوځي او د ټولو خلگو توکي او لوبني گډ دي. ساده خلگو به دا درواغ منل هم.

۲ - خو اوس ټولو ته دا درواغ مالوم دي او يو ماشوم هم پوهيږي، چي د سوسياليزم تر مناسباتو لاندي د توليد عام وسايل، چي د نورو خلگو د څښناک لامل سوي وي؛ ملي کيږي او سوسياليستي حکومت د خلگو په ځاني شتمنيو او توکو کار نلري.

د ځاني مالکيت په اړه بايد ووايو، چي تر سوسياليستي نظام لاندي ددا مالکيت حق ساتل سوی وي او د دولت له لوري يې ساتنه کيږي. د ځاني مالکيت په لړ کي، د شخصي استهلاک او ورځنيو اړتياوو توکي، لکه (پوښاک، فرنيچر، موټر او د کور تخنيکي وسايل او نور) او د کورني اقتصاد مرسته کونکي وسايل (تر ډيره په کليو کي) هغه پيسې چي د کار او زيار په واسطه لاس ته راغلي او ذيرمه سوي وي او نور ډير هغه شيان، چي د انسان د شخصي مادي او کلتوري اړتياوو د پوره کولو لپاره پکارېږي؛ راځي.

۳ - هغه نوي کورونه، چي د دولت لخوا جوړيږي او بيا وروسته خلگو ته ويشل کيږي؛ په دولت پوري اړه لري او د هستوگنځايونو تخنيکي ترميم او کتنې هم د دولت مسئوليت دی. په شوروي اتحاد کي، د کورونو کرايې د ۱۹۲۸ کال راهيسي هيڅ توپير نه دی کړی او د کارگرانو او مامورينو يوازي ۳٪ مياشتنۍ عايد د کورونو د اجارې لپاره جلا کيږي.

۴ - دغه راز په کوپراتیفونو کې هم د کور جوړولو چارې روانې دي. حکومت د کوپراتیفونو ټولو غړو ته په آسانه شرایطو باندې اوږدمهاله پورونه ورکوي او د ځمکې د اجارې پیسې هم نه ورڅخه اخلي. په کلیو کې ډیر کورونه شخصي دي، خو نن ورځ په کوپراتیفونو کې هم ډیر عام کورونه جوړیږي او کالخور درلودونکي پر نه دي، چې د خپل شخصي کور لپاره لگښت وکړي.

۵ - حکومت د کوچنیو کورنیو اقتصادونو او تشبثاتو د ودې لپاره، د کلیو خلکو ته د مالدارۍ، بنوالۍ او سبزیجاتو د کرلو او نورو چارو لپاره وړیا ځمکې هم ورکوي. له دغو ځمکو څخه لاسته راغلي محصولات نه یوازې خپله د کورنۍ غړي کارولای سي، بلکې هغوی دا تولیدات په کلیو او ښارونو کې، د دولت لخوا په ټاکلي بیه سره پلورلای هم سي.

۶ - په سوسیالیستي ټولني کې، د وگړو د شخصي مالکیت سرچینه د هغوی شخصي کار دی. د یوې شمېرنې له مخې، د شوروي اتحاد د خلکو واقعي عواید د هرو پنځلسو کلونو وروسته دوه برابره سوي دي. خلگ د دغو عوایدو ډیره برخه، په اوږد مهال کې، کاریدونکو توکو لکه موبل، فرنیچر، تلویزیون، یخچال، موټر، کښتۍ، غالی او خپلو شخصي کورونو په رانیولو باندې لگوي.

۷ - د وگړو شخصي مالکیت او د هغه د میراث حق په سوسیالیستي ټولني کې، د دولت لخوا ساتل کیږي. سوسیالیستي ټولنه هڅه کوي، تر څو په وگړو پورې شخصي تړلي توکي، د ټولني د نورو غړو د زیان سبب ونه گرځي او د لوی خصوصي مالکیت حرص رامنځته نه کړي.

۸ - د عامو تولیداتو او عامو ملکیتونو له ودې سره، د وگړو شخصي مالکیت هم ډیرېږي او د ټولني د هر وگړي د هوساینې کچه پورته کیږي. په عام مالکیت پورې، د شخصي مالکیت دا ډول تړلتیا، دا شونې کوي، چې عامي او شخصي گټې یو له بل سره همغږي سي او هر څوک د عامي شتمنۍ له زیاتوالي سره لېواله وي.^۶

^۶ - د کلاسیکې پانگوالۍ اقتصاد پوهان، لکه آدام سمیټ، په دې عقیده ول، چې په ټولنه کې د یوه چا د ملکیتونو او شتمنۍ له زیاتېدلو سره، د ټولني نورو وگړو ته هم گټه رسیږي، خو د معاصرې پانگوالۍ له ودې سره ددا باور ناسم والی ثابت سو او د نننۍ ټولني عیني واقعیتونه ښیي، چې د یوه وگړي د پانگې او شتمنۍ د ډیریدلو لپاره د نورو وگړو د کاري محصول لوټلو او اخیستنې ته اړتیا ده او د دغې اړتیا له مخې، پانگوالی ټولنه، د «فرد» او «ټولني» ترمنځ د جگړې ډگر گرځي. هماغسې چې توماس هابز ویلي وه، په پانگوالی ټولني کې، د ټولو پر وړاندې د ټولو جگړه روانه وي. خو سوسیالیزم نه «فرد» د «ټولني» او نه «ټولنه» د «فرد» لپاره زیانمنه کوي، بلکې داسې عیني شرایط رامنځته کوي، چې د فرد او ټولني د گټې ټکر له منځه پکښې ولاړ سي او د یوه تکامل د بل د زیان لامل نه سي. د فرد او ټولني د گټې د جوړجاړي لپاره، د کلاسیکې پانگوالۍ د اقتصاد پوهانو، په ځانگړي ډول د آدام

۵ - ولي د سوسياليستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟

۱ - هر څوک د راتلونکي لپاره خپل عوايد او لگښتونه سنجوي. کورنۍ درلودونکي کس اړ دی، چې په خپل پلان کې، د کورنۍ د نورو غړو اړتياوي هم په نظر کې ونيسي او خپل پلانونه ورسره همغږي کړي. حتی د يوې کورنۍ په چوکاټ کې هم د بودجې لپاره پلان جوړونه کله - کله ستونزمنه وي. نو څه ډول کولای سو، د يوه لوی دولت په کچه د راتلونکي عوايد او لگښتونه وسنجوو، په داسې حال کې چې په هغه هيواد کې له شخصي دوکانونو څخه نيولې، تر لويو شرکتونو پورې مليونونه اقتصادي واحدونه وي؟ ښکاره خبره ده، چې د دوی ټولو دقيقه سنجونه ناشونې ده. د پانگوالي نظام تر حاکميت لاندې، زرگونه اقتصادي واحدونه يو د بل پر وړاندې فعاليت کوي، د توليداتو ترمنځ گډوډۍ وي او پانگوال په يو ناپايه سيالۍ کې سره ښکېل وي.

۲ - د سوسياليستي ټولني وضعيت، د پانگوالي ټولني په نسبت ډير توپير کوي. ځکه په دې ټولنه کې ټول صنعتي او کرنيز موسسات او د خلگو عام ملکيت سره يو ځای وي. په دې ځای کې د پلان سوي اقتصادي ودي اړتيا او شونتيا سته. د توليد وسايل يو مالک لري، چې هغه دولت دی، دولت د توليداتو د ودي لورۍ ټاکي او د هغه د گټو څخه کاراخيستل، د ټولو خلگو لپاره شونې کوي.

۳ - د يوه هيواد د اقتصاد لپاره د پنځه کلن پلان جوړول ډېره سخته دنده ده، خو د دې کار لپاره لسگونه علمي او اقتصادي موسسې او ادارې لگيا وي. دا شونتيا وي نه سو سنجولای، چې په صنعتي موسساتو کې به خامخا کوم نوبت راځي، يا به د کرنيزو محصولاتو لپاره اقليمي شرايط څه ډول وي، يا به نړيوال وضعيت پر کوم لوري روان وي؟ ځينې داسې پېښې، چې تېښتي ورڅخه نه وي، ناغوښتل سوي پایلي منځته راوړي، خو دا پېښې تصادفي او موقتي وي.

۴ - د کالخورونو او صنعتي موسساتو ترمنځ راکړه - ورکړه په توکو - نقدو پيسو سره ده. سوسياليزم د توکو د مناسباتو لمن تنگوي. د بېلگې په ډول، په سوسياليستي ټولني کې ځمکې، صنعتي موسسې،

سميت هيله يوازي په سوسياليستي ټولني کې پوره کېدلای سي. دا چې څه ډول، د فرد او ټولني گټې په جوړجاړي کې سره راځي؛ د کتاب په همدغه پاراگراف کې يې عيني ميکانيزم تر ټولو ښه تشریح سوی دی. په دې اړه، د لا زياتو معلوماتو لپاره ولولئ: «د انقلابي انسان خبره» (ژباړن)

ودانی، کرنیز فارمونه او نور رانیولای او خرڅدلای نه سی. په سوسیالیستي ټولنه کې توکي د «استهلاکي ارزښت»^۷ له مخې منځته راځي او گټه ورڅخه اخیستل کېږي.

۵- د استهلاکي ارزښتونو په ډول د توکو په مبادله کې، د توکو بل اړخ، چې ارزښت دی، څرگندېږي. د توکي ارزښت، د عام کار ترسره سوی لگښت په ځان کې نغاړلی وي. توکي، د استهلاکي ارزښتونو له مخې، یو له بل سره کيفي توپيرونه لري، خو د ارزښتونو له حسابېه بیا یو ډول دي، ځکه د پیسو په وسیله اندازه او یو له بل سره پرتله کېږي.

۶- توکي، د استهلاکي ارزښت په توگه، د استهلاک لپاره دي، خو د ارزښت په توگه بیا خرڅلاو ته ځانگړي سوي وي. د توکو دا دوه اړخیز ماهیت، د رانیونکي او خرڅونکي ترمنځ د گټو د ټکر رامنځته کیدلو لامل کېږي. خرڅونکی د توکي مبادلوي ارزښت او رانیونکی د هغه استهلاکي ارزښت په پام کې نیسي. په دې ځای کې، په سوسیالیستي او پانگوالي ټولني کې د توکو اړوند جلا - جلا چلند کېږي.

۷- سوسیالیستي ټولنه، یوازي د توکي ارزښت (چې پانگوال ورته لېواله دي) ته نه بلکې، د هغه استهلاکي ارزښت ته، چې د انسان د بیلابیلو اړتیاوو د پوره کولو وس ولري؛ لېواله ده.

خو د توکي ارزښت هم د سوسیالیستي ټولني لپاره اړین دی، ځکه د هغه له مخې د انسان کار ارزول کېږي او د هغه د تولید لپاره د اړین ټولنیز کار کچه ښيي. پر دې اساس نو په سوسیالیستي ټولني کې، د پانگوالي ټولني برعکس، د توکي دوه اړخونه (یعنې د هغه مبادلوي ارزښت او استهلاکي ارزښت دواړه) یو د بل پر وړاندې نه سره درېږي، بلکې یوې واحدې موخې ته، چې هغه د زیار ایستونکو او ټولني د ټولو وگړو د اړتیاوو پوره کول دي؛ خدمت کوي.

^۷ - استهلاکي ارزښت، د توکو مصرفي او لگښتیز ارزښت ته وايي. د استهلاکي ارزښت له مخې عرضه کیدل، په دې مانا چې تولیدات نه د مبادلې او هغه څخه پیدا کېدونکي گټي - وتي په موخه، بلکې د ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره وړاندې کېږي. په دې اړه لا زیات توضیحات د سیاسي اقتصاد علم په نورو کتابونو کې سته. (ژباړن)

۷ - د علم او ټکنالوجی د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتیاوو کې

کوم بدلونونه راځي؟

په دې مطلب باندې پوهیدل ځکه اړین دي، چې پوه سو، په ټولنه کې د عامو تولیداتو د کارکونکو د وړتیاوو د کچې لوړیدل څه ونډه لري؟

۱ - موږ د کتاب په پیل کې یادونه کړې وه، چې د هر ټولنیز نظام تولیدي ځواکونه دوی اړینې برخې لري، چې وگړي او د تولید وسایل یعنې د کار اوزار دي، چې هغه توکي یا خلگ خپلوي او یا یې مزدوران وي.

په سوسیالیستي نظام کې وگړي هم د تولید د وسایلو مالکین دي او هم یې کارکونکي.

۲ - څه ډول، چې تاسې خپله پوهیږئ، د تولیدي ځواکونو وده د دوه گونو عناصرو د ودې په واسطه ټاکل کېږي. د بېلگې په ډول، ټولنه کولای سي، د بریښنايي لوکوموتیفونو او اکسکواترونو چلونکي په دې شرط وروزي او له هغوی څخه په سم ډول گټه واخلي، چې په هیواد کې یې د بریښنايي اورگاډي کرنې، بریښنايي لوکوموتیفونه او اکسکواترونه وي. دا خبره د نورو توکو او وسایلو په اړه هم کره ده. هرکله چې اړوند تخنیک په لاس کې نه وي؛ تر ټولو تکړه کادرونه، د بالقوه تولیدي ځواکونو په ډول بیکاره پاته کېږي.

۳ - د دوی ترمنځ سرچپه تړاو هم سته. د بېلگې په ډول د یو نوي ماشین رامنځته کیدل، د روزل سویو کارکونکو شتون غواړي تر څو وکولای سي، هغه ماشین په اغیزناکه ډول وکاروي. نوي تخنیکي وسایل، د روزل سویو کادرونو پرته بېکاره توکي دي. څه ډول چې وینو، تخنیک او بشري ځواکونه یو له بل سره نه شلېدونکي اړیکي لري. د هیواد د تولیدي ځواکونو د ودې کچه، نه د پرمختللي عناصرو له مخې، بلکې د وروسته پاته عناصرو له مخې ټاکل کېږي، چې کومو وروسته پاته عناصرو د بلي برخې وده کراره کړې ده او د ټولو تولیدي ځواکونو د ودې پر وړاندې یې خنډ جوړ کړی دی.

۴ - تخنیکي پرمختگ، په بشري ځواکونو کې د ژورو بدلونونو د راتللو پرته نه سي راتللی. د نویو موسساتو جوړول، د زړو ماشینونو پر ځای د نویو ماشینونو ځای پر ځای کول او د نویو صنعتي

خانگو رامنځته کول، د نويو او ښو تخصصاتو او وړتياوو درلودونکي کارکونکي غواړي او پخواني کارونه له منځه وړي. د علم او ټکنالوجۍ د ودې په شرايطو کې، هر کار کونکی نه يوازې دا چې بايد خپلې وړتياوې زياتې کړي، بلکې د زړې حرفې او دندې له منځه تلو سره نوې دنده هم ونيولای سي. د بېلگې په ډول، که په يوې خاصې صنعتي خانگي کې ماشينونه په هرو ۷ - ۱۰ کلونو کې نوي کيږي؛ نو يو کارگر بايد په ۳۰ کلونو کار کې، درې يا څلور ځله بيا وروزل سي.

۵ - د تخنيکي پرمختگونو تر اغيزې لاندې، د انجينرانو او تخنيککارانو کلتوري کچه هم لوړه ځي او د کارگرانو په منځ کې، د منځنيو زده کړو درلودونکي کچې خلگ هم زياتيږي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې، په ۱۹۸۰ کال کې، د کارپوهو کارگرانو شمېر د ټول هيواد د کارگرانو نيمایي ته رسيدی، په داسې حال کې، چې په ۱۹۲۵ کال کې دا کچه د هرو شپږو کارگرانو څخه يو کارگر ته رسيدل.

۶ - د کارگرانو د بيلابيلو برخو ترمنځ د کار تناسب هم بدلېږي. د ماشيني کارگرانو کچه او سلنه وده کوي او درانه لاسي کارونه کمېږي، خو لاسي کار په يوه پلا هم له منځه نه ځي. دا مهال داسې کارگران زيات پکارېږي، چې ښه تخنيکي پوهه ولري.

۷ - د ملي اقتصاد بيلابيلي خانگي په يو شان ډول وده نه کوي. درانه صنايع، چې نورې ټولې برخې د هغه پر اساس وده کوي؛ بايد په ډيرې چټکۍ سره وده وکړي او د درانو صنايعو په منځ کې، د کيمياوي صنايعو، برېښنايي انرژۍ او ماشين جوړونې برخې ډيرې اړينې دي. د دې کار لپاره تکره او وړ کارکونکي پکار دي.

۸ - د بشري ځواکونو د خانگو په بدلونونو کې، د هغو خلگو مطلق او نسبي شمېر کموالی، چې په کرڼه کې کار کوي؛ ډېر اړين دي. د تخنيک پرمختگ، چې د کرڼيز کار مولدیت ډېر چټکوي؛ په کرڼي او مالدارۍ کې، د کارکونکو د شمېر د کموالي او د ملي اقتصاد په نورو خانگو کې د هغوی د بوختيا لامل گرځي. د بېلگې په ډول، د کرڼي او ځنگل ساتنې کارکونکي، چې په ۱۹۴۰ کال کې يې د شوروي اتحاد ۵۴٪ کارکونکي جوړول، په ۱۹۸۱ کې يې شمېر ۲۰٪ ته کښته سو.

۹ - د سوسياليزم د ودانۍ په جوړولو کې له پرمختگونو سره، د هغو کسانو شمېر چې په خدماتي کارونو باندې لگيا وي؛ زياتېږي. د زيار ايستونکو د کلتوري او تخنيکي کچې لوړول، عامه روغتيا، د علومو چټکه وده، فرهنگ، هنرونه او د ژوندانه د هوساينې لپاره د نورو خدماتو برخې نوي او لا زيات

کارکونکي غواړي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د هغو کسانو شمېر چې په ۱۹۴۰ کي يې د مادي توليداتو په څانگو کي کار کوي؛ ۸۷٪ وو، خو دا شمېر په ۱۹۸۱ کي ۷۳٪ ته را کښته سو، په داسي حال کي چې د توليداتو په برخه کي د کارکونکو شمېر څو برابره زيات سوی هم دی.

۸- ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟

۱- د توليداتو په بهير کي، داسي محصولات منځته راځي، چې د ټولني اړتياوي پوره کوي. له هغه ځايه چې مادي او معنوي نعمتونه په دوامداره ډول لگول کيږي؛ د هغوی تولید هم بايد په نه درېدونکي توگه دوام وکړي او بيا - بيا تولید سي.

۲- ټوله ائيز عام محصول، په يوې ټاکلي مودي کي د توليداتو کچه ده. دا محصول د مادي توليداتو په ساحه کي، تر ډېره په عامو موسساتو (دولتي او کوپراتيفي) کي رامنځته کيږي. ددا محصول ځيني برخي په کوچنيو کورني اقتصادونو کي هم تولید کيږي. د مادي توليداتو په برخه کي، صنايع، کرنه، ځنگل ساتنه، ودانۍ، مادي - تخنيکي تدارکات، باروړونکی ترانسپورت، اړيکي او ډېري نوري برخي راځي.

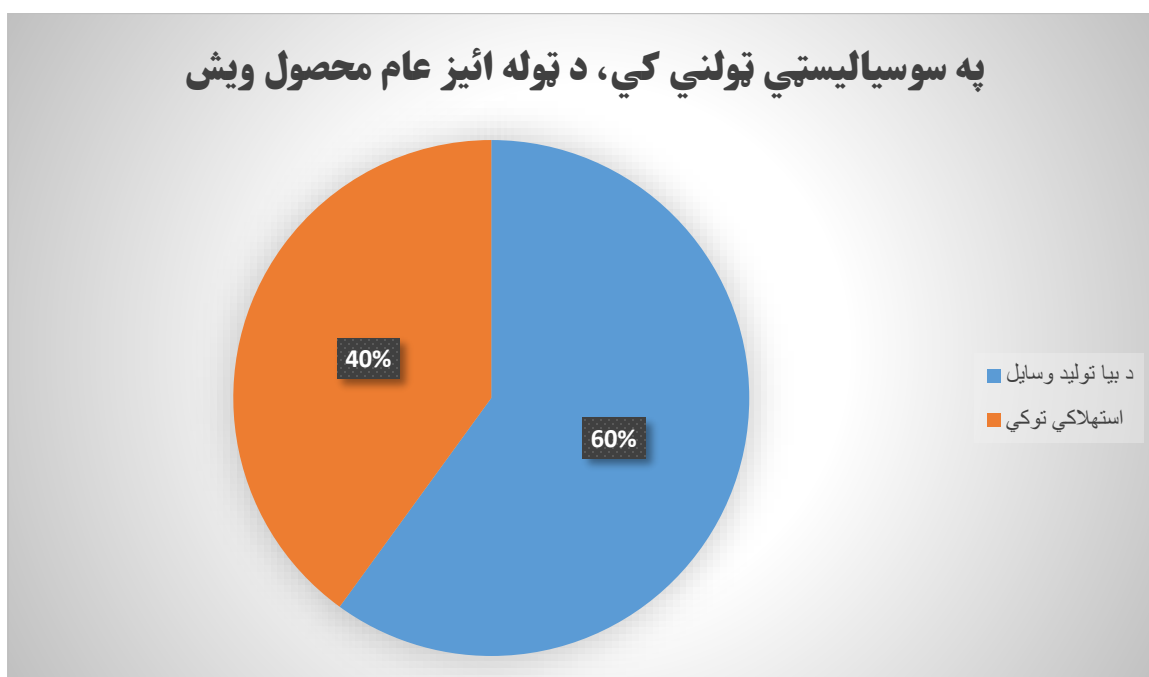
۳- په خدماتي برخو (د عامي روغتيا بنسټونه، ښوونه او روزنه او کلتوري چوپړونه) کي عام محصول نه تولید کيږي. د خدماتي برخو لپاره دولتي لگښتونه، په مادي تولید کي د رامنځته سوي گټي - وټي څخه جلا او ځانگړي کيږي. د خدماتي برخي کارکونکي، که څه هم په مستقيم ډول په تولید کي برخه نه اخلي، خو د ټولنيزي هوسايني د کچي په لوړولو کي کار کوي او د هوسايني د کچي لوړيدل خپله د عام ټولنيز تولید برخه ښه کولای سي. له دې اړخه، ټولنه د ملي اقتصاد د ټولو برخو ودي ته اړتيا لري، خو د مادي توليداتو برخه تر ټولو اړينه ده.

۴- د توليداتو وده او د زيار ايستونکو خلگو د مادي هوسايني د کچي لوړيدل تر ډېره پوري د عامو محصولاتو په زياتوالي پوري تړلې ده. نه يوازي د هغه ډيروالی، بلکې د هغه د جوړښت تکامل د ډېر اهميت وړ دی، ځکه هر مهال چې ښه جوړښت ولري، په پراخه کچه د اړتياوو پوره کول شوني کيږي. د عامو محصولاتو په ترکيب کي، د تولید وسايل او استهلاکي توکي راځي.

۵ - د تولید وسایل عام ملکیت او شتمني ده. دا وسایل لکه (تراکتورونه، سیستمونه، کمباینونه...) د تولیداتو په ساحه کې پاتیري او د انسان د لاس په واسطه، د ټولني د غړو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پر کار لوېږي. استهلاکي توکي (لکه پوښاک، خوراکی توکي او نور) د تولیداتو له ساحې څخه وځي او د شخصي استهلاک برخه ګرځي او د زیار ایستونکو د مادي او فرهنگي ژوندانه د کچې د لوړولو په چوپړ کې وي.

۶ - د ټوله ائیز عام محصول هغه برخه، چې د تولید له وسایلو څخه جوړه ده، د اقتصاد په علم کې لومړنی سکتور یا لومړنی برخه ورته وايي او د عام محصول هغه برخه، چې په استهلاکي توکو کې رامنځته کېږي، دوهمي سکتور، یا دوهمه برخه نومېږي. ټول عام تولیدات هم دا دوو برخو ته ځانګړي کېږي، څه ډول چې د هغه اوله برخه د عام تولید وسایل او دوهمه برخه یې بیا د شخصي استهلاک یا ډله ائیز استهلاک (د کورونو، ښوونځیو، تیاترونو، کتابتونونو، کلونو، سټیډیومونو او نورو) توکي تولیدوي.

۳ - شکل

۷- لکه څرنګه چې په سوسیالیستي نظام کي، د توکو - پیسو مناسبات بیا هم ساتل کیري؛ ټوله ائيز محصول باید یوازي د هغه د ظاهري او طبیعي شکل له مخي نه، بلکې د هغه د ارزښت له اړخه هم وارزول سي. دا چاره د دې لامل کیري، چې اقتصادي چارواکي د محصول ټولي برخي د نقدي واحد په ډول ځان ته معلوم کړي. عام محصولات، چې هر مهال د دې لیدلوري له مخي وارزول سي، د ټولو مادي تولیداتو او محصولاتو ټوله ائيز نقدي ارقام او شمیرې په لاس راکوي. دا محصول درې برخي په ځان کي رانغاړي. اوله برخه یې، د جبران برخه ده. دا برخه د تولید د وسایلو د استهلاک له مخي حسابیري، چې د کار په بهیر کي تولید کېدونکي محصول ته ځي، خو ټوله ائيز عام محصول بیا هغه ارزښت په بر کي نیسي، چې په یوه تاكل سوې موده کي، د انساني کار په وسیله رامنځته سوې وي. دا ارزښت، په خپل نوبت سره، په دوو برخو باندي ویشل کیري. دا برخي عبارت دي له، د استهلاک حساب (چي د اړین محصول ارزښت ښيي او د عامو څانګو کارکونکي د دغه ارزښت له مخي خپل معاش اخلي) او د ذیرمي حساب (چي د تولیداتو د ودي اضافي او کارآمده محصول جوړوي).

۸ - باید یادونه وکړو، چې ټوله ائیز عام محصول نه سو کولای عمومي عاید وشمېرو، ځکه هغه د تولید لگول سوي وسایل حسابوي، چې په تېره زمانه کې رامنځته سوي دي. د عام محصول د ارزښت دا برخه، په لومړي او دوهمه برخه کې د استهلاک سويو توليدي وسایلو بیا ځایولو ته لیرل کېږي. د عام محصول دا برخه، د جبران برخه جوړوي. د ټوله ائیز محصول پاته برخه، چې نوی لگول سوي کار ښيي؛ د ټولني ملي عاید جوړوي.

۹ - که په پانگوالي اقتصاد کې د ملي محصول یوازي یوه برخه زیار ایستونکو ته ورکول کېږي، خو په سوسیالیستي نظام کې د ملي محصول او ملي عاید ټوله برخه په زیار ایستونکو پوري اړه لري.

۹ - د پانگونو اغیزمنتوب په څه کې دی؟

۱ - د پانگوني اقتصادي اغیزمنتوب په دې کې دی، چې د تولیداتو او عام استهلاک کچه په ثابت او چټک ډول سره وده وکړي. د نوي تخنیک رامنځته کول هغه مهال گټور دي، چې د کار مولدیت زیات کړي او د کار او پیسو له ډیر کم لگښت سره، د مادي نعمتونو تولید زیات کړي. د ټولي پانگوني په نسبت، په یوې موسسې یا یوې څانگې کې، د خالص عاید زیاتوالی د تولید اقتصادي اغیزمنتوب ښيي. هر څومره چې د یوې موسسې د خالص عاید کچه زیاته وي او پانگوني ته یې اړتیا لږ وي؛ هماغومره یې اقتصادي اغیزمنتوب زیات دی.

۲ - د پانگوني اقتصادي اغیزمنتوب، په عمل کې د تر ټولو گټوري - اقتصادي لاري ټاکل دي. په دې شرط چې د تولیداتو حجم ثابت وي؛ مناسبه پانگونه ښه ده، خو لږه پانگونه شاید په راتلونکي کې ډیر جاري لگښتونه وغواړي. د بېلگې په ډول، د اوبو برېښنا د یوې فابریکې د جوړولو لپاره، نسبت د حرارتي برېښنا یوې فابریکې ته، زیاته پانگونه غواړي، په داسې حال کې چې د حرارتي برېښنا جاري لگښتونه بیا زیات دي. په دې ځای کې د پانگوني نسبي اغیزمنتوب ټاکل کېږي.

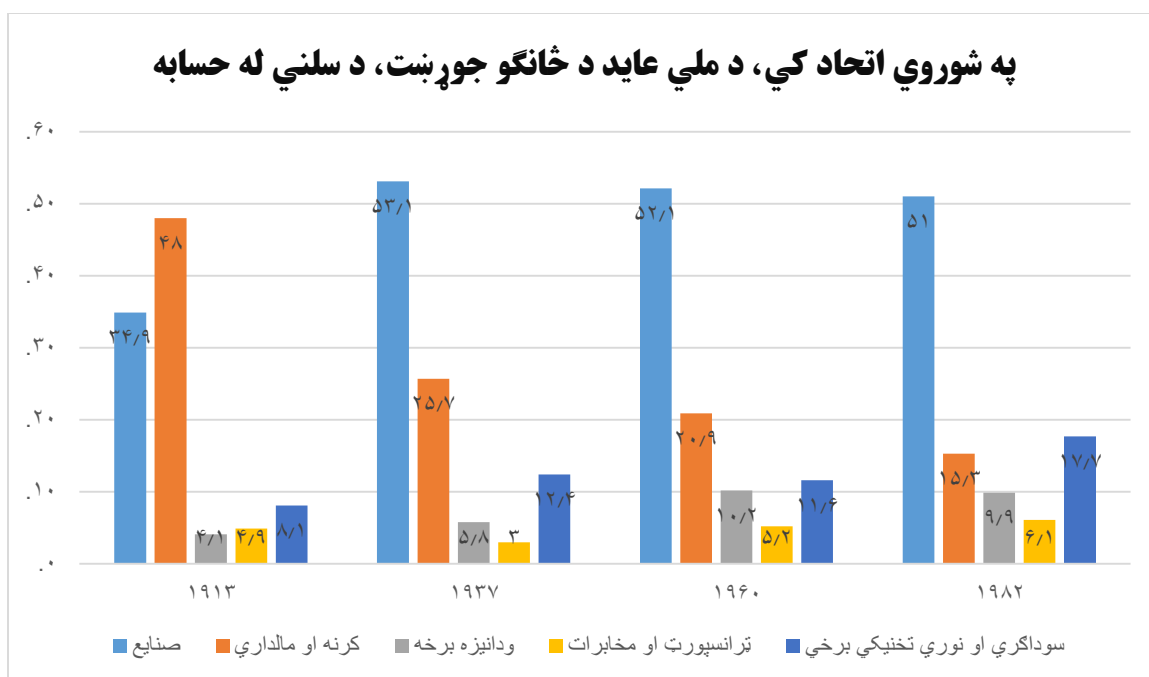
۳ - د تخنیک او ماشینۍ وده اړینه ده. په پانگوالي نظام کې، د ماشین څخه گټه اخیستنه یوازي هغه مهال گټوره ده، چې پانگوالو ته ډیره گټه راوړي، خو په سوسیالیستي ټولني کې، له ماشین څخه گټه اخیستنه پراخه ده. په دې ځای کې ماشینونه، په ټولو هغو ځایونو کې چې د انسان د کار د کموالي او سپکوالي سره مرسته کوي؛ کارول کېږي. ترڅنگ یې په سوسیالیزم

کي ټولنيز عوامل هم اړين دي. د بېلگي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ماشين يوازي د کار او وخت د سپما لپاره نه، بلکې له درنو کارونو څخه د انسانانو د خلاصون لپاره هم کارېږي.

۱۰ - ملي عايد څه ډول ویشل کيږي؟

د بحث له پيل وړاندي بايد په دې پوه سو، چي ملي عايد د ملي اقتصاد له کومو څانگو څخه توليديږي؟ په دې ځای کي به د شوروي اتحاد د ملي عايد برخي وښيو.

شکل - ۴

له پورته شکل څخه معلوميږي، چي د سوسياليستي نظام د واکمنۍ سره په ملي عايد کي د پام وړ اندازه زياتوالی او بدلون راغلی دی.

۱ - په ۱۹۱۳ کال کي، کارگرانو، بزگرانو او مامورينو د هيواد ۵۳٪ ملي عايد لاس ته راوړی، په داسي حال کي چي پانگوالو، ځمکوالو او نورو ځبيناکگرو طبقاتو بيا، چي د ټولو اوسيدونکو

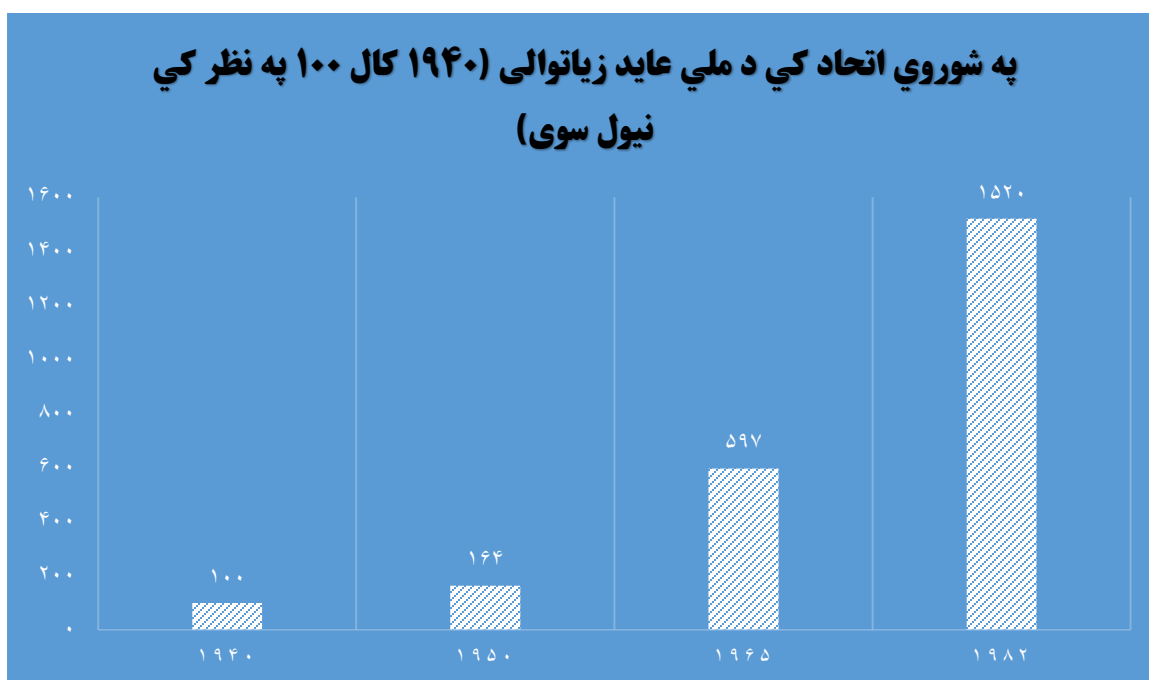
شپږمه سلنه برخه يې جوړول؛ د ټول ملي عايد ۴۷٪ اخيستل. د ۱۹۱۷ کال د سوسياليستي انقلاب څخه وروسته، د عايداتو هغه برخه، چې د نورو له ځبېناک څخه لاس ته راتلل؛ ډيره کمه سول، خو په ۱۹۲۸ او ۱۹۲۷ کلونو کې لا هم ۸٪ ملي عايد د ځبېناکگرو لاس ته ورتلی، خو د ۱۹۳۰ کلونو له پيل سره، ملي عايد ټول په زيار ايستونکو پوري اړوند سو.

۲- د ملي اقتصاد د پلان سوي ودي له کبله، ملي عايد هم ډيره وده کوي. د بېلگې په ډول، په ۱۹۸۲ کال کې، په شوروي اتحاد کې لاس ته راغلی ملي عايد ۵۲۳،۴ ميليارده روبله وو، چې د ۱۹۴۰ کال په پرتله ۱۵،۲ برابره زيات وو، خو پوښتنه داده، چې دا دومره زيات شمېر عايد څه ډول ویشل کېږي؟

۳- د ملي عايد ویش پر دوه ډوله ده، يعنې لومړنی ویش او بيا ویش. په لومړني ویش کې، حکومت، دولتي او کوپراتيفي موسسې او د ټولني ټول غړي چې د مادي توليداتو په برخه کې کار کوي؛ برخه اخلي. پر دې بنسټ ملي عايد پر درو برخو ویشل کېږي: (۱) د حکومت او حکومتي موسساتو عايد (۲) د کوپراتيفي موسساتو عايد (۳) د مادي توليد د کارکونکو شخصي عايد.

خو د ملي عايد ویش دلته پای ته نه رسېږي، بلکې ياد عوايد بيا ځلي هم ویشل کېږي.

شکل - ۵

۴- ملي عايد د دولتي بودجې، خدماتو د کچې او په پای کې، د ټولنيزو سازمانونو لخوا بياخلي ویشل کيږي. علت يې دادی، چې د ملي عايد د ویش په اول پړاو کې، د ټولني هغه غړي، چې له مادي توليداتو څخه بهر کار کوي، لکه د ټولنيزو سازمانونو کارکونکي، دولتي کارکونکي، د خدماتو څانگې، د وسله والو ځواکونو غړي، تقاعد سوي کارکونکي، محصلين او نور هغه زده کونکي، چې معاش اخلي په لومړني ویش کې برخه نه لري.

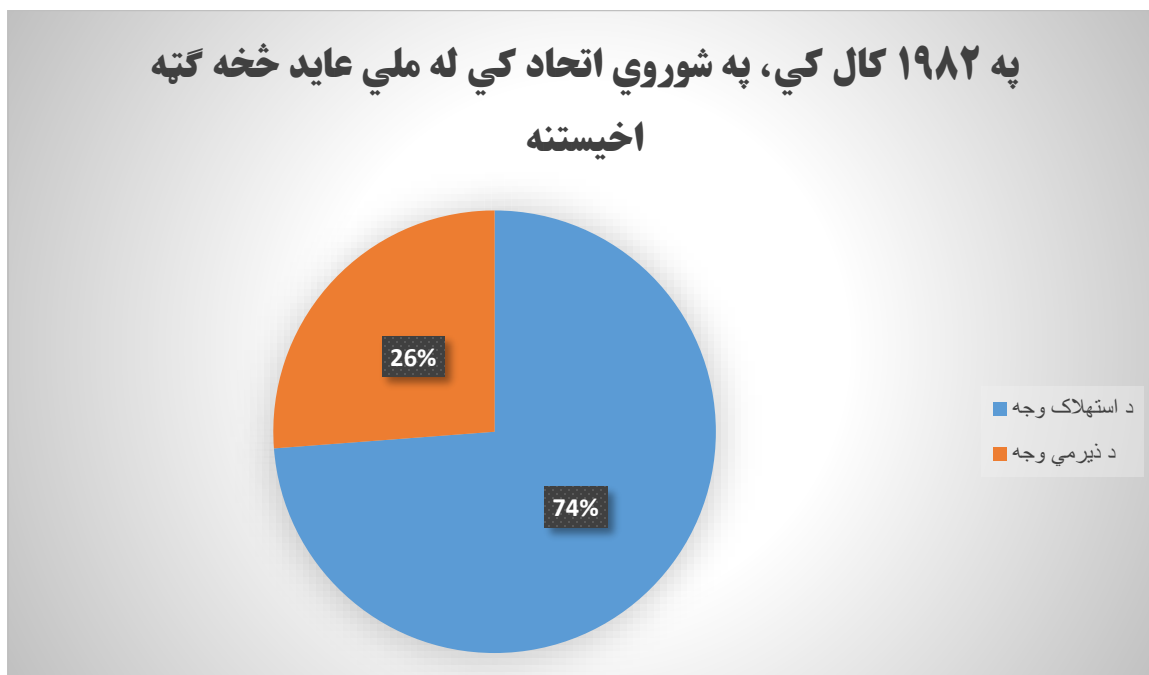
۵- د خدماتي برخو کارکونکي، د خپل ملي عايد برخه د دولتي بودجې يا ټولنيزو سازمانونو له حساب څخه، يعنې د عايد د بيا ویش له بهير څخه اخلي.

۶- لکه مخکې چې مو يادونه وکړل، د عايد يوه زياته برخه، د هغو ضايعاتو د جبران لپاره، چې د توکو په توليد، انتقال او ساتني باندي لگيږي؛ حواله کيږي. پر دې بنسټ، عمومي لاسته راغلی عايد، د استهلاك او ذيرمي د لگښتونو څخه د وتلو پيسو له مخي محاسبه کيږي.

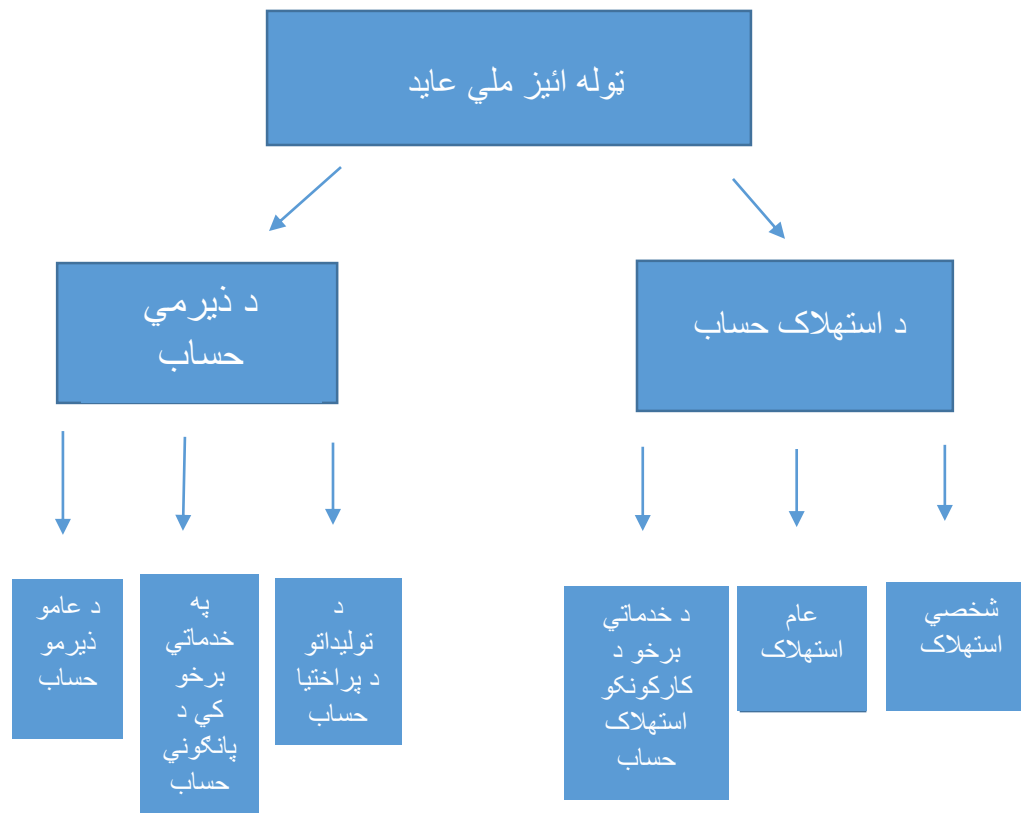
۷- په سوسياليستي ټولني کې، ډير خدمات په وړيا ډول د عامي څانگړي سوي بودجې لخوا وړاندي کيږي، لکه وړيا زده کړي او روغتيايي خدمات او د کتابتونونو، تفريح ځايونو او نورو څخه وړيا گټه

اخيستنه. هغه پيسې، چي د خدماتي چوپړونو څخه لاسته راځي؛ يوه برخه يې د کارکونکو معاشونو او بله برخه يې د خدماتي سازمانونو په گټي او دولتي فنډونو پوري تړاو پيدا کوي.

شکل - ٦

٨ - د پلان له مخي، د ملي عايد لومړنی او دوهمي ویش، د ذیرمي او استهلاک د وجي ترمنځ د تناسب له مخي تنظیم کیري. سوسیالیستي ټولنه ټول ملي عايد د استهلاک حساب ته نه استوي، بلکې د هغه ډیره برخه د استهلاک وجي ته لېږي. پاته شتمنی، د خلگو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولیداتو د ودي او پراختیا لپاره لگېږي. پر دې بنسټ، د شوروي اتحاد د ملي عايد ٧٥٪ د استهلاک او ٢٥٪ نور د ذیرمي لپاره کارول کیري. تجربو ښودلې ده، چي دا ډول تناسب رامنځ ته کول، د خلگو د مادي هوسايني د کچي د لوړوالي او تولیداتو د ودي لامل کیري.

۹- له ذيرمي څخه موخه، د توليداتو د بهير، يا نورو نااتکل سويو پېښو رامنځته کيدلو پر مهال د زيار ايستونکو خلگو د اړتياوو د پوره کولو لپاره د امکاناتو شتون دی. سوسياليسټي ټولنه، د بشري ټولنيز ژوندانه ټولي خواوي په پام کې نيسي.

۱۱- د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟

۱- څه ډول چې پوهيرئ، په سوسياليسټي نظام کې مادي او کلتوري نعمتونه د ټولني د غړو ترمنځ، د هغوی د کار له مخي ویشل کيږي؟ د توليدي ځواکونو د ودي اوسنی کچه نه سي کولای، دومره زيات مادي او معنوي نعمتونه توليد کړي، چې د اړتيا وړ ویش ته ورسيري. د دې سربېره، د پېچلي او اسانه کار، دروند او سپک کار او لاسي او ماشيني کار ترمنځ ډير توپيرونه هم سته. د خلگو پوهه هم هغه کچي ته نه ده رسيدلې، تر څو مادي نعمتونه د دوی د اړتيا له مخي ورته وويشل سي. پر دې

اساس، ټولنه بايد پرته له دې، چي د کار د کچي او د استهلاک معيار په پام کي ونيسي؛ مادي او معنوي نعمتونه د لگول سوي کار له مخي وويشي. يا په بله مانا، د هغه محصولاتو شمېر، چي يو کارکونکي ته د هغه د شخصي استهلاک لپاره ورکول کيږي؛ په سيده ډول سره له هغي ونډي سره تړلې ده، چي د عامو توليداتو څخه يې د خپل کار او زحمت له مخي اخیستي دي.

۲ - سوسياليزم د توليداتو د ودي اغيزناکي انگيزې منځ ته راوړي او د مادي انگيزې ترڅنگ يې اخلاقي انگېزه هم ټولو ته ورپېژندلې ده، خو اخلاقي انگېزه بسنه نه کوي او د کارکونکو مادي انگيزې په پام کي نيول هم ډير اړين دي.

د کار له مخي ویش، ټول خلگ په عام توليد کي، د برخي اخیستلو لپاره هڅوي.

۳ - په سوسيالستي ټولني کي د ویش قانون له مخي: الف) د مساوي کار په ترڅ کي بايد د هر ډول، جنسي، قومي او نورو توپيرونو پرته مساوي مزد ورکول سي. ب) پېچلو او درنو کارونو ته، د سپکو او اسانه کارونو په نسبت ډير مزد ورکول سي.

۴ - ځيني داسي وايي، چي د کار له مخي ویش ټولنيزه نابرابري رامنځته کوي او د مخنيوي لپاره يې بايد ټولو ته مساوي مزد ورکول سي. اوس به وگورو، چي آيا دا حلاله معقوله ده؟ مساوي ویش نه يوازي دا چي عادلانه نه دی، بلکې ټولني ته زيان هم لري. دا ډول ویش، د سوسياليزم د دندي، چي هغه د زيار ايستوکو د هوسايني د کچي لوړوالي دی؛ سره په ټکر کي دی، ځکه د توليداتو د کرار والي لامل گرځي.

۵ - د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال، ځيني هيوادونو هڅه کړې وه، چي ویش نه د کار له مخي، بلکې د کورنيو د غړو د شمېر له مخي ترسره سي. تجربو وښودل، چي د کار له مخي د ویش نه ترسره کول، توليداتو ته زيان رسوي. مساوي او ورته مزد ورکول، د کارکونکو د کار او مولديت سره مرسته نه کوي، بلکې د دوی انگيزه له منځه وړي، نوبنتونه لږوي، د کار سره ليوالتيا کموي او له کار څخه تنبېدونکو لټانو او خواریکښو دواړو ته يو ډول عايد ورکوي.

۶ - په استهلاک کي رامنځته سوې نابرابري د وخت په تېريدو سره له منځه ځي. لومړی، د توليداتو د ودي او زيار ايستونکو د فرهنگي کچي د لوړيدلو او ذهني او جسمي کار ترمنځ د توپيرونو د کمولو سره دا چاره آسانه کيږي. دا چاره د دوی مزدونو ترمنځ د سته توپير د کموالي او عمومي معاشونو د لوړوالي لامل گرځي. دوهم، دا د عام استهلاکي حساب له زياتوالي سره، د استهلاکي نعمتونو د کچي

لوړیدل د دې لامل کیږي، چې په عوایدو کې نسبي یو شان والی راسي. مارکسیزم - لنینزم برابري، د ټولو یو شان شخصي اړتیاوي او د ټولو یو شان جسمي او ذهني استعداد ورته والی نه بولي، بلکې برابري د تولید د وسایلو پر وړاندې د ټولو خلکو د حقوقو مساوي والي، د خېښاک له منځه وړل، د خپل استعداد سره سم، هر چاته د دندې ترسره کولو حق ورکول او د کار په نظر کې نیولو سره د مزد لاسته راوړل برابري بولي.^۸

۱۲ - د کاري ورځي اوږدوالي څومره دی؟

۱ - په کاري وخت کې زیاتوالی یا کموالی د فراغت د وختونو د زیاتوالي یا کموالي لامل کیږي. د کار وخت، د فراغت د وخت سره نه شلیدونکي اړیکه لري. د انساني کار مولدیت او د انفرادي استعدادونو وده بیا تر ډیره بریده د کار او فراغت د وختونو له تناسب سره تړاو لري.

هر زیار ایستونکی انسان او ټوله ټولنه، په عمومي ډول سره د کاري وخت څخه د اغیزمنې گټې اخیستنې او د کار د اوږدوالي، مولدیت او چټکتیا ترمنځ د معقولانه تړاو سره لیوالتیا لري.

۲ - د کاري ورځي اوږدوالی د هیواد د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودې د کچې له مخې ټاکل کیږي. که څه هم ټولنه په ټوله کې، د کاري ورځي د کموالي او فراغت د وخت د زیاتوالي غوښتونکې ده، خو دا هیله یوازې هغه وخت پوره کیدلای سي، چې د کاري ساعتونو د کموالي سره هم مهاله تولیدات وده وکړي.

۳ - سوسیالیستي ټولنه د خلکو د هوساینې د کچې د لوړیدلو لپاره، د اضافي وخت کار هم رامنځ ته کوي، تر څو په هغه کې اضافي محصول رامنځ ته سي او د زیار ایستونکو د زیاتیدونکو اړتیاوو په موخه ولگول سي.

^۸ - له برابری څخه د مارکسیستي پوهاوي په اړه، تر ډیره دا ناسم باور تبلیغ سوی، چې گواکي په مارکسیستي - لنینستي فلسفې کې ټولو خلکو ته د یو شان عاید ورکول برابري گڼل کیږي، چې دا باور له بنسټه ناسم او په دې ځای کې یې ښه سپیناوی سوی دی. (ژباړن)

۴ - د کاري ورځي اوږدوالی، نه یوازې دا چې د ضروري او اضافي وخت ترمنځ تناسب رامنځته کوي، بلکې د کار او فراغت د وخت ترمنځ هم جوړجاړی رامنځته کوي. د فراغت وخت، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره ډیر اړین دی.^۹

۵ - سوسیالیستي ټولنه د قانون جوړوونې په وسیله، کاري وختونه ټاکي. په قانون کې د کاري ورځي اوږدوالی، کاري اوونۍ او د رخصتۍ ورځي د معاش د ورکولو له حقوقو سره یو ځای راغلي وي. د دغه دولتي قوانینو ترپسې لاندې کولو ته، د کارکونکي او د موسسې د مشر تر منځ د خپلواک جوړجاړي سره لا هم اجازه نسته.

اضافه کار، یوازې په استثنایي ځایونو کې د کار له قوانینو سره سم کېدلای شي. د اضافه کارۍ مزد، د لوړې تعرفې له مخې ورکول کېږي. دغه راز، د هري تولیدي موسسې رئیس، باید د صنفی اتحادیو د سیمه ایزو کمیټو سره په جوړجاړي کې د کار د پیل او پای، تفریح او غرمې وختونه وټاکي.

۶ - د حکومت له لوري، د کاري ورځو او رخصتیو تنظیم په کالڅوژونو کې نه مراعات کېږي. په کرنیزو موسمونو کې د کالڅوژیانو او کروندگرو کار د دولتي مامورینو په نسبت هم د ورځي د اوږدوالي او هم د اوونۍ د کاري ورځو له مخې زیات وي، خو د کروندگرو د کاري ورځي اوسط بیا تر دولتي مامورینو لږ دی.

۷ - د کاري ورځي د ساعتونو ټاکل، په بیلابیلو څانگو کې په پام کې نیول کېږي. په هغو برخو کې چې کارونه درانه وي؛ کاري ورځ لنډه وي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې د تولیدي صنایعو کار په اوونۍ کې ۴۰،۶ ساعته دی، خو د سکرو په کانونو کې کار بیا ۳۵،۵ ساعته وي.

۸ - په سوسیالیستي ټولنه کې ډیره هڅه کېږي، چې د کاري ورځي ساعتونه د معاشونو له کښته والي پرته لږې شي. په دې مانا چې د کاري ورځي د ساعتونو له کموالي سره، د مولدیت چټکتیا باید ډیره شي. شمېرني بنیې، که د ورځني کار ساعتونه ۷ یا ۸ ته کښته شي، د کار مولدیت %۱۲،۵ ډیرېږي، که کاري ورځ ۶-۷ ساعتونو ته کمه شي، د کار مولدیت باید %۱۷ لوړ شي او که ۶-۵ ساعتونو ته رالڼد

^۹ - سوسیالیستي ټولنه، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره د فراغت لا زیات وخت رامنځته کوي، تر څو انسان هغه وختونه، په بیلابیلو سېورتي، فرهنګي، کلتوري، هنري، علمي او نورو برخو کې ولگوي. (ژباړن)

سي، بيا بايد ۲۰٪ مولديت زيات سي. د دې څخه ښکاري، چي د توليداتو زياتيدل د کاري وختونو د کمولو سره تړلي دي.^{۱۰}

۱۳ - په سوسياليستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخيستل کيږي؟

۱ - د فراغت وختونه هغه مهال کېدلای سي، عامه شتمني وگڼل سي، چي د انساني استعدادونو له هر اړخيزي ودي سره مرسته وکړي او د ټولي ټولني لپاره د مادي او معنوي نعمتونو د لا زياتوالي سبب وگرځي.

د کاري وخت کمول او د فراغت د وختونو زياتول، د انسان د فرهنگي او تخنيکي کچي د لوړيدلو سره مرسته کوي او همدا چاره بيا په خپل وار سره، د کار د مولديت د زياتوالي او کاري وختونو د کموالي سبب کيږي. په دې ډول سره، د فراغت وختونه، نه يوازي دا چي ښه پایله لري، بلکې د توليداتو د زياتيدلو عامل هم گڼل کيږي.

۲ - د فراغت وختونه، د کاري ځواک د بيا جوړولو لپاره کېدلای سي پر دوو برخو وویشو. يوه برخه يې بايد د هغه ځواک د بيا جوړولو سره مرسته وکړي، چي د کاري وخت پر مهال لگول سوي وي، په داسي حال کي چي بله برخه يې بيا بايد کاري ځواکونو ته وده ورکړي. د فراغت وختونه هم بايد د انسانانو ترمنځ د ملگرتيا اړيکو د زياتيدلو، علمي، تخنيکي، ادبي، هنري او فرهنگي پوهي د لوړولو او په علمي، تخنيکي او هنري ډگرونو کي د نوښتونو د رامنځ ته کېدلو لامل سي.

۳ - د ښارونو او کليو ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل، د کلي خلگو ته هم د ښار د خلگو په ډول، د فراغت وختونو د ښه تېرولو سره مرسته کوي. د کليوالي زيار ايستونکو د مادي او تحصيلي کچي لوړوالی او په کليوالي سيمو کي د ډيرو ښوونځيو، سينماگانو او فرهنگي مرکزونو جوړول او د ټلويزيون، ټکنالوجی او ترانسپورت را منځته کيدل، د ښار او کلي ترمنځ د پراويزي يو کېدلو لامل کيږي.

^{۱۰} - په پخوانيو سوسياليستي هيوادونو، لکه سوسياليستي چکسلواکيا کي کاري ورځي په اونۍ کي ۴ او کاري ساعتونه په ورځ کي ۶ ته تيب سوي ول. (زبارن)

۴- دلته باید د بنځو او نارینه وو ترمنځ د فراغت د وختونو څخه د گټې اخیستنې د تناسب د نشتوالي په اړه هم بحث وکړو. د کور ډیر کارونه، لکه د خواړو برابرول، د پرماشومانو چارو ته رسیدگي او د هستوګنیز ځای پاکول د بنځو تر غاړې دي. د کور د کارونو د لږ ماشیني کېدلو له امله د بنځو فارغه وخت لږ وي، خو د ټولنیزو موسساتو لکه د جامو مینځل ځایونو، وړکتونو، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونو او کور د کارونو د لا ډیر ماشیني کېدلو، لکه د برقي جاروګانو، جامو مینځلو د عصري ماشینونو او خواړو پخولو د نوي ماشینونو سره د بنځو لپاره هم د فراغت وختونه زیاتیري، د کور د چارو مخته وړل آسانه کیري او بنځي د فراغت د وختونو څخه د معقولي گټې اخیستنې موکې پیدا کوي.

دریم خیرکی،
د سوسیالیستی ټولني اقتصادي
سیستم او د هغه د تکامل تگلاري

د شوروي اتحاد د اساسي قانون پنځلسمه ماده:

«د اقتصادي پلانونو پر بنسټ، د اقتصادي او ټولنيزو چارو مخته وړل، د څانگو او سيمو د اصولو په نظر کي نيول سره، د مرکزي ادارې په لارښوونه، د توليدي بنسټونو د اقتصادي ځانواکۍ سره په همغږۍ چاري مخته وړل کيږي. په دې لړ کي، د اقتصادي حسابونو، عايد، وروستۍ بيي او نورو اقتصادي وسايلو او انگيزو څخه گټه اخيستل کيږي.»

د اساسي قانون ځيني ياد سوي حکمونه، هغو خلگو ته، چي د سوسياليستي اقتصاد د اصولو سره پېژندگلوي نه لري، ځيني توضيحات غواړي. مور دلته هڅه کوو، چي د سوسياليستي ټولني د اقتصادي سيستم اړوند تر ټولو مهمو پوښتنو ته ځوابونه ورکړو.

۱ - د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره

يو ځای ده؟

څه ډول چي په تېر څپرکي کي مو يادونه وکړل، د توليد پر وسايلو عام مالکيت د دې شونتيا رامنځ ته کوي، چي اقتصادي وده د يو واحد مرکزيت له لوري، په پلان سوي ډول، د ټولي ټولني په گټه سمبال سي.

۱ - مرکزي پلان جوړونه، د اقتصادي پراختيا ددغو اساسي دندو لپاره ترسره کيږي:

- د سوسياليستي اقتصاد د جلا څانگو ترمنځ، د تناسب رامنځ ته کول
- د هيواد د ټولنيزي او اقتصادي ودي لپاره د دولتي پلان د اړينو شاخصونو رامنځ ته کول
- د علم، ټکنالوجۍ، پانگوني، توليدي ځواکونو د ځای پر ځای کولو، د کاري مزد د ورکولو، بيو د ټاکلو او مالي چارو اړوند د واحدو سياستونو مخته وړل

• د ملي اقتصاد مرکزي اداره کول يوازي د مرکزي مقاماتو د لارښوونو سره مخته نه ځي. د هيواد اقتصاد د بيلابيلو څانگو، موسساتو او توليدي برخو ترمنځ له تړاوونو څخه جوړ دی، ځکه خو اقتصاد بايد هم د ټول هيواد په کچه او هم د جلا - جلا کړيو ترمنځ همغږی سي.

۳- په سوسياليستي نظام کي، د پلان سوي اقتصاد موخي او شکلونه خپله د زيار ايستونکو لخوا ټاکل کيږي او د مستقيمي او ټوله ائيزي ډموکراسی څخه گټه پکښي اخيستل کيږي.

۴- د زيار ايستونکو حق، تر پلان مخکي د خلگو لخوا په ټولپوښتنو کي، د دولتي پراختيايي پلان په مسودو کي پر ځای کيږي. دا کار په عمل کي څه ډول ترسره کيږي؟

د پلان جوړولو چارواکي، د تېرو دورو د شمېرنو د تحليل له مخي، د هيواد د اقتصادي پراختيا ترمنځ مهم تناسبونه پيدا کوي او د هغه له مخي راتلونکی پلان جوړوي. هغوی د صنايعو او کرنې، د توليد د وسايلو او استهلاکي وسايلو او نورو ترمنځ اړين تناسبونه مومي او ټاکي. د پلان بيلانسونه، د توکو، بشري ځواکونو او مالي ډيرمو د بيلابيلو اړخونو په پام کي نيولو سره محاسبه کيږي او د اوسنيو اړتياوو، تمو او شونتياوو سره يو ځای ارزول کيږي. مرکزي چارواکي دا ټول لومړني اټکلونه، د ملي اقتصاد په واحد بيلانس کي لنډوي او د هغه مسودو له مخي، د اقتصادي پراختيا اصلي اړخونه ټاکي. دا مسوده، د تصويب کېدلو څخه څو مياشتي وړاندي د رسنيو له لاري خپريږي. د خپريدلو وروسته، کارگران، مامورين، د کولکټيفونو کارکونکي او نور په رسنيو کي پر هغه باندي بحثونه کوي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي د ۱۹۸۱ - ۱۹۸۵ پنځه کلن پلان په اړه بحثونو کي، ۱۲۱ ميليونه کسانو برخه واخيستل او د پلان په اړه يې خپل نظرونه ورکړل. ورسره د شوروي اتحاد خلگو، د پلان د دقيقوالي او سمون لپاره مرکزي چارواکو ته يو ميليون ليکلي وړانديزونه ولېږل.

۵- د خلگو له لوري تر ارزوني وروسته، پلان د مخصوصو کارپوهانو د کميسيون له لوري ارزول کيږي، لازم سمونونه پکښي راځي او بيا د شوروي اتحاد د خلگو عالي شورا ته، چي د دولتي ځواک تر ټولو عالي مقام دی، د تصويب لپاره استول کيږي.

د تصويب وروسته، ياد پلان، د يو قانون په ډول، چي مخکي د ټولو موسساتو د کارکونکو لخوا ارزول سوی وو؛ هغوی ته د اجرااتو لپاره استول کيږي. په دې بهير کي ډموکراتيک مرکزيت په

ښه ډول سره ځان ښيي، چي په لږ کي يې د هيواد هر وگړی کولای سي، د ټول هيواد د اقتصاد په چارو کي گډون وکړي.^{۱۱}

۶ - توليدي بنسټونه، د واحد دولتي پلان سره په جوړجاړي کي، خپل اوږدمهاله پلانونه له ډيرو شاخصونو سره، لکه د توليداتو وروستۍ بيه، د پرسونل شمېر، د اقتصادي توليداتو د اغيزمنتوب د کچي د لوړيدلو، د کارکونکو مادي هڅوني، د کار د نويو میتودونو د ودي او ورته نورو په اړه، خپلواکه ډول سره پلان جوړوي.

۷ - د هغو تناسباتو ترڅنگ، چي بايد په ټول هيواد کي رعايت سي؛ فرعي تناسبونه هم سته، چي يوازي ځينو څانگو، موسساتو او توليدي ساحو پوري اړوند کيږي. په اول مورد کي، مرکزي پلان سوې اداره او په دوهم مورد کي، يوازي يوه توليدي کړۍ د ملي اقتصاد د واحد پلان په نظر کي نيولو سره يو ځای په پام کي نيول کيږي.

۸ - د پلان جوړونې په چارو کي، د ډموکراتيک مرکزيت اصل، په زيار ايستونکو کي د اختيار درلودلو احساس روزي او د ملگرتيا د سياليو د ودي، يعنې سالمې سوسياليستي سيالۍ کچه زياتوي.

۲ - په سوسياليستي توليدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کيږي؟

۱ - د دوهم څپرکي په پيل کي مو، په يو پانگوال توليدي بنسټ کي د يوې جوړې جامو د توليد په اړه بحث کړی وو. هغه مهال مو وويل، چي د فابريکې خاوند له هغو جامو څخه، چي بيه يې ۳۰ ډالره ده، ۱۰ ډالره ځانته اخلي. د هر هغه توکي ارزښت، چي په يوه پانگواله توليدي موسسې کي توليديږي، د همدې اصل له مخي ويشل کيږي. کارگرانو ته هغه څه، چي د توليد د وسايلو خاوند، د ځمکي د

^{۱۱} - پانگوالي رسنۍ او پروپاگانديکونکي دا دعوه کوي، چي گواکي په سوسياليستي نظام کي، يوازي د مرکزي دولت لوړ پوري چارواکي اقتصادي پلان جوړوي او هماغه پلان له لوړ څخه کښته تطبيقي، چي په واقعيت کي د دې خلاف په اقتصادي پلان جوړولو کي د ډموکراتيک سنټرياليزم د زرينو اصولو سره سم، د ټولني د فرد - فرد څخه نظر اخيستل کيږي او وروسته د علمي شاخصونو او تناسبونو په پام کي نيولو سره ټول غونډيږي او د خلگو د شوراگانو او ولسي واکمنۍ د بنسټونو تر رايې اخيستنې او تائيد وروسته عملي کيږي. دا تگلاره، د پانگوالۍ تر بې بند و باره اقتصاد او سياسي جوړښتونو، په مراتبو ډيره علمي، منطقي، عقلاڼي او ډموکراتيکه ده. (ژباړن)

اجاري او خامو موادو د لگښتونو، تخنيک د زوروالي، بريننا د لگښت، ترانسپورټ او نورو څخه پاتيري؛ ورکوي.

۲ - په پانگوالي نظام کي مزد، د پانگوالو له ځيښناک وروسته يو محدوده پاته برخه ده، خو د سوسياليستي ټولني وضعيت له پانگوالي ټولني سره توپير کوي. په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، چي توليدي سوسياليستي مناسبات بيانوي؛ د ټولني په گټه د کار معيار او د ټولني لپاره د توکو د استهلاك معيار په پام کي نيول کيږي. د مزد اندازه، په عامو توليداتو کي د يو کارکونکي د کار له اندازې سره تړاو لري. د توليداتو د ودي او تکامل او توليدي بنسټونو د گټي له زياتوالي سره، د کارگرانو او مامورينو معاشات هم لوړيږي او په هغو نعمتونو، کي چي د عام استهلاك په حساب کي ټولني ته وړاندي کيږي؛ هم زياتوالي راځي.

په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، د کار د مودې يا د کار د حاصل له مخي ورکول کيږي. مزد ځکه په دوه ډوله ورکول کيږي، چي د کار کچه او کيفيت د کاري وختونو او يا توليد سويو محصولاتو له مخي ټاکل کيږي.

۳ - دا چي د کار عمومي معيار وخت دی؛ له دې مخي څخه د مزد ورکولو اساسي شکل زماني دی. دا مزد د کار کونکو د کاري مودې او وړتيا له مخي ورکول کيږي. زماني مزد بيا پر دوه ډوله دی، ساده زماني مزد او د انعام ورکولو زماني مزد.

۴ - بايد يادونه وکړو، چي ساده زماني مزد، د کار کيفيت او پايلي سره چندان اړيکه نه لري. د دې نيمگړتيا د له منځه وړلو لپاره زماني او انعامي مزد ټاکل کيږي، چي د هغه له مخي د ثابت معاش سربره، په نښه کړل سويو شاخصونو ته د رسيدلو سره، کارکونکو ته انعامونه هم ورکول کيږي. دا شاخصونه بيا د ملي اقتصاد په بيلايلو څانگو کي جلا - جلا دي. انعامونه ډير مهال، تر پلان د ډيرو لاسته راوړنو، کيفي شاخصونو د ښه والي، د سون توکو، بريننا او خامو موادو د سپما او نوي تخنيک د رامنځته کولو سره ورکول کيږي.

۵ - زماني مزد هغه وخت ورکول کيږي، چي د کار پايلي په ښه ډول سره نه سنجول کيږي، خو په هغو کارونو کي بيا چي نه کاري موده، بلکې کاري کيفيت اړين دی؛ بيا مزد د کار د کيفيت له مخي ورکول کيږي.

۶ - په پای کی ویلای سو، زماني مزد هغه مهال ورکول کيږي، چي د کار چټکتيا نه د کارگر په لاس، بلکې د ماشين په واسطه ټاکل کيږي. د بېلگي په ډول، د اتوماتو لينونو په توليد کي ماشين په خپله اندازه توليد کوي او کارگر د توليد د کچي په زياتوالي کي کومه ونډه نه لري، نو په دې مورد کي د کار د حاصل له مخي نه، بايد د کاري مودې له اړخه مزد ورکول سي.

۷ - په سوسياليستي صنايعو کي د کار د محصول له مخي، مزد تر ټولو زيات وي. د کار د حاصل او ثمر له مخي، مزد ورکول کارکونکي خورا زيات هڅوي او د کار مولديت کي لوړوالی راولي. د دې شکل بله گټه داده، چي د کارگر مزد، دده له لوري د توليد سويو محصولاتو سره تړلي دي. هغه کارگر چي شمري مزد اخلي؛ ډيره هڅه کوي، چي په خپلو مهارتونو کي زياتوالی راولي، د کار اوزارو ته تکامل ورکړي او له هغه څخه په ښه ډول گټه واخلي، تر څو د خپل انفرادي کار په گټه کي زياتوالی راولي.

۸ - مهالنی او د محصول له مخي مزد هم په فردي او هم په ډله ائيز ډول ويشل کيدلای سي. د ميخانيزه کارونو د ښه مخته وړلو لپاره، ډلي رامنځته کيږي، چي هر غړی يې په څو مسلکونو کي بلد وي او ټول د يو بل سره همکاري کوي. په دې ځای کي د توليداتو برياليتوب، نه يوازي د يوه کارگر، بلکې د څو کارگرانو لپاره گټه رامنځ ته کوي.

۹ - مهالنی او د محصول له مخي مزد دواړه خپلي گټي او زيانونه لري. د مزدونو د ورکولو شکل، د توليداتو د تخنيکي کچي او کار له شکل سره تړاو لري. د بېلگي په ډول، د محصول له مخي مزد، تر مهالني مزد کارکونکی ښه هڅوي، خو د زيات او چټک توليد ترسره کول بيا د کار په کيفيت او دقيق والي کي پوښتني پيدا کوي.

۱۰ - په ځينو سوسياليستي هيوادونو لکه هنگري، جرمني او چکسواکيا کي بيا د مزد مختلط او گډ شکل خورا زيات دی او پر يوه وخت باندي هم مهالنی او هم د محصول له مخي مزد ورکول کيږي. په دې سره، د کار د کميت ترڅنگ، کيفيت، دقيق والی او نور اړخونه ټول په پام کي نيول کېدلای سي.

۱۱ - سوسياليستي توليدي بنسټونه، کولای سي په خپلواکه ډول، د معاشونو ويش ترتيب کړي، خو دا کار ښه اقتصادي تحليل او د چارو د اغيزمنتوب ارزونه ورڅخه غواړي.

۳ - په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟

۱ - په هرې توليدي موسسې کي د ځانگړو شاخصونو له مخي توليد ترسره کيږي او هره موسسه ځانته جلا شاخصونه لري. دغو شاخصونو ته د رسيدلو لپاره په کارکونکو کي بايد انگيزه رامنځته سي. يوازي د مهالني مزد ورکول، بيلابيل شرايط او غوښتنې په پام کي نه سي نيولای. په همدې خاطر، د انعامونو د ورکړي له سيستم څخه ډيره گټه اخيستل کيږي. د انعامونو لپاره په هره سوسياليستي توليدي موسسې کي ځانته جلا حساب وي.

۲ - د انعامونو سيستم خپله د اړوند توليدي بنسټ له لوري رامنځته کيږي، تر څو د توليداتو ځانگړني او شرايط په ښه ډول سره په نظر کي پکښي ونيول سي.

۳ - توليدي لړۍ د ماهيت له اړخه څخه يو ډول نه دي. په دې برخه کي ځيني کارونه لکه کان کيندنه ډير سخت دي. په هره توليدي موسسه کي ځانته جلا اړخونه، شاخصونه او اړتياوي وي. د انعامونو ورکولو څخه موخه داده، چي ځيني کارکونکي د خامو موادو او انرژۍ لږ لگښت، خو مناسب توليد ته لېواله کړي.

۴ - د انعامونو ورکولو په سيستم کي، هغه موده، چي له مخي يې جايزه ورکول کيږي، ډير اهميت لري. انعامونه د مياشتني، درې مياشتني او کلني کار په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي.

۴ - عام استهلاك حساب څه دی او څه ډول گټه ورڅخه اخيستل کيږي؟

۱ - په سوسياليستي نظام کي، د دې ترڅنگ چي د کار له مخي ویش ترسره کيږي، ځيني نور نعمتونه خلگو ته د عام استهلاکي حساب څخه هم ورکول کيږي. دا حساب، د ټولو خلگو د ټولنيزو او فرهنگي اړتياوي په پام کي نيولو سره تنظيم او خلگو ته د دوی د ژوندانه د لښې هوساينې لپاره ورکول کيږي.

۲- د عام استهلاکي حساب ډیره برخه له دولتي بودجې څخه برابريږي. دولتي موسسې او سازمانونه له خپلو لاسته راغلو عوایدو څخه د اقتصادي هڅونې فنډونه لکه د کور جوړونې فنډ او نور رامنځته کوي. په کالڅوونو کې بیا فرهنگي، خدماتي او مادي مرستو فنډونه وي.

۳- له عام استهلاکي حساب څخه د ټولني ټولو اوسیدونکو ته په تحصیلي مرکزونو او روغتونونو کې مکمل وړیا خدمات برابرېږي. د ډیرو اولادونو لرونکو میندو، معیوبینو، متقاعدینو او زده کونکو ته د هغوی تنظیم سوي معاشات ورکول کېږي او وړکتونونه، کتابتونونه، کلوپونه، سپورتي تاسیسات او نور اړین ځایونه د هغه حساب په مرسته جوړېږي.

۴- سوسیالیستي ټولنه، د ډیرو لگښتونو سربېره، عام استهلاکي حساب په دې برابروي، چې د زیار ایستونکو خلکو د ژوند کچه لوړه سي. د بېلگې په ډول، د هستوگنځۍ د پیسو دریمه برخه زیار ایستونکي ورکوي، په داسې حال کې چې دوی برخي یې د دولت له بودجې څخه ورکول کېږي.

۵- له عام استهلاکي حساب څخه، د ټولو اوسیدونکو لپاره وړیا روغتیايي خدمات رامنځته کېږي. د ناروغ بستر ته، د ډاکټر په ورتللو سره ۳۰ روبله [د ۱۹۸۲ کال په ارزښت، چې د هماغه کال ۱۹۳۵ افغانۍ کیدلې] لگښت راځي، دغه راز په روغتون کې د ناروغ ساتلو ورځنۍ لگښت هم ۲۰ روبله راځي. د ماشومانو د شیدو ورکولو په مرکزونو کې د یوه ماشوم د ساتلو کلنۍ لگښت ۶۰۰ روبله [۳۸۷۰۰ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] او په وړکتون کې ۵۰۰ روبله [۳۲۲۶۹ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] راځي، میندي او پلرونه د دې لگښتونو یوازي پنځمه برخه ورکوي او پاته نور ټول لگښتونه یې حکومت پر غاړه اخلي.

۶- د ښوونځۍ د یوه زده کونکي لپاره، د شوروي حکومت کلني لگښتونه تر ۲۰۰ روبله [۱۲۹۰۰ افغانیو] ډیر دي، خو د شوروي اتحاد خلگ د زده کړو لپاره هېڅ پیسې ورکولو ته اړ نه دي.^{۱۲} په ۱۹۸۲ کال کې د هیواد په عمومي ښوونځیو کې ۴۴،۲ ملیونه زده کونکي، په مسلکي منځنیو ښوونځیو کې ۸،۵ ملیونه او په عالي تحصیلاتو کې ۸،۵ ملیونه محصلینو زده کړې کولې، چې ټولو نه

^{۱۲} - په سوسیالیستي نظامونو کې، عام روغتیايي خدمات، د ډاکټر له لومړنۍ کتنې څخه نیولې، تر عملیاتونو او اوږدمهالي درملني پورې ټول وړیا دي. همدغسې د وړکتون څخه نیولې، د دوکتورا تر کچې پورې زده کړو کې، زده کونکي او زده کړیالان پیسو ورکولو ته هېڅ اړ نه دي، بلکې د حکومت له لوري خپل معاشونه هم لري. (ژباړن)

یوازي دا چي د خپلو زده کړو لپاره یې لگښتونه نه کول؛ بلکې د دولت له لوري ورته معاشونه هم ورکول کیدل.

۷- په سوسیالیستي ټولني کي معلولینو، زړو او هغو کسانو ته، چي د کار کولو وړتیا نه لري؛ ته په ډیر ارزښت کتل کیږي او له عام استهلاکي حساب څخه هغوی ته د هوسا ژوندانه ښه امکانات برابرېږي.

۸- د عام استهلاکي حساب ډیره برخه، د خلگو کار ته له پام پرته ویشل کیږي. له دې وجي څخه عام کتابتونونه، ستوډیمونه، جمنازیمونه، پارکونه، روغتونونه او نور تاسیسات هم جوړېږي. عام استهلاکي حساب بیا د ټولني ټولو غړو ته، په یو شان ډول، د مهارتونو د تکامل، روغتیايي خدمتونو او په وړکتونو کي د ماشومانو د روزلو زمینه برابروي.

۹- د عام استهلاکي حساب او کار له نظره ویش، له یو بل سره نه شلېدونکي اړیکي لري، ځکه په عام استهلاکي حساب کي، د ډیرو تادیاتو کچه، په عامو تولیداتو کي له کار سره تړلي دي. د بېلگي په ډول، د تقاعدی معاش کچه او د ټولنيزي بیمې د معاشونو مرسته، د انسان د مزد د منځنۍ کچي، کاري سابقې او د رخصتی سره د مزد ورکول د زیار ایستونکو له کاري شرایطو او وړتیاوو سره تړلي دي.

۱۰- عام استهلاکي حساب، چي د مادي نعمتونو د ویش نسبتاً پرمختللی شکل دی، په ډیري چټکۍ سره وده کوي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د ۱۹۷۱ - ۱۹۷۵ کلونو ترمنځ د خلگو سړي سر عاید %۲۴ او عام حساب %۴۰ زیاته سول. د اویایمي لسيزي په دوهمه نیمايي کي، د خلگو سړي سر عاید %۱۸ او عام استهلاکي حساب %۳۰ لوړ سو.

۱۱- د عام استهلاکي حساب، چټک زیاتوالی په دې معنا نه دی، چي د کار له مخي د ویش اهمیت لږ کیږي، خو د عام استهلاکي حساب شتون، د ټولنيز عدالت او برابری د رامنځته کیدلو لامل ګرځي او ټولو خلگو ته یو شان موکې برابروي.

۵ - په کرنه کې، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟

- ۱ - اوس تاسو پوهېږئ، چې په سوسياليستي ټولني کې هر څوک د خپل توان په اندازه کار کوي او هرچاته بيا د کار په اندازه مزد ورکول کېږي. په کرنيزو کوپراتيفونو کې هم همداسې ده او هر کولکتيف خپل فنډ لري او د هغه فنډ څخه د کار په اندازه مزد ویشي.
- ۲ - په کرنيزو کالخوزونو کې هڅه کېږي، د کلني محصول پر ځای، چې د محصول کچه هم پکښې نامالومه وي؛ د کالخوز کروندگرو ته گرانتي سوي منظم مياشتني معاشونه ورکول سي.^{۱۳}
- ۳ - د گرانتي سوي معاش سرچينه، د کالخوز خرڅ سوي مواد دي. کالخوزونه خپلو کارکونکو ته په نقدي او جنسي ډول (کرنيزو توکو په ورکولو سره) معاش ورکوي. که چېرې يو کالخوز په يوه موده کې گرانتي سوي معاش ورنه سي کړای؛ اړ دی، چې د کرنيز بانک څخه اوږدمهاله پور واخلي.
- ۴ - هر کالخوزچي ته د ټاکل سويو چارو د مخته وړلو سره، معاش ورکول کېږي او د کار د کميت او کيفيت د ډيروالي سره، يې په معاش کې هم ښه والی راځي.
- ۵ - په کالخوزونو کې د نقدي مزد ورکول، کروندگر، کارگرانو او روښانفکرانو ته نژدې کوي او د بزگرانو، کارگرانو او روښانفکرانو ترمنځ په ټولنيزو توپيرونو کې کموالی راولي. د ۱۹۴۰ کال راهيسې، د کارگرانو او بزگرانو په سړي سر عايد کې ۴,۱ پلا ډيروالی راغلی دی، په داسې حال کې چې په همدې موده کې د کالخوزچيانو عوايد ۷,۳ برابره زيات سوي دي. د تقاعدي معاشاتو ورکول او بيمه هم، د کالخوزچيانو د ژوندانه شرايط آسانه او روښانفکرانو او کارگرانو ته د دوی ژوند ورنژدې کوي.
- ۶ - په کالخوزونو کې، هم د صنعتي موسساتو په ډول کاري مزد، د کار د وروستيو پايلو په نظر کې نيولو سره ورکول کېږي. ميخانيکي ډلو، د مالدارۍ فارمونو او نورو ته په ورته ډول معاش ورکول کېږي.
- ۷ - هري ټاکلي کرنيزي ډلي ته، اړين تخنيکي توکي، کيمياوي کوډونه او نور ورکول کېږي، تر څو خپله پلان سوي دنده ترسره کړي. دا چې د دوی د کار پايله، د کال په پای کې ښکاره کېږي؛ نو د

^{۱۳} - د يوه کالخوز حدود، تر ۲۰۰۰ جريبه متر مربع ځمکې پورې رسېږي. هر کالخوز ځان ته يوه مديريتې اداره، مامورين، محاسبين، دفترې توکي او نور کارکونکي لري او اړوند چاري د هغو له مخې مخته وړل کېږي.

ورکول سویو معاشونو او کار پایله په پای کې ارزول کېږي او حسابونه یې چاڼوي. د وروستیو پایلو له مخې، د مزد ورکړه، کارکونکي د کیفیت لوړولو ته هڅوي، متقابل او ځاني کنټرول رامنځته کوي او دا چاره په وروستي تحلیل کې، د کار د مولدیت د ودې، تولیداتو د اغیزمنتوب او خلگو د هوساینې د کچې د لوړیدلو لامل کېږي.

۶ - اقتصادي حسابونه څه ته وايي؟

۱ - هره دولتي موسسه، د خپل تاسیس پر مهال، خپل اړین توکي ترلاسه کوي. تولیدي موسسې باید خپل ټول لگښتونه، د عوایدو څخه پوره او جبران کړي. د دې سربېره باید هره صنعتي موسسه گټه ولري، تر څو د هغه په واسطه وکولای شي تولیداتو ته وده ورکړي.

اقتصادي حسابونه همدې ته وايي. د تولید د لگښتونو جبرانول، د محصولاتو د پلورلو او گټې راوړلو څخه دا شونتیا رامنځته کوي، چې حکومت د اقتصادي انګیزو وسایل په اغیزمنه توګه وکاروي. هر څومره چې یوه صنعتي موسسه، خپل وسایل په ښه ډول سره کاروي؛ په هماغه اندازه یې د عوایدو د لوړیدلو او اقتصادي وضعیت د ښه والي او کارکونکو د مزدونو د لوړوالي لامل کېږي.

۲ - د یوې موسسې اقتصادي حسابونه د یو لړ اصولو له مخې، لکه عملي اقتصادي ځانواکي او نورو باندي ولاړ دي. هره موسسه له حکومت څخه د لازم مبلغ د ترلاسه کولو سره، په خپلواکه ډول تولیدات سمبالوي او په دولتي بانک کې جاري حساب پرانیزي، د لگښتونو لپاره اړین مبلغ له هغه څخه اخلي او پاته نور عواید هغه ته ورزیاتوي.

۳ - اقتصادي موسسې، د اقتصادي هڅونې له فنډونو څخه خپلو کارکونکو ته انعامونه ورکوي او هغو ته کورونه، کلوپونه، سپورتي ځایونه او ورکتونونه باندې جوړوي.^{۱۴}

۴ - اقتصادي موسسې مادي مسئولیتونه هم لري. دا مسئولیتونه هغه مهال راجع کېږي کله چې یوه موسسه د تړون له مخې خپلي کړي ژمني پر ځای نه کړي. په هغه صورت کې به اړونده موسسه تاوان

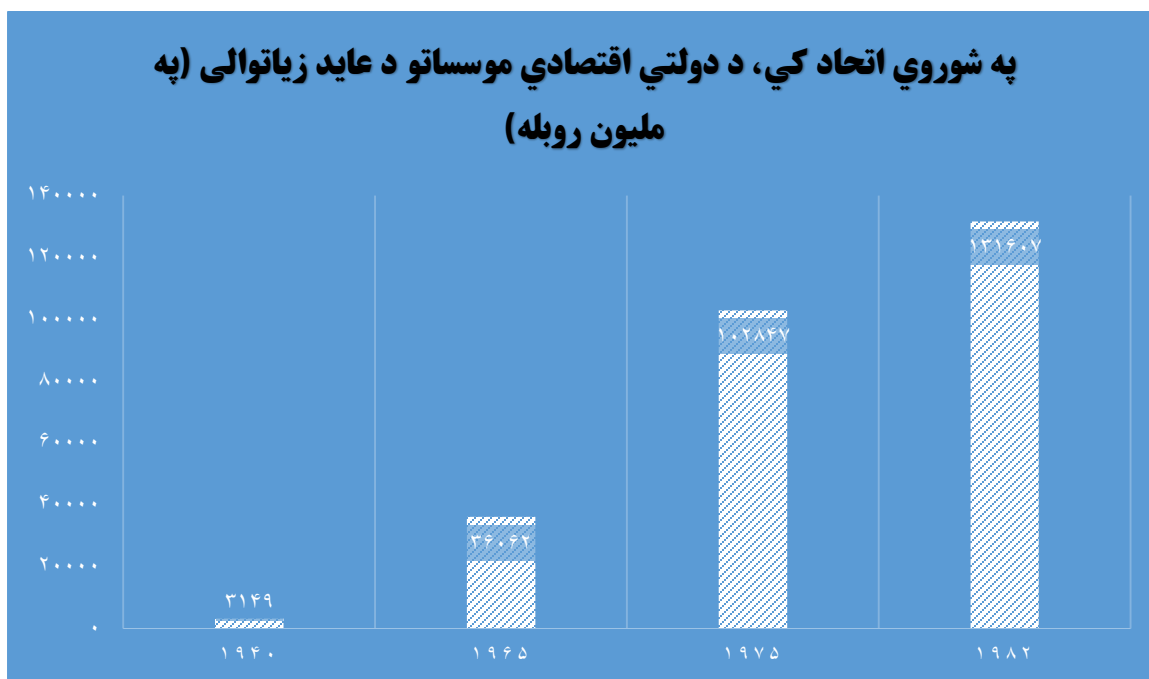
^{۱۴} - په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو کې دا دود وو، چې هره فابریکه به خپلو کارکونکو ته کورونه، ورکتونونه، ښوونځی، کلوپونه، ورزشي ځایونه او نور د ژوندانه د هوساینې بنسټونه له خپلو عوایدو څخه جوړوي. (ژباړن)

او جریمه ورکوي، یا به د ورکول سوي کريډيټ په بدل کي ډيره ربحه ورکوي. دا ډول کنټرول په چارو کي د دقيق والي لامل کيږي.

۷ - د يوې موسسې عايد څه ډول کارېږي؟

۱ - گټه، يعنې تر لگښتونو د عوايدو ډيروالي، د سوسياليستي توليدي موسساتو تر رامنځ ته کيدلو ډير مخته هم وه، خو د گټي ماهيت بيا په دې کي دی، چي څه ډول ترلاسه سوې ده او د چا په گټه بايد وکارول سي. په سوسياليستي ټولني کي، د پانگوالي ټولني خلاف گټه نه يوازي پر انفرادي وگړو، بلکې په ټولي ټولني پوري اړه لري. نو گټه څه ډول ويشل کيږي او د کومو موخو لپاره کارېږي؟

۷ - شکل

۲- د گټي يوه برخه مرکزي دولت ته لېږل کيږي. دا گټه بيا سوسياليستي دولت د عامي روغتيا، پوهني، علومو، ټکنالوجي، فرهنگ، چاپيريال ساتني، ستاډيمونو، پارکونو او تفريحي ځايونو په جوړولو لگوي. يا په بله مانا د ټولي ټولني په گټه کاريږي.

۳- د گټي بله برخه (چي په اوسط ډول د صنعتي موسسو ۴۱٪ گټه جوړوي) هماغو موسساتو ته پاتيري، تر څو هغوی يې په دريو برخو کي ولگوي:

- د توليداتو د ودي برخه

- مادي هڅوني برخه

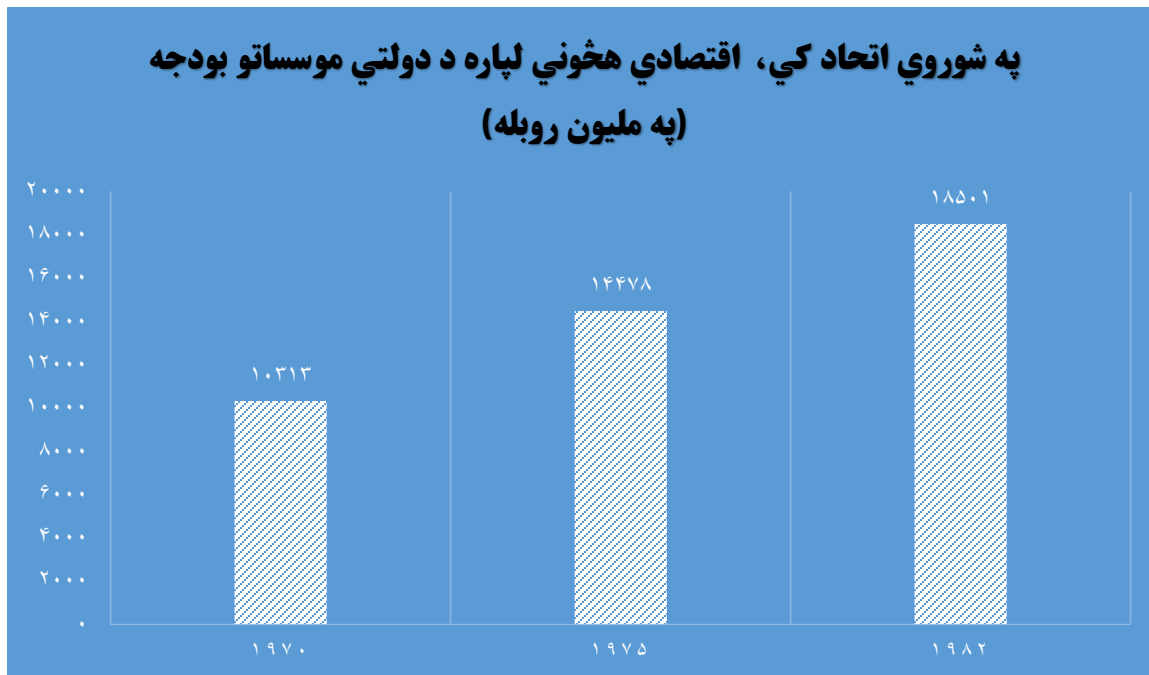
- د ټولنيزو او فرهنگي کارونو برخه او هستوگنځايونو جوړول

۴- د توليداتو د ودي بودجه هم د گټي او هم د استهلاک لپاره د ځانگړو سويو پيسو څخه جوړيږي. دا فنډ، د نوي تخنيک لپاره د پانگي اچوني، د اوزارو د عصري کولو، ټکنالوجي د تکامل او کاري شرايطو د ښه والي لپاره لگيږي.

۵- د مادي هڅوني او ټولنيزو او فرهنگي کارونو بودجه د دولتي پلان سره په همغږۍ لگول کيږي. که چيري د موسسې کارکونکي توليدي پلان په ښه ډول سره سمبال کړای سي، په دې فنډ کي د حکومت لخوا هم غوښينه مرسته ورسره کيږي. حکومت هري موسسې ته په دې برخه کي د فنډ کچه ټاکي او هره موسسه بايد خامخا د دې برخي لپاره ټاکل سوې کچه پوره کړي.

۶- د ټولنيزو او فرهنگي چارو لپاره ټاکل سوې فنډ او بودجه د کارکونکو د روغتيايي او ژوندانه حالت د ښه والي، فرهنگي او علمي تکامل، استراحت ځايونو او سناټوريمونو په جوړولو، کانتينونو په سمبالولو، سپورتي مرکزونو او نورو د جوړولو لپاره لگول کيږي.

۸ - شکل

دا ټول فنډونه، کارکونکي د تولیداتو بڼه والي ته هڅوي.

۷ - د شوروي اتحاد د صنایعو گټه په ۱۹۸۲ کال کې، د ۱۹۸۱ کال په نسبت، ۱۲,۷ میلیارده روبله زیاته سوې او ۸۷,۸ میلیارده روبله ته رسیدلې وه. دا کچه د تېر کال په پرتله ۱۴٪ زیاته وه. د هغې جملې څخه ۳۶ میلیارده روبله یعنې ۴۱٪ بیرته موسساتو ته ورکول سوې، ۱۸,۵ میلیارده روبله یا ۲۱٪ یې د اقتصادي هڅوني فنډ ته ولیرل سوې. یعنې د هرو پنځو روبلو گټي څخه یو روبل بیرته اقتصادي هڅوني فنډ ته لیرل سوی. په دې لړ کې، ۷,۲ میلیارده روبله د مادي هڅوني بودجې، ۷,۲ میلیارده ټولنیزو او فرهنګي چارو بودجې او ۲,۴ میلیارده روبله د تولیداتو د ودي بودجې ته ځانګړي سوي وې.

۸ - په دې ډول سره مور پوه سولو، چي د هري اقتصادي موسسې فنډونه، د هغوی په گټي پوري اړه لري او گټه بیا د عوایدو او لګښتونو ترمنځ د توپیر څخه منځ ته راځي.

۸ - وروستی بیه څه ته وایي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول

ټاکل کيږي؟

۱ - وروستی بیه، د یو محصول د تولید او خرڅلاو اړوند د یوې موسسې لگښتونو ته وایي. په وروستی بیه کي، د خامو او دوهمي توکو وروستی لگښتونه، نفتو، انرژۍ، برېښنا او د کار نورو توکو، همداسي د موسسې استهلاکي ځانگړي سوې پیسو، د پرسونل معاشاتو او نورو لگښتونو مجموعې ته وایي.

۲ - د دغو لگښتونو سرېږه، تولیدي موسسه د کارکونکو د روزني، ټولنيزي بیمې او نوري برخي هم په پام کي نیسي او د هغه له مخي د محصول لگښتونه معلوموي.

۳ - ښکاره خبره ده، چي توکي یوازي په وروستي بیه باندي نه خرڅېږي، پر دې اساس نو حکومت د هر محصول لپاره د عمده پلورني بیه ټاکي، چي د وروستی بیه سرېږه، د پلان مطابق اجازه لرونکې گټه هم پکښي حسابېږي. صنعتي موسسې خپل محصولات په همدې بیه بیا خرڅوي.

۴ - د تولید د وسایلو بیه، د صنعتي عمده پلورني بیه وي او هڅه کيږي، بیه یې ټیټه وساتل سي.^{۱۵}

۵ - سوسیالیستي ټولنه په ټینگه سره په دې هڅه کي ده، چي د بيو ټاکل، د عام کار د منځني حد لگښتونه پوره کړي. دا موخه څه ډول ترلاسه کيږي؟

دولت دا ټاکي، چي د هري موسسې ځانته محصول باید تر عامو لگښتونو ډیر نه سي، ځکه د هغه پرته اړونده موسسه د محصولاتو له خرڅلاو سره نه سي کولای خپل هغه لگښتونه ترلاسه کړي، چي د بیا تولید د دوران او خپلو کارکونکو لپاره اړتیا ورته لري. حکومت د اجازه ورکول سوي گټي او دوراني مالیاتو هغه کچي ټاکي، چي د نورو موسساتو سره ورته وي.

۶ - د بیلابیلو صنعتي محصولاتو بیه یو له بل سره تړاو لري. د بېلگي په ډول، د یوه موټر بیه، د هغه د ماشین، اوسپني، هنداري او نورو برخو په بیه پوري تړلی دی، چي د نورو موسساتو لخوا د موټر جوړوني فابریکو ته ورکول کيږي. د تولید په ټکنالوجی او تولیدي بهیر کي د تویو توکو د کاروني

^{۱۵} - تولیدي وسایل، چي د بیا تولید د پروسې لپاره کارېږي؛ په سوسیالیستي ټولني کي د تولیداتو د هڅوني او مادي هوساینې د زیاتوالي په خاطر په ټیټه بیه عرضه کيږي. (ژباړن)

سره، بېي هم بدلېږي. په دې ډول سره، د عمده پلورني د بيو د تكامل سره، هم د عام كار اړين لگښتونه او هم د محصولاتو د توليد او خرڅلاو د شرايطو بدلېدل په پام كې نيول كېږي.

۷- د عمده پلورني بيه، د بيلابيلو څانگو ترمنځ د تناسب سره تړاو لري. د بېلگې په ډول، د تودوخي انرژۍ لپاره اړتيا كېدلای سي، د سكر، نفتو، طبيعي گازو، انرژۍ او لرگيو د سوځلو له لاري پوره سي. د اوبتونكو محصولاتو بېي داسي ټاكل كېږي، تر څو د مادي سرچينو د گټې اخيستنې تر ټولو معقول شكل وهڅول سي. د بيو د ټاكني سره د بدلېدونكو توکو، اقتصادي اغيزمنتوب هم په پام كې نيول كېږي. د لږ موندل كېدونكو محصولاتو د عمده پلورني بيه داسي ټاكل كېږي، تر څو د هغوی د گټې اخيستنې اعظمي گټورتوب په لاس راوړل سي.

۸- د بيو د ټاكني څخه موخه داده، تر څو د علم او ټكنالوجي پرمختگ وهڅوي. بېي په داسي ډول ټاكل كېږي، چي د نويو ماشينونو توليد هم د توليدونكو او هم د مستهلكينو لپاره گټور تمام سي. توليدونكي هغه مهال نويو محصولاتو ته لېواله كېږي، چي د هغوی د خرڅلاو پيسې، اضافي لگښتونه جبران او ښه گټه لاسته راوړل تامين كړي.

۹- د بېلگې په ډول، د ماشين جوړونې فابريكې توليد، يو زاړه ماشين بيه ۴ زره افغانۍ ده. فابريكه هغه په ۴،۵ زره افغانۍ خرڅوي. ۴ زره يې لگښتونه او ۵۰۰ د فابريكې گټه ده. څه وخت وروسته فابريكه داسي يو بل ماشين جوړوي، چي د استهلاك او كاري دوام موده يې تر پخواني ماشين دوه چنده زياته ده، خو د هغه ماشين د جوړولو لپاره فابريكه ۶ زره افغانۍ لگښت كوي. فابريكه اړ ده، چي د هغه بيه هم ۶ زره او اووه سوه افغانيو ته پورته كړي، تر څو ۶ زره لگښتونه او ۷۵۰ د گټې لپاره ورته پاته سي. په دې ځای كې مستهلك هم د نوي ماشين د رانيول سره ۲۲۵۰ افغانۍ گټه كوي.

په دې ډول سره، په سوسياليستي ټولني كې د توليدونكي او لگښت كونكي، دواړو گټې په عادلانه ډول خوندي او په پام كې نيول كېږي.

۹- د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاكل كېږي؟

۱ - د پرچون پلورني بيه، هغه وروستی بيه ده، چي حکومت يې د خلگو د شخصي استهلاك لپاره ټاكي او پر هغوی يې خرڅوي.

۲ - د پرچون پلورني بيه د توکو د وروستی بيې، مالياتو، لگښتونو او مجوزي گټي له وروستی بيې څخه ټاکل کيږي.

۳ - په حکومتي او کوپراتيفي سوداگري کي، د پرچون پلورني څو ډوله بيې کارول کيږي. په شوروي اتحاد کي، په ټول هيواد کي د ډيرو توکو بيې يو شان دي. د بيو دا يو شان والی په هغو توکو کي دی، چي د توليد لپاره يې په ټول هيواد کي تر ډيره يو شان لگښتونه راځي او د خلگو اساسي ضرورتونه جوړوي.

۴ - هغه توکي چي د يوه هيواد له يوه سر څخه يې بل سر ته انتقال گران پريوځي، د سيمه ايزي پرچون پلورني په بيه باندي عرضه کيږي. دا بيې تر ډيره پوري د خوراكي توکو او ځيني نورو هغو صنعتي توکو اړوند دي، چي له يوه ځای څخه بل ته يې انتقال شونی نه وي.

۵ - د ځينو سبزيجاتو او ميوه جاتو ته بيا موسمي بيې ټاکل کيږي، چي د يوه موسم په نسبت بل موسم ته توپير کوي.

۶ - په سوسياليستي ټولني کي هڅه کيږي، د خلگو په گټه باندي، د پرچون پلورني د بيو ثبات وټاکل سي، خو د توکو په توليد کي د لږ و ډير بدلونونو له راتللو سره دا بيې هم اوږي، خو هيڅکله هغي کچي ته نه رسيږي، چي د خلگو د رانيولو، لگښت او استهلاك وس دي را ټيټ سي. د بېلگي په ډول په شوروي اتحاد کي د ناوايي د ډوډۍ بيه هماغه د ۱۹۵۴ کال بيه ده، دغه راز د لبنياتو او غوښي اوسنی بيه هم د ۱۹۶۲ کال بيه ده. په وروستيو ۲۸ کلونو کي، که د ځينو توکو بيه ۹٪ لوړه سوې ده، خو په څنگ کي يې بيا د خلگو عايد د تېرواته ويشتو کالو راهيسي ۲،۵ برابره (۲۵۰٪) زيات سوی، دغسي د کالخورچيانو مزد بيا په وروستيو ديارلسو کلونو کي ۱،۷ برابره (۱۷۰٪) ډير سوی دی.

۷ - سوسياليستي حکومت د توکو د بيو د آگاهانه ټاکلو او اړولو سره، نه يوازي د توکو بيې، بلکې د مشخصو توکو اهميت د انسان په ژوندانه کي په نظر کي نيسي. په همدې موخه، د توکي قيمت کېدلای سي د هغه تر ارزښت کښته يا پورته وټاکل سي او په دې ډول سره خپله دنده د نعمتونو د بيا ویش په برخه کي ترسره کړي. د بېلگي په ډول، د قصابی غوښي، شيدې او د لبنياتو نور ډولونه، کبان او نور، تر وروستی تمام سوي بيې کښته خرڅېږي. دغه راز، د

ماشومانو جامې، د ماشومانو اړوند کتابونه، د لوبو وسایل، کتابچې او د قرطاسې نور توکي، درمل، نخي ټوکران او نور توکي تر خپل ارزښت په ټيټه بيه خرڅېږي، خو په بله خوا کې بيا ځيني توکي، تر تمام سوي بېې په مراتبو گران خرڅېږي، لکه زر، د حيواناتو طبيعي پوستونه، الکولي مشروبات او نور تجملي توکي.

۸- د عام استهلاك د قيمتونو کچه د هيواد د اوسيدونکو د هوساينې کچه ټاکي، خو دا هوساينه تر ډيره له عايد سره هم تړلې ده.

۱۰- د خلگو اصلي عايدات له څه څخه وي؟

۱- د خلگو عايد له هغو پيسو څخه جوړېږي، چې د کار د مزد، تادياتو او عام استهلاکي حساب له محصولاتو څخه لاسته راغلی وي. که چيرې د لومړنيو توکو او هستوگنځۍ بېې لوري وي، د لگښت کچه کمېږي او د لگښت د کچې له کمېدو سره سم د هوساينې کچه هم زيانمنه کېږي. په سياسي اقتصاد کې د واقعي عايداتو مفهوم، د مادي او معنوي نعمتونو هغه شمېر ته کارېږي، چې د ټولني غړي کولای سي، د کار د مزد او عام استهلاکي حساب څخه د لاسته راغلي محصول له مخې هغه لاس ته راوړي.

۲- د مادي او فرهنگي نعمتونو دا شمېر، نه يوازې د خلگو په عوايدو بلکې د استهلاکي توکو په بيو، د خدماتو په تعرفو (لکه طبيعي گاز، برېښنا، تليفون، عام ټرانسپورټ او نور) د زده کړو او روغتيايي خدمتونو لگښتونه، هستوگنځۍ کرایې، د بيمې تادياتو، د بیکارۍ د مهال مرستي معاش او نورو سره هم تړلي دي. د يادوني وړ ده، چې په سوسياليستي هيوادونو کې بیکاري نسته او زده کړې او روغتيايي خدمتونه وړيا دي.

۳- د گرانو لوستونکو به خامخا پياوړي وي، چې په کتاب کې، د عام استهلاکي حساب د بحث پر مهال موږ يادونه وکړل، چې د هستوگنځۍ د ساتنې او ترميم د لگښتونو دريمه برخه د حکومت له لوري ورکول کېږي او له درو برخو څخه يوازې يوه برخه يې حکومت ورکوي. ستاسي به دا هم خامخا پياوړي وي، چې د هستوگنځۍ کرایه، په اوسط ډول د کارگرانو او مامورينو د کورنۍ بودجې درې سلنه جوړوي.

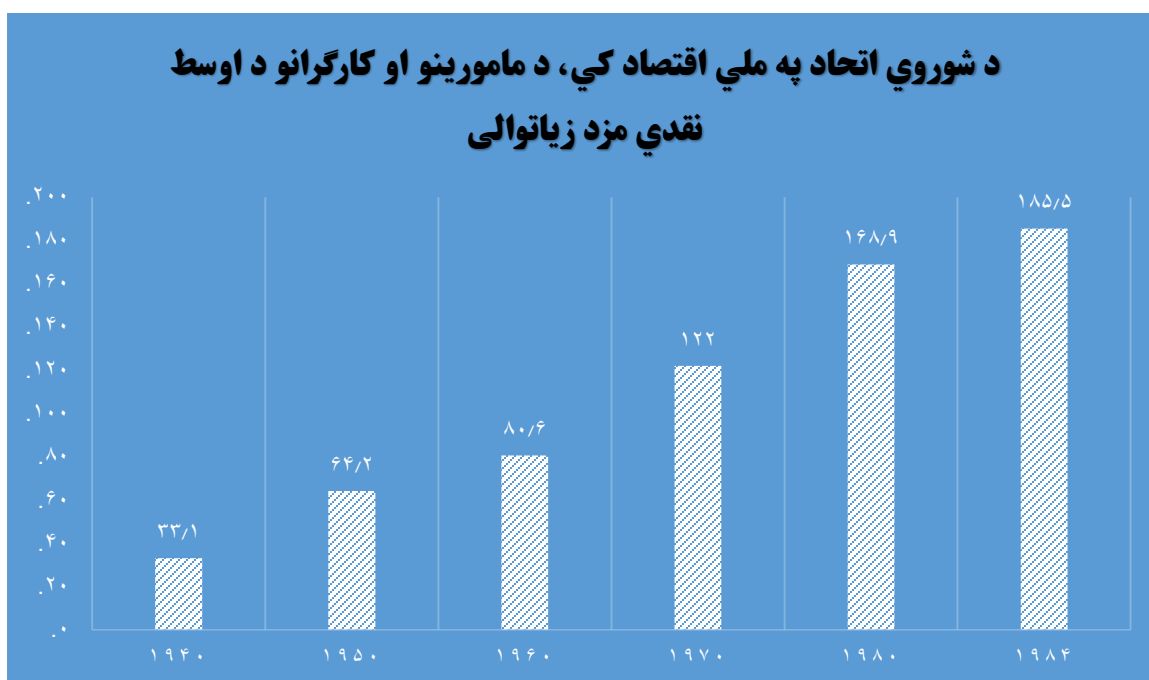
۴ - سوسیالیستي ټولنه، په بیلابیلو تاریخي پړاوونو کې، د زیار ایستونکو د واقعي عوایدو د لوړولو لپاره بیلابیل شکلونه او میتودونه لکه د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بیو ټیتول، د معاشونو لوړول، د هستوګنځی د شرایطو ښه کول، د رخصتی ورځي زیاتول، د ثابت مزد سره د کاري ورځي کمول او د وړیا چوپړونو برابرول پر کار اچولي دي او ورځ تر بلې لا زیاته پراختیا ورکوي. دا شکلونه، د ټولنیز تکامل په بیلابیلو پړاوونو کې بدلېږي.

۵ - د واقعي عوایدو دوامداره زیاتوالی زیار ایستونکو سره مرسته کوي، تر څو خپلي زیاتېدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي او خپل ځان ته په هر اړخیز جسمي او عقلي ډول تکامل ورکړي. ځیني «ځان انقلابي ښودونکي» د خلگو د ژوندانه د سطحې ښه کېدل د «بورژوازي کېدلو» سره ورته او د هغوی ځانغوښتنه یې بولي، خو دا کسان په واقعیت کې د خلگو اساسي غوښتنو په اړه بې پروا دي. کارگره طبقه، له کروندګرو سره په یووالي کې، د هیواد چاري د دې لپاره په لاس کې اخلي، تر څو لوړې، ناروغيو، بیسوادی او جهالت ته د پای ټکی کنسېږدي. د سوسیالیزم لوی انساني مفهوم په همدې ټکي کې دی.

۶ - د خلگو د هوساینې کچه پر کوم لور ځي؟ په اوسني پړاو کې به کوم شکل تر ټولو زیات اغیزمن وي؟ دا مسایل بیا د کمونیزم د ودانۍ جوړولو تیورۍ او پراتیک لپاره ډیر اهمیت لري.

۷ - په اوسني پړاو کې، د خلگو د عوایدو د زیاتوالي لپاره ښه لار، د کاري مزد ډیرول دي. د دې میتود څخه ځکه گټه اخیستل کېږي، چي مادي نعمتونه خپله نه رامنځته کېږي بلکې د خلگو د کار او زیار په واسطه منځته راځي. په همدې موخه، سوسیالیستي دولت هڅه کوي د کار له مخي ویش وهڅوي.

۹ - شکل

۸- تر دوهمي نړيوالي جگړې وروسته موده کي، د زيار ايستونکو د مادي هوسايني د لوړولو لپاره د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو د ټيټوالي څخه گټه اخيستل کيدل، خو له دې تگلاري څخه د لوړ مزد درلودونکو کارکونکو ډيره گټه اخيستل. د بېلگي په ډول، که د يو شمېر توکو بيه %۱۲ ټيټه سوې وای، نو د ۱۰۰ روبله معاش اخيستونکي ته يې ۱۲ روبله گټه رسول، خو د ۳۰۰۰ روبله اخيستونکي ته يې بيا ۳۶ روبله گټه ورسول. د همدې لپاره حکومت هڅه وکړل، د پرچون پلورني بيبي ثابتې وساتي او د لږ مزد کارکونکو معاشات لوړ کړي.

۹- د مادي هوسايني د کچي لوړيدل د توليداتو له پراختيا سره تړلي دي. د مادي توليداتو ساحه، چي ټول استهلاکي توکي په هغه کي توليد کيږي، په داسي ډول سره وده کوي، تر څو د زيار ايستونکو د ژوندانه شرايط په ښه ډول سره سمبال سي. د ښووني او روزني، عامي روغتيا، علومو، فرهنگ او ټکنالوجي برخي په ښه ډول سره وده وکړي. دلته داسي اړيکه موندل کيږي، چي د خلگو د هوسايني د کچي لوړيدل يوازي پايله نه، بلکې د توليداتو د ډيريډلو لامل هم دی.

۱۱ - پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟

۱ - پیسې په واقعیت کې د متاعي تولیداتو د ودې پایله ده. له پیسو پرته، متاعي مناسبات هم ناشوني وه. په سوسیالستي نظام کې، د متاعي مناسباتو ځانگړی ماهیت، د پیسو په خاصو ځانگړتیاوو او دندو کې دي، چې دلته به ځینې هغه عوامل وڅیړو.

۲ - په سوسیالیزم کې پیسې دا کارونه کوي: د ارزښت معیار ټاکل، د دوران وسیله گرځیدل، د تادیاتو وسیله گرځیدل، سوسیالستي ذیرمه او پس انداز رامنځته کول او نړیوالې پیسې.

۳ - پیسې د ارزښت د معیار په توگه، د زرو د خیالي مقدار په ډول ښکاره کېږي. ټول توکي د پیسو په شکل کې، خپل ارزښت ښيي. دا دنده د بېي په ټاکنه کې ترسره کېږي او د هغه په وسیله د ټولو توکو د مبادلي تناسبات تثبیتېږي او د یوې جلا موسسې او ټولې ټولني لپاره د یوه توکي د تولید لگښتونه ټاکل کېږي. د پیسو دا دنده د بېو د اندازه په واسطه ترسره کېږي. د بېو د اندازې کولو بنسټونه بیا د زرو د هغه شمېر، چې د دولت په واسطه د هیواد په پولي واحد کې تثبیت سوي دي، رامنځته کېږي. مانا دا چې هر هیواد د هغه زرو د شمېر له مخې، چې په خپلو اسعارو کې یې تثبیت کړي دي، خپل ځان ته د بېو مقیاسونه لري.

۴ - پیسې، د ارزښت د معیار په توگه، د زرو د ټاکل سوي شمېر سره د خیالي مطابقت له مخې، د زرو د ټاکل سوي شمېر په ډول ښکاره کېږي. پیسې په خپلي دې ځانگړني کې، تر ډیره پوري د پرچون پلورني توکو د دوران په ډول کار او د توکو په مبادله کې د منځگړي دنده ترسره کوي.

پیسې د دوران د وسیلې په توگه دا شونې کوي، چې د توکو د دوران پلانونه تر کنټرول لاندې ونيول سي، د توکو پر تولید او دوران باندې اغېزه کوي، د پیسو دوران تنظیم سي او عرضه او تقاضا یو د بل سره په جوړجاړي کې راسي.

۵ - دا چې پیسې، له دوران څخه د توکي تر وتلو وروسته هغه ته داخلېږي، له دې مخې څخه د تادیې وسیله هم ده. توکي، د خرڅونکي څخه د اخیستونکي لاس ته ورځي او پیسې سرچپه لار وهي. که دا سرچپه حرکت، د یوې ټاکل سوي مودې وروسته سره ترسره سي، هغه مهال بیا پیسې د پور د مسئولیتونو د ادا کولو دنده ترسره کوي.

پيسې، په بيلابيلو شكلونو او ځايونو كې په بيلابيل ډول، د تاديې د وسيلې په توگه دنده ترسره كوي، د بېلگې په ډول: د هغو توکو او خدمتونو د پيسو تاديه كول، چې اوسيدونکو د پور په ډول اخيستي دي، د يوې موسسې په واسطه د بانكي کريدیت اخيستلو او ورکولو پر مهال، يا د زيار ايستونکو د مزد د ورکولو، د تقاعدي معاشونو او محصلينو د معاشونو ورکولو او مالياتو، تادياتو، بيمې او نورو برخو کي د حسابونو د چاڼولو پر مهال. د دې دندې پر اساس، د سوسياليزم د مالي او کريدیتي سيستم دندې وده کوي. پيسې، د تاديې د وسيلې په ډول، په واقعيت کي د ملي اقتصاد د ودې مهمه برخه ده. پيسې، چې د هغه په واسطه، مالي او کريدیتي مناسبات عمل کوي، د توليدي پلان د تطبيق د څارني او د موسسو او څانگو ترمنځ د مادي ارزښتونو د بيا ویش لپاره، تر څو توليدات د ټولني په گټه لاس ته وده وکړي؛ کارپري. سوسياليستي دولت، چې د بېلگې په ډول، د يوې موسسې د کارکونکو کاري مزد کنټرولوي، هممهاله د موسسې نور اړخونه او تر ټولو زيات د توليدي پلان په تطبيق باندې هم پام کوي.

۶- پيسې د ذيرمي د وسيلې په ډول، عامه او انفرادي شتمني ښيي، خو د پيسو دا دنده په سوسياليستي ټولني کي د نورو ټولنو سره توپير کوي. دوه ډوله سوسياليستي ذيرمي سته، عامه او انفرادي. ټولنه د دولت په شتون کي، د پانگونو، عام استهلاکي حساب د ذيرمو ډيرولو او خدماتي برخو د کارکونکو د مزد ورکولو لپاره ذيرمه کوي.

ځانته جلا موسسې هم خپلي پيسې ذيرمه کوي، خو نه د نقدو پيسو په ډول، بلکې د دولتي بانک د حسابونو په ډول. هغوی خپل ټول پولي عوايد په بانک کي ايردي او دا چاره د دې شونتيا رامنځته کوي، چې هغه عوايد د ټولي ټولني په گټه وکارپري. په دې ډول سره، ټولي سوي پيسې په خزاني نه بدلېږي، بلکې په دوران کي وي، په توليداتو کي برخه اخلي او ټولني ته گټه رسوي.

۷- له هغه ځايه چې پيسې د ځانته جلا هيوادونو له پولو څخه وځي، نړيوال بازار ته رسېږي، د نړيوالو پيسو دنده هم ترسره کوي. پيسې په نړيوالو بازارونو کي خپل ملي شکل له لاسه ورکوي او د زرو په ډول، چې د عمومي مبادلې وسيله ده؛ ځان ښيي. د نړيوالو پيسو دنده، د بهرنی سوداگري په دوران کي د سوسياليستي او پانگوالي هيوادونو ترمنځ توپير کوي، ځکه په دې برخه کي پيسې د ټولنيزي او اقتصادي محتوا له مخي، بيلابيل مناسبات رامنځته کوي. سوسياليستي دولتونه، د پانگوالي هيوادونو

سره د اقتصادي راکړي - ورکړي او عملياتو پر مهال د زرو او بهرنیو اسعارو څخه گټه اخلي، خو د سوسیالیستي هیوادونو په منځ کي بیا د زرو دوران ته اړتیا نسته او معاملي په غیر نقدي ډول د هوکړه سویو تدارکاتو له مخي ترسره کيږي.

۱۲ - د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیميږي؟

۱ - د دوران د وسیلي په توگه، د پیسو د دندي سرته رسولو پر مهال، په کاغذي نوټونو، فلزي سکو او زرو باندي د هغوی د اوبنتون شونتیا او اړتیا سته. دا گام له اقتصادي نظره په دې معقول دی، چي د زرو دوران د پیسو په توگه د دوران لگښتونه زیاتوي او د حکومت د زرو د ذیرمو د پاشلتیا لامل نه گرځي.

په کاغذي نوټونو باندي د زرو اړول، د پیسو پر دوران باندي د حکومت تنظیم او کنټرول آسانه کوي، ځکه کاغذي نوټونه په آسانی سره، دوران ته اچول کېدلای او بیرته ایستل کېدلای سي او حرکت یې تر کنټرول لاندي راځي.

۲ - خو د کاغذي نوټونو او سکو په واسطه د زرو بدلول یوازي هغه مهال د ټولني اقتصاد ته گټه کوي، چي دا تعویض د پیسو د دوران له قانون سره سم ترسره سي. د یاد قانون محتوا داده، چي هغه شمېر پیسې، چي د دوران لپاره اړیني دي؛ هغه د توکو د قیمتونو د مجموعې او د پولې واحدونو د دورانونو له ویش سره سم وي.

۳ - دا قانون په هر ټولنيز او اقتصادي نظام کي، په ځانگړي ډول کار کوي. د بېلگي په ډول، په پانگوالي تولیداتو کي، چي خپل په خپله او په غیر منظم ډول وده کوي؛ د پیسو دوران د پلان له مخي نه سي تنظیمېدلای. پانگوالي دولتونه تر اړتیا زیاتي پیسې دوران ته اچوي. په دې کي هیڅ د حیرانتیا خبره نسته، چي له دې کار سره د پیسو ارزښت کميږي. دا یوازي یو هغه دلیل دی، چي مورت ته وښيي، ولي پانگوالي اقتصاد هر وخت د اسعارو له بحران سره مخ وي.

یوازي په سوسیالیستي نظام کي، د تولیداتو د بیو تنظیم، له دوران څخه د پیسو ایستل او نور شوني کيږي او د ټولي ټولني په گټه د پیسو شمېر او د دوران چټکتیا رامنځته کيږي.

۴ - د توکو تولید او پلان سوی دوران او د ثابتو بیو ټاکل، چي توکي د هغه سره سم عرضه کيږي، په سوسیالیستي ټولني کي د پیسو ثبات رامنځته کوي. په ثابتي بي بي باندي، د توکو عرضه کول زیار ایستونکي په دې ډاډمنوي، چي هم نن او هم سبا له هغه مزد سره چي ترلاسه کړی یې دی؛ هغومره توکي، چي اندازه یې له وړاندي مالومه ده؛ ترلاسه کولای سي.

۵ - سوسیالیستي هیوادونه، چي د خلگو د نقدي عوایدو کچي او خرڅیدونکو توکو ته پلان جوړوي او دواړو د تطبیق زمینه برابروي؛ د توکو د بیو ثبات ساتي. ثابتي بي بي، په خپل وار سره د دې شاهدي ورکوي، چي په دوران کي دننه پیسو شمېر، د توکو د نورمال دوران لپاره بسنه کوي.

۶ - په سوسیالیستي نظام کي، د پیسو د دوران بله گټه د هغه مرکزیت دی، چي د دولتي بانک په واسطه د خزانې د وحدت د اصل له مخي، سمباليري. پیسې د ډیرو موسساتو او انفرادي وگړو څخه، واحد دولتي بانک ته ورځي او د هغه له طریقه بیاخلي موسساتو او وگړو ته ویشل کيږي. د دولتي او کوپراتيفي موسساتو او سازمانو ترمنځ غیر نقدي محاسبې ترسره کيږي. په داسي حال کي چي نقدي پیسې تر ډیره پوري د سوسیالیستي موسساتو، خلگو او همدارنگه انفرادي وگړو ترمنځ بدليري - را بدليري، نقدي پیسې د سوسیالیستي موسساتو تر منځ په حسابونو کي، یوازي په استثنايي توگه، د جزئي تادیاتو د ادا کولو لپاره کارېږي.

۷ - په شوروي اتحاد کي، دولتي بانک نوټونه، د سلو، پنځوسو، شلو، لسو او پنځو معادل، دوران ته اچول سوي دي. دغه راز بانک، تورو پیسو د اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره، د پنځو، درو او یوه روبل او یو روبل معادل فلزي سکې او کیپک (۱۰۰ کیپک یو روبل کيږي) عرضه کړي دي. د کاغذي نوټونو او فلزي سکوکو دا ډول بیلابیل والی، محاسبې آسانه کړي او د اتوماتو سیستمونو په واسطه د سوداگری له دودېدلو سره مرسته کوي.^{۱۶}

۸ - د پیسو ډیره برخه د مزد له لاري دوران ته اچول کيږي او د پرچون پلورني د سوداگری له لاري بیرته له دوران څخه را ایستل کيږي. د سوداگریزو موسساتو پیسې، دولتي بانکونو ته د ورتلونکو پیسو

^{۱۶} - د ختیځي اروپا سوسیالیستي هیوادونو د ښه اقتصادي وضعیت له امله، حتی د سلو او پنځوسو بانک نوټونه هم نه ول چاپ کړي. د بېلگي په ډول،

په سوسیالیستي بلغاریا کي تر ټولو لوړ بانکوټ د ۲۰ په ارزښت وو. (ژباړن)

ډیره برخه جوړوي. د مزدونو او هغو توکو، چي د دولتي سوداګرۍ له لاري عرضه کيږي، ترمنځ تناسب ډیر مهال د اضافي پیسو استولو او یا له دوران څخه د مازادو پیسو را ایستل ټاکي.

۹ - د خلگو د عوایدو او لګښتونو بیلانس، چي د مالي ارګانونو له لوري ترتیب کيږي، د ملي اقتصاد د پلان یو برخه جوړوي. یاد بیلانس د نقدو پیسو کلنی حرکت په ټول هیواد او سیمو کي ښيي. د پولي عوایدو او لګښتونو بیلانس د خلگو د تقاضا د ټاکلو او د هغوی د احتمالي سپما، چي دوی یې د پس انداز په حسابونو کي اچوي، ښيي او د پولي دوران د لا دقیق سیاست د عملي کولو لپاره زمینه برابروي.

۱۳ - مالي چاري څه ونډه لري؟

- ۱ - د توکو له تولید سره، د توکو او پیسو د حرکت لپاره بیلابیلو شکلونو ته اړتیا سته، لکه مالي چاري، کړیدیت او نور.
- ۲ - مالي چاري هغو پولي مناسباتو ته وايي، چي د پیسو حرکت په سیده ډول، د توکو د حرکت سره نه یو ځای کيږي، د بېلګي په ډول مالیات، کړیدیت، بیمې او نور. د توکو او پیسو د خوځښت ترمنځ د مستقیمی اړیکي نه شتون، د مادي ارزښتونو د ویش ځانګړنه ده. له دې مخي څخه، مالي مناسبات تر ټولو وړاندي د توکو او خدماتو ویش او بیا ویش رامنځته کوي او په دې ډول سره د هغه په تولید، مبادلي او استهلاک باندي اغېزه کوي.
- ۳ - له دې کبله، چي د تولید قاطع وسایل او د تولید سویو محصولاتو ډیره برخه په ټولي ټولني پوري اړه لري، سوسیالیستي حکومت د پیسو ډیره برخه په خپل لاس کي متمرکز ساتي. حکومت، دا پیسې د ملي اقتصاد په بیلابیلو څانګو کي ویشي او د هغه څخه ګټه اخیستنه تر خپل کنټرول لاندي راوړي. په دې ډول سره سوسیالیستي مالي مناسبات دوی اصلي دندي، چي ویش او کنټرول دي، ترسره کوي. دواړي دندي یو له بل سره، نه شلېدونکي اړیکي لري، ځکه د ګډو اقتصادي بنسټونو یعنی عام مالکیت درلودونکي دي.
- ۴ - د سوسیالیستي مالي چارو یو بله ځانګړنه په پلان سوي ډول د هغو کارونه ده. مالي چارو ته د پلان جوړوني شونتیا په دې کي ده، چي عام تولیدات د پلان له مخي، موندل کيږي.

حکومت د مالي سیستمونو په واسطه، د پولې مبالغو اخیستل له وړاندې څخه لا ټاکي او په هغه سره کولای سي، د تولیداتو پراختیا او د ملي اقتصاد نورې برخې په فعاله ډول سره تر اغیزې لاندې راولي.

۵- مالي سیستم، تر ټاکلي کچې پورې، د ټولني د اقتصادي سیستم جوړښت ښيي. د بېلگې په ډول، د ملي اقتصاد لومړنۍ کړۍ تولیدي موسسې دي. همدا تولیدي موسسه بیا د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ هم گڼل کېږي. د پولې لگښتونو او ذیرمو اړوند پولې مناسبات د سوسیالیستي اقتصاد د هر سکتور، په هرې تولیدي برخې کې ښکاره کېږي. په دې ځای کې دی، چې د کار د مزد پولې بودجه او د موسسې او څانگې گټه رامنځته کېږي. دا عوامل، د تولیدي موسسو او ملي اقتصاد د جلا برخو ترمنځ مالي مناسبات جوړوي.

۶- د تولیداتو د نه دریدونکي نوي کېدلو پر مهال (یعنې د بیا تولید په لړۍ کې) د پولې ذیرمو مرکزي بودجه، چې په ټولو خلگو پورې اړه لري؛ رامنځته کېږي، دا بودجه د تولیداتو د ودې، خدماتي بنسټونو د جوړولو او نورو عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره اړین دي. دا پولې مناسبات د مرکزي دولت مالي چارې مخته وړي.

۷- د مالي مناسباتو خاص شکل، کریډیټ دی. د مادي ارزښتونو د دوران پر مهال (لکه خام مواد او تیار سوي محصولات) چې په سوسیالیستي موسساتو کې تولید کېږي، په هغه کې پولې شمېرې د موقت وخت لپاره پریښودل کېږي. د هغه سره هممهاله، د موقتي اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره اضافي پیسو ته اړتیا را منځته کېږي. پر دې بنسټ، د پیسو حرکت رامنځته کېږي، خو په غیر نقدي ډول. دا پولې مناسبات، د کریډیټ بنسټونه جوړوي. ځانگړنه یې په دې کې ده، چې پیسې د هغه لومړني خاوند ته چې پور ورکونکی دی؛ ورگرځي.

۸- په دې ډول سره مالي چارې دا درې برخې په ځان کې رانغاړي:

الف) د سوسیالیستي ملي اقتصاد د تولیدي موسساتو او څانگو مالي چارې، چې د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ جوړوي

ب) د مرکزي دولت مالي چارې، چې د مالي سیستم رهبري کونکې کړۍ ده

ج) کریډیټ، چې په عامو تولیداتو کې په موقتي ډول ورکول سوي مبالغ ښيي

۱۴ - کريدیت ولي اړين دی او ونډه يې څه ده؟

۱ - د پيسو او توکو د مناسباتو څرنگوالی، د کريدیت څرنگوالی ټاکي. د پانگوالی په شرايطو کې کريدیت د پور پانگه يا استقراضې پانگه رامنځ ته کوي. په سوسياليستي ټولني کې پانگه نسته. په دې ډول سره، کريدیت، په ملي اقتصاد کې په موقتي او پلان سوي ډول د يو شمير پيسو ورکول دي. دا پيسې سوسياليستي موسساتو ته د پورونو په ډول ورکول کېږي، تر څو هغوی يې خپلو توليداتو د زياتولو فنډونو کې وکاروي. کريدیت په سوسياليستي ټولني کې، د ټولي ټولني په گټه، د پولي شمېر د بيا ویش يو خاص شکل دی.

۲ - په سوسياليستي ملي اقتصاد کې، آزاد پولي مبلغونه، د توليدي فنډونو په لړ کې (اساسي او دوراني) منځ ته راځي. د اساسي توليدي فنډونو ارزښت (د سيستمونو، اوزارو او ودانيو لپاره) په پراويز ډول، د توليد سوي محصول قسطونو ته ورگرځي، خو د دغو فنډونو بيا ځلي نوي کول، د اوږد مهال وروسته په جنسي ډول ترسره کېږي. پر دې بنسټ، د توليدي موسسې د فنډونو څخه انتقال سوی ارزښت، په موقت ډول راوځي. استهلاکي په پراويز ډول غونډېږي او يوازي د يوې ټاکلي مودې وروسته، د ماشينونو او نويو اوزارو د رانيولو او بنسټيزو بيارغونو لپاره کارېږي. په دې ډول سره، د فنډونو د دوران پر مهال يو موسسه کله - کله آزادي پيسې لاس ته راوړي. د بېلگې په ډول، هغه شمير پيسې، چې د خامو موادو او انرژۍ لپاره ځانگړې سوي دي، ځيني وختونه ذيرمه کېږي، ځکه د دغو مادي ارزښتونو رانيول يوازي، د ټاکلو وختونو د تېرېدلو وروسته عملي کېږي. په همدې ډول سره، د مزدونو په فنډ کې، د محصولاتو خرڅلاو ذيرمه کېږي، خو مزدونه يوازي په مياشتني يا په مياشت کې دوه ځله ورکول کېږي.

۳ - آزاد پولي مبالغ دغه راز د ټولني او موسساتو له سوچه عايد څخه هم رامنځته کېږي. زيار ايستونکي هم موقتاً پريښودل سوي پيسې په لاس کې اخيستلای سي. دا پيسې، د پس انداز د صندوقونو له لاري، په بانک کې ځای پر ځای کېږي او د کريدیټي عملياتو لپاره گټه ورڅخه اخيستل کېږي، خو آزادي پيسې يوازي هغه مهال د کريدیت په وسيلې باندي بدلېږي، چې نوري موسسې اړتيا ورته پيدا کړي. موسسې د بېلگې په ډول، د خپلو مبالغو د دوران پر مهال، پورونو ته اړتيا پيدا کوي. د يوې موسسې په واک کې سته پيسې، کله لږي او کله زياتېږي. پولي ذيرمي کله - کله د

موسسې د اړتياوو لپاره لږي او کله هم ډيري وي. د بېلگې په ډول، د خوږو جوړولو فابريکې، د لبلبو يا گني د لاس ته راوړلو پر مهال، ډيرو لگښتونو ته اړتيا لري، خو د محصولاتو د خرڅولو پر وخت بيا لږ پيسې غواړي. په همدې مهال کې بيا شوني ده نوري موسسې، اضافي لگښتونو لپاره پيسو ته اړتيا پيدا کړي. نو دا پيسې د کريډيټ څخه په گټې اخيستنې سره، د ټول ملي اقتصاد د ودې لپاره کارېږي.

۴ - کريډيټ، د موسساتو د بنسټيزو فنډونو په وده کې، د تخنيکي پرمختگ په عملي کولو او د موسساتو د دوراني بنسټونو پر مهال، ډيره ونډه لوبوي. کريډيټ، د توليداتو لږې چټکه کوي، د هغوی خرڅلاو زياتوي او د توليد او استهلاك ترمنځ زماني توپير لنډوي. په دې ډول سره کريډيټ، د عامو توليداتو پر اغيزمنتوب باندي مثبت اغېزه کوي.

۵ - په کريډيټي مناسباتو کې، د ربحي د سمې بيه ټاکل ډير ارزښت لري. د ربحي کچه خپلي پولي لري. ربح بايد د دې لپاره بسنه وکړي، چي په پور اخيستونکو موسساتو کې د سپما لپاره اغيزناکي انگيزې رامنځ ته کړي او په بانکونو او د پس انداز په صندوقونو کې له پيسو د زياتي ساتني څخه ډډه وکړي. د کريډيټ ربحه بايد شرايطو ته په کتو او د هغوی اغيزمنتوب په پام کې نيولو سره، د ۱ څخه تر ۱۰٪ پوري وي. د کريډيټ د ربحي دا توپير د دې لپاره کارېږي، تر څو د ربحي پاليسي، د توليدي کلکټيفونو او ټولي ټولني گټې په پام کې ونيولای سي.

وروستی خبری

- ۱ - که له انقلاب څخه وړاندي روسیې، د نړۍ یوازي ۴٪ تولیدي محصولات جوړول، اوس په شوروي اتحاد کي د نړۍ پنځمه برخه صنعتي تولیدات تولید کیري او ټول سوسیالیستي هیوادونه بیا د نړیوالو صنعتي محصولاتو ۴۰٪ برخه جوړوي. د نړیوال سوسیالیستي سیستم غړي هیوادونه د گډو اقتصادي بنسټونو (د تولید پر وسایلو عام مالکیت) بنسټونو، ورته سیاسي نظامونو (د زیار ایستونکو سیاسي واک، د کمونستي او کارگري گوندونو په وسیله) گډي ایډیالوژی (مارکسيزم - لنینزم) او گډو بنسټيزو موخو (د ځبېناک څخه د بشریت خلاصون، د ځمکي پر مخ د سولي ساتل او کمونستي ټولني جوړول) دي. دا ټول عوامل د دې لامل سوي دي، چي د سوسیالیستي هیوادونو ترمنځ، د مساوي حقوقو، همکارۍ او متقابلو مرستو پر اساس نوي اړیکي رامنځته او زیاتي سي.
- ۲ - د ملي اقتصاد د پلانونو انسجام، د اقتصادي پالیسيو لپاره مشورې، د لېواله هیوادونو له لوري د صنایعو د ځینو برخه د ودي لپاره گډه پلان جوړونه او د پلان جوړونې او ملي اقتصاد د ادارې اړوند د تجربو شریکول، د وړونو هیوادونو ترمنځ زیات دي. په هغو اقتصادي برخو کي، چي د گډ کار او پراختیا هوکړه باندي سوې ده، د پلان له مخي گډ کار کیري. دا گډ کار د دې لامل کیري، چي بیلابیل هیوادونه د خپلو وطني سرچینو څخه د سوسیالیستي همکارۍ په چوکاټ کي ښه گټه واخیستلای سي. د دې سربیره، دا هیوادونه د پانگوالي هیوادونو د اقتصادي کرکېچونو څخه هم خوندي وي. سوسیالیستي اقتصاد په ثابت او چټک ډول سره وده کوي.
- ۳ - سوسیالیستي هیوادونه د مخ پر وده هیوادونو سره، د هغوی ټولنیز سیستم ته له کتلو پرته مساویانه مرستي کوي. سوسیالیستي هیوادونه په پوره قاطعیت سره، د امپریالیزم او استعمار د تبعیضي سیاستونو پر خلاف ولاړ دي او په نړیوال اقتصاد کي د نوي او عادلانه نظم غوښتونکي دي.
- ۴ - د پانگوالۍ سره په اقتصادي سیالی کي، د بریالیتوب اصلي شرط د علم او ټکنالوجی پراختیا او په ملي اقتصاد کي د هغه څخه گټه اخیستنه ده. و. ا. لنین ویلي وه: «بریا به د هغه چا وي، چي تر ټولو ښه تخنیک، نظم، ډسپلین او ښه ماشینونه ولري.» «د علم او ټکنالوجی ډیره پراختیا دا مهال، د سوسیالیزم او پانگوالۍ ترمنځ، د تاریخي سیالی اصلي برخه او د سوسیالیستي ټولني د ودي اړین شرط دی.»

۵- په سوسياليستي هيوادونو كې د علم او ټكنالوجي لاسته راوړني د صنايعو په ډيرو څانگو، كرنيزو برخو او د توليد په برخه كې د كادرونو پر بنسټونو ولاړ دي. (بايد ووايو، چي د نړۍ دريمه برخه علمي كاركونكي د سوسياليستي هيوادونو غړي دي.)

۶- سوسياليزم د ټولني د ټولو غړو، د هوسايني زياتېدونكې زمينه برابروي. په سوسياليستي هيوادونو كې، د كاري مزد د وركولو پر مهال، بيكاري، استثمار، كړكېچونه، نژادي تبعيضونه او نوري ستونزي نسته. د ټولني ملي عايد كال تر بل كال پوري وده كوي. سوسياليستي هيوادونه د ښووني او روزني، روغتيايي چوپړونو او نورو برخو كې تر پرمختللو پانگوالي هيوادونو مخكې دي.

۷- له پانگوالي سره، د سوسياليزم په اقتصادي سيالي كې، په پانگوالي هيوادونو كې د زيار ايستونكو د ژوند د ښه والي او سوسياليستي بنسټونو پياوړي كولو كې انقلابي اغېزه لري. له دې سره - سره، چي د پانگوالي دفاع كونكي هڅه كوي، د سوسياليزم بنسټيز ښه والي پټ كړي او لاسته راوړني يې وړ بدنامه كړي، خو خپله په پانگوالي هيوادونو كې د سوسياليزم لپاره مبارزه د ودي په حال كې ده. دا مهال، د زيار ايستونكو اقتصادي او ټولنيز ايډيالونه، نه د تصور له مخي، بلكې په سوسياليستي هيوادونو كې د عيني واقعيتونو له مخي شكل اخلي.

۸- سوسياليستي هيوادونه، د نړۍ د ولسونو لپاره، د دې بيلگه جوړه كړې ده، چي څه ډول وكولاى سي په لنډ وخت كې، يو وروسته پاته كرنيز هيواد په لوى صنعتي هيواد بدل كړي. د و. ا. لنين دا وړاندوينه، چي ويلي يې وه «بريالي سوسياليزم، په نړيوالو پيښو كې خپل عمده اغېزه، د سوسياليستي ټولني د ښې پراختيا او تر هر څه وړاندي د خپلي اقتصادي پاليسۍ په واسطه ښيي» رښتيا كيږي.

۹- ستونزمنه وه، چي په دې لنډ كتاب كې دي، د سوسياليزم د سياسي اقتصاد اړوند ټولو پوښتنو ته ځواب وركول سي. شايد د لوستونكو سره نوري پوښتني هم وي، چي مور ته په ليك استولو سره يې ځواب وركولو ته چمتو يو.

پای

د کتاب له متن څخه:

یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي،
د زیار ایستونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنگي اړتیاوي ورپوره
کړي او بشریت د هغو بی حسابو رنځونو څخه، چي پانگوالی ور په برخه کړي
دي؛ وساتي.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**